

**T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TİCARİ KREDİ
KULLANDIRMA SÜRECİ İLKELERİ SORUNLAR VE
ETKİNLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berk BENGİSU

**Enstitü Anabilim Dalı : İktisat
Enstitü Bilim Dalı : İktisat**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR

TEMMUZ -2014

T.C
SAKARYA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

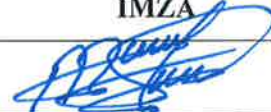

**BANKACILIK SEKTÖRÜNDE TİCARİ KREDİ
KULLANDIRMA SÜRECİ İLKELERİ SORUNLAR VE
ETKİNLİĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Berk BENGİSU

Enstitü Anabilim Dalı : İktisat

"Bu tez/...../2014 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından Oybirliği/Oyçokluğu ile kabul edilmiştir"

JÜRİ ÜYESİ	KANAATI	İMZA
DOĞ.DR MUSTAFA GALIŞIR	BAŞARILI	
DOĞ.DR SELİM İNANGLI	BAŞARILI	
Y. DOĞ. DR CANIT SANVER	BAŞARILI	

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Berk BENGİSU

18/07/2014

ÖNSÖZ

Bu tezin yazılması aşamasında, çalışmamı sahiplenerek titizlikle takip eden danışmanın Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR'a içten teşekkürlerimi ve saygılarımı sunarım. Tez jürisinde yer alan üyelere ve yetişmemde katkıları olan tüm hocalarıma da minnettar olduğumu ifade etmek isterim.

Berk BENGİSU

18/07/2014

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	vi
TABLOLAR.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
ÖZET.....	x
SUMMARY	xi
GİRİŞ	2
BÖLÜM I : BANKACILIK SİSTEMİ.....	6
1.1. Türk Bankacılık Sistemi.....	7
1.1.1 Türk Bankacılık Sisteminin Tarihsel Gelişimi	7
1.1.2 Türk Bankacılık Sisteminin Kurumsal Yapısı	9
1.1.3. Türk Bankacılık Sisteminin Mali Yapısı	11
1.2. Bankacılık Sınıflandırması.....	12
1.2.1. Merkez Bankası, Yetki ve Görevleri	13
1.2.1.1 Banknot Çıkarma ve Paranın Değerini Koruma.....	14
1.2.1.2 Para ve Kredi Hacmini Kontrol Etme.....	15
1.2.1.3 Son Ödeme Mercii.....	15
1.2.1.4 Altın ve Döviz Rezervlerini Muhafaza.....	16
1.2.1.5 Devletin Haznedarlığı ve Mali Ajanlığını Yapma.....	16
1.2.1.6 Kliring Kurumu Olarak Kliring Hizmeti Vermek	16
1.2.1.7 Döviz Kuru Rejimini Belirleme	17
1.2.1.8 Diğer Görevler	17
1.2.2.1 Türkiye’de Ticari Bankaların Fon Kaynakları	20
1.2.2.2. Fon Sağlama Fonksiyonu	23
1.2.2.3. Fon Kullanma Fonksiyonu	23
1.2.2.4.Kaydi Para Yaratma Fonksiyonu.....	24
1.2.2.5.Kaydi Para Yaratılmasına Bir Örnek.....	25
1.2.2.6. Hizmet Fonksiyonu	26
1.2.3. Yatırım Bankaları.....	27

1.2.4.Kalkınma Bankaları	30
1.2.5. Kıyı Bankacılığı	32
1.2.6. Katılım Bankaları	34

BÖLÜM II: BANKALARIN KAYNAK TOPLAMA VE KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ

BÖLÜM II: BANKALARIN KAYNAK TOPLAMA VE KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ	36
2.1. Bankaların Başlıca Kaynak Toplama Yöntemleri.....	36
2.1.1. Öz Kaynaklar	36
2.1.1.1.Ödenmiş Sermaye.....	37
2.1.1.2. Yedek Akçe	37
2.1.1.3. Karşılıklar	37
2.1.2. Mevduatlar	38
2.1.2.1. Vadeleri Yönünden Mevduatların Sınıflandırılması	38
2.1.2.2.TC Merkez Bankası Ayrımına Göre Mevduatın sınıflandırılması	39
2.1.3. Bankaların Menkul Kıymet Çıkarımı	40
2.1.3.1. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK)	40
2.1.3.2. İhraç Edilebilecek Diğer Menkul Kıymetler	41
2.1.4. Döviz Tevdiat Hesapları, Euro Piyasalardan Borçlanma.....	41
2.1.4.1. Euro-Para Piyasalarından Fon Sağlanması.....	42
2.1.4.2. Sendikasyon Kredileri	43
2.1.4.3. Yurtdışında Şube Temsilcilikler Açma	43
2.1.5. Bankaların Diğer Fon Kaynakları	43
2.1.5.1. Borçlu Cari Hesapların Alacak Bakiye Vermesi	43
2.1.5.2. Merkez Bankası Reeskont Kredileri ve Toplu Konut Kredileri	44
2.1.5.4. Kamu Menkul Değerlerinden Sağlanan Faiz Gelirleri	44
2.1.6.Bankaların Hizmet Karşılığı Sağladığı Fonlar.....	45
2.2. Bankaların Başlıca Kaynak Kullanırma Yöntemleri.....	45
2.2.1. Krediler	45
2.2.2. Kredinin Tanımı, Önemi ve Unsurları	45
2.2.3. Kredi Çeşitleri	48
2.2.3.1 Nitelik Açısından Krediler	48
2.2.3.2 Vade Açısından Krediler.....	49

2.2.3.3 Teminatları Açısından Krediler.....	49
2.2.3.4 Veriliş Amacı Açısından Krediler.....	50
2.2.3.5 Kullandırılan Sektörler Açısından Krediler	51
2.2.4.Yatırım Fonları ve Menkul Değer Plasmanı	65
BÖLÜM III : TİCARİ KREDİ KULLANDIRMA SÜREÇLERİ, İLKELERİ VE SORUNLAR	66
3.1. Kullandırma Süreçleri	66
3.1.1. Ön analiz ve İstihbarat Aşaması.....	67
3.1.2. Karşılaştırmalı Analiz	68
3.1.3. Dikey (Yüzde)Analiz	69
3.1.4. Trend (Eğilim Yüzdeleri) Analizi	69
3.1.5. Oran (Rasyo) Analizi	70
3.1.6. Kara Geçiş (Başabaş) Analizi	71
3.1.7. Faaliyet ve Kaldıraç Analizi	72
3.1.8 Finansal Raporlama.....	73
3.2. Kredilendirme İlkeleri.....	74
3.2.1. Güvenilirlik (Emniyet) İlkesi.....	75
3.2.2. Akışkanlık (Seyyaliyet) İlkesi.....	76
3.2.3. Verimlilik İlkesi	76
3.2.4. Dağılımın Uygunluğu İlkesi	76
3.2.5. Teminatların Sağlamlığı İlkesi.....	77
3.3. Kredi Yönetimi.....	77
3.4. Ticari Kredi; Sorunlar	79
3.4.1. Firmaya Ait Nedenler.....	79
3.4.2.Çevreden Kaynaklanan Nedenler.....	80
3.4.3 Bankadan Kaynaklanan Nedenler	81
BÖLÜM IV: VERİ ZARFLAMA ANALİZİ.....	84
4.1. Veri Zarflama Analizi	84
4.3. Veri Zarflama Analizi Uygulama Alanları	86
4.4.Veri Zarflama Analizi Modelleri	87

4.4.1. Ölçeğe Göre Sabit Getiri Modeli	87
4.4.2. Ölçeğe Göre Değişken Getiri Modeli	89
4.5. Veri Zarflama Analizi Uygulama Adımları	90
4.5.1. Karar Birimlerinin Seçimi.....	90
4.5.2. Girdi ve Çıktı Kümelerinin Seçilmesi.....	91
4.5.3. Etkin Olmayan Karar Birimleri için Hedef Belirlenmesi	91
4.5.4. Sonuçların Değerlendirilmesi	92

BÖLÜM V: UYGULAMA; VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN İNCELENMESİ	93
5.1. Araştırmanın Amacı ve Konusu.....	94
5.2 Literatür Taraması	94
5.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem	100
5.4. Araştırmanın Kapsamı	103
5.5. Karar Birimlerinin Ve Değişkenlerin Belirlenmesi	104
5.6. Bulgular.....	107
5.6.1. Genel Değerlendirme	107
5.6.2. Banka Bazında Değerlendirme ve Potansiyel İyileştirme Önerileri	110
5.6.2.1. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.....	110
5.6.2.2. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	112
5.6.2.3. Türkiye İş Bankası A.Ş.....	114
5.6.2.4. Türkiye Halk Bankası A.Ş.....	115
5.6.2.5. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	116
5.6.2.6. Şekerbank T.A.Ş.....	118
5.6.2.7. Akbank T.A.Ş.	119
5.6.2.8. Denizbank A.Ş.....	122
5.6.2.9. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	123
5.6.2.10. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	125
5.6.2.11. ING Bank A.Ş.	127
5.6.2.12. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.....	129
5.6.2.13. Alternatifbank A.Ş.....	131
5.6.2.14. Finans Bank A.Ş.....	133

5.6.2.15. Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	135
5.6.2.16. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	137
5.6.2.17. Anadolubank A.Ş.	139
5.6.2.18. HSBC Bank A.Ş.	141
5.5.2.19. Asya Katılım Bankası A.Ş.	143
5.6.2.20. Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen)	145
SONUÇ VE ÖNERİLER	148
KAYNAKÇA	154
EKLER	159
ÖZGEÇMİŞ	177

KISALTMALAR

MB	: Merkez Bankası
VZA	: Veri Zarflama Analizi
KB	: Karar Birimi
TTK	:Taksitli Ticari Kredi
T.C.	: Türkiye Cumhuriyeti
TBS	:Türk Bankacılık Sistemi
TMSF	:Tasarruf Mevduatı Sigorta Fonu
BBDK	:Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu
TBB	:Türkiye Bankalar Birliği
TCMB	:Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankası
GSYH	:Gayri Safi Yurtiçi Hasıla
TL	:Türk Lirası
TBMM	:Türkiye Büyük Millet Meclisi
ABD	:Amerika Birleşik Devletleri
KİT	:Kamu İktisadi Teşekkülü
VDMK	:Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler
LIBOR	: Londra Bankalar Arası Faiz Oranı
BCH	: Borçlu Cari Hesap
GNKS	: Gayr-ı Nakdi kredi sözleşmesine
KKDF	:Kaynak Kullanımı Destekleme Fonu
BSMV	:Banka Sigorta Muamele Vergisi
KKB	:Kredi Kayıt Bürosu
BCC	:Banker, Charnes, Cooper
CCR	:Charnes, Cooper, Rhodes
DMU	:Decision Making Unit
VRS	:Variable ReturnsToScale Model
CRS	: Constant Returns To Scale Model
KMH	:Kredili Mevduat Hesabı
TP	:Türk Parası
YP	:Yabancı Para

TABLolar LİSTESİ

Tablo 1: Seçilen Karar Birimleri.....	105
Tablo 2: Korelasyon 2008-2013.....	106
Tablo 3: Girdi ve Çıktı Değişkenleri.....	106
Tablo 4: 2008-2013 Dönemi Etkinlik Ortalaması (%).....	107
Tablo 5: CRS Etkinlik Değeri 2008-2013 (%).....	110
Tablo 6: Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	111
Tablo 7: Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 2008-2013.....	112
Tablo 8: Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	113
Tablo 9: Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. 2008-2013.....	113
Tablo 10: Türkiye İş Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	114
Tablo 11: Türkiye İş Bankası A.Ş. 2008-2013.....	115
Tablo 12: Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	116
Tablo 13: Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2008-2013.....	116
Tablo 14: Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	117
Tablo 15: Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2008-2013.....	118
Tablo 16: Şekerbank T.A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	119
Tablo 17: Şekerbank T.A.Ş. 2008-2013.....	119
Tablo 18: Akbank T.A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	120
Tablo 19: Akbank T.A.Ş. 2008-2013.....	121
Tablo 20: Denizbank A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	122
Tablo 21: Denizbank A.Ş. 2008-2013.....	123
Tablo 22: Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	124
Tablo 23: Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. 2008-2013.....	125
Tablo 24: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	126
Tablo 25: Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013.....	127
Tablo 26: ING Bank A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	128
Tablo 27: ING Bank A.Ş. 2008-2013.....	129
Tablo 28: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	130
Tablo 29: Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013.....	131
Tablo 30: Alternatifbank A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	132

Tablo 31: Alternatifbank A.Ş. 2008-2013.....	133
Tablo 32: Finans Bank A.Ş. 2009-2013Değişim Hızı (%).....	134
Tablo 33: Finans Bank A.Ş. 2008-2013.....	135
Tablo 34: Türk Ekonomi Bankası A.Ş. 2009-2013Değişim Hızı (%).....	136
Tablo 35: Türk Ekonomi Bankası A.Ş. 2008-2013.....	137
Tablo 36: Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013Değişim Hızı (%).....	138
Tablo 37: Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013.....	139
Tablo 38: Anadolubank A.Ş. 2009-2013 Değişim Hızı (%).....	140
Tablo 39: Anadolubank A.Ş. 2008-2013.....	141
Tablo 40: HSBC Bank A.Ş. 2009-2013Değişim Hızı (%).....	142
Tablo 41: HSBC Bank A.Ş. 2008-2013.....	143
Tablo 42: Asya Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013Değişim Hızı (%).....	144
Tablo 43: Asya Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013.....	145
Tablo 44: Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen) 2009-2013Değişim Hızı (%).....	146
Tablo 45: Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen) 2008-2013.....	147

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1	: Çalışma Adımları.....	90
----------------	-------------------------	----

Tezin Başlığı: Bankacılık Sektöründe Ticari Kredi Kullanırma Süreci İlkeleri Sorunlar ve Etkinliği	
Tezin Yazarı: Berk BENGİSU	Danışman: Doç. Dr. Mustafa ÇALIŞIR
Kabul Tarihi: 18/07/2014	Sayfa Sayısı: xi (ön kısım) + 159 (tez) + 29(ek)
Anabilim Dalı: İktisat	
<p>Bu tezde, bankacılık sektöründe ticari kredi kullanırma süreci ilkeleri sorunları ortaya konmuş ve kaynaklarını reel sektöre aktaran bankaların 2008-2013 dönemine ait belirlenen girdi ve çıktılarla etkinliği VZA ile etkinlikleri analiz edilmiştir.</p> <p>Analize konu olan bankalar firmaların finansal ihtiyaçlarını karşılamada ülke ekonomisi için mikro ve makro düzeyde önemli derecede katkı potansiyeline sahiptir.</p> <p>VZA analizi ile asgari karar biriminin üzerine çıkararak finansal sistemin büyük çoğunluğuna sahip en büyük ilk 20 banka seçilmiştir.</p> <p>Analiz sonucu etkinliklere göre yıllar itibariyle yorumlanmıştır. İlgili yıllarda, kriz döneminden uzaklaştıkça etkinlik oranının arttığı, birçok bankanın kriz dönemine rağmen şube sayısını ve çalışan sayısını artırdığı ve kredi hacmi olarak genişlediği ortaya konmuştur.</p> <p>Belirlenen girdilerde yapılan değişiklikler sonucu 2008 ve sonrası etkinlik oranları ortaya çıkarılırken potansiyel iyileştirme hedefleri ile kullanılan kredi arasında büyük farklar çıkmıştır. Bu da bankaların etkinlik oranına yansımıştır.</p> <p>Kamu bankaları ve özel bankaların etkinlik oranı yüksek çıkarken katılım bankaları yabancı bankaların etkinlikleri genel olarak düşük çıkmıştır.</p>	
Anahtar Kelimeler: VZA, Banka, Kredi Etkinliği, Kredi	

Title of TheThesis: Commercial Loan Disbursement Process in the Banking Sector Problems and Effectiveness	
Author: Berk BENGİSU	Supervisor: Assoc. Prof. Mustafa ÇALIŞIR
Date: 18/07/2014	Nu. of pages: xi (pretext xi) + 159 (main body)+29(appendix)
Department: Economy	
<p>In this thesis, commercial lending processes in the banking sector, principles, problems were revealed and then transfer of resources to the real sector of banks for the period between 2008-2013 with the specified input and output activity events were analyzed using DEA.</p> <p>Analized banks have potential to contribute to meet firms' fiancial needs significantly at micro and macro level for country economy.</p> <p>DEA Based on analysis of the financial system with maximum decision-making units over analyze limits with a majority of the top 20 largest banks.</p> <p>Analysis of the results were interpreted according to events from 2008 to 2013.according to comparison, the efficiency ratio increased, many banks increase the number of branches and number of employees and expanding volume of loans, with distance from the crisis period.</p> <p>As a result of the changes made to entries specified event rates after 2008 and reveal potential targets for improvement by removing the major differences between the loans granted has increased. This was reflected in the banks' efficiency ratios.</p> <p>While effectiveness of public sector banks and private banks are genarllly high, foreign banks were lower overview</p>	
Keywords: DEA, Banking, Loan Efficiency, Loan	

GİRİŞ

Bankacılık sektörünün ekonomik ve finansal sistem içerisinde kaynak toplama ve kaynak kullandırma işlevleri ile büyük bir role sahip olması, söz konusu kuruluşları diğer ticari kuruluşlardan ayırmakta ve kriz dönemlerinde bankaların güçlü olması krizin reel sektör üzerindeki etkisini hafifletmektedir. Bankaların reel sektör için kaynak oluşturması, onları gösterdikleri faaliyet açısından, ekonomik yapı içerisinde kritik öneme sahip kuruluşlar haline getirmiştir. Güven tesis edilmiş, etkin ve sürekli gelişme içerisinde olan bir bankacılık sistemi, ekonomik gelişmenin en önemli paydaşı hatta en önemli unsuru olarak kabul edilmektedir. Burada bir o kadar da önemli olan faktör sektörün içinde bulunan kurumlardan birinde baş gösteren sorun sektörde bulunan diğer bankaları da olumsuz yönde etkileyebilmektedir. Bunun yanında farklı bir ülkenin bankacılık sektöründe ortaya çıkan sorun aynı şekilde diğer ülkelerinde bankacılık sektörlerini global ekonominin etkisi ile olumsuz olarak etkilemekte ve sorunun diğer ülkelerin bankacılık sektörüne ve akabinde ise diğer ülkelerin ekonomisine olumsuz etkide bulunmaktadır. Ekonomik ve sosyal alanda birçok işlev üstlenen bankacılık sisteminin sağlıklı bir şekilde faaliyet gösterip göstermediği, gerek ülke genelinde yetkili kamu otoriteleri, gerekse özel sektör kuruluşlarının en çok ilgi gösterdiği husustur.

Finansal sistemde ulusal ve uluslararası alanda yaşanan krizler ve gelişmeler, bankaların çeşitli risklerle karşılaşmalarına da neden olmuştur. Bankacılık sektöründe iflaslar meydana gelmiş ve bazı bankalarında mali bünyelerinde bozulma meydana gelmiştir. 2008 yılında başlayan krizle birlikte bazı bankalar küçülmeye tercih ederken bazı bankalar ise durgunluk ve kriz sonrası personel sayısı, şube sayısı artışlarını gerçekleştirmiştir. Kapanan banka olmaması ve birkaç banka birleşmeleri ve el değiştirmeleri dışında bankacılık sektörü krize ağır bedeller ödemek zorunda kalmamıştır. Kaynak olma özelliği ile bankacılık sistemi ekonomik ve finansal istikrarın tüm piyasalarda sürdürülebilirliği ihtiyacını doğurmuştur.

Türkiye'deki ticari bankaların uyguladıkları kaynak toplama yöntemleri ve toplanan kaynakların reel sektöre etkin bir şekilde aktarılıp aktarılamadığının incelenmesi reel

sektör için karar almada yön vericidir. Bu alanda yayımlanmış çalışmalardan ve elde edilen verilerden faydalanılarak Türkiye ekonomisine ve bankacılık sektörüne etkileri analiz edilmek suretiyle değerlendirmeler yapılmış ve bu çerçevede çeşitli tespit ve öneriler sunulmuştur.

Çalışmanın ilk bölümünde Türk bankacılık sistemi ve bankacılık sınıflandırması yapılmıştır. Türk bankacılık sistemin tarihsel gelişimi, kurumsal ve mali yapısı ortaya konmuştur. Bankacılık sınıflandırılmasında ise TC Merkez Bankası, yatırım, kalkınma, kıyı ve katılım bankacılığı şeklinde incelenmiştir.

İkinci bölümde bankaların kaynak toplama yöntemleri; öz kaynaklar, mevduatlar, menkul kıymet çıkarımları, döviz tevdiat hesapları, Euro piyasalardan borçlanmalar, borçlu alacak hesapların alacak bakiye vermesi, MB reeskont kredileri, toplu konut kredileri, tortu fonlar, ve bankaların hizmet karşılığı sağladıkları fonlar ve kaynak kullandırma yöntemi olarak ise; krediler, yatırım fonları ve menkul değer plasmanı, iştirakler, devlet tahvili ve hazine bonusu, gayr-i menkul edinimi ve alım satımı yapılacak kıymetli madenlerdir incelenmiştir.

Üçüncü bölümde ticari kredi kullandırma süreçleri; ön analiz ve istihbarat aşaması, karşılaştırmalı analiz, dikey (yüzde) analiz, trend (eğilim yüzdeleri) analizi, oran (rasyo) analizi, faaliyet ve kaldıraç analizi, kara geçiş (başabaş) analizi, finansal raporlama (genel bilgiler -mali analiz-sonuç), kullandırma ilkelerinde ; güvenilirlik (emniyet) ilkesi, akışkanlık (seyyaliyet) ilkesi, verimlilik ilkesi, dağılımın uygunluğu ilkesi, teminatların sağlamlığı ilkesi ve sorunlar kısmında ise;firmaya ait, çevreden kaynaklana ve bankadan kaynaklanan sorunlar incelenmiştir.

Dördüncü bölümde etkinlik analizinde kullanılan yöntemler ve VZA analizi anlatılmış, VZA nın uygulama alanları ve uygulama adımlarının teorik kısmı incelenmiştir.

Beşinci ve son bölümde ise araştırmada kullanılan yöntem, literatür taraması, karar birimleri ve değişkenlerin belirlenmesi aşamaları yapıldıktan sonra 2008-2013 dönemine ait KB'leri tarafından etkinlik analizi uygulaması gerçekleştirilmiş olup tek tek KB'leri değerlendirilmiş ve potansiyel iyileştirme hedefleri belirlenmiştir.

Tez çalışmasının ülke ekonomisi için hem bankacılık hem de reel sektör için önemli kaynak olduğu düşünülmektedir. 2008 sonrası bankacılık sektörüne ait şube sayısı, çalışan sayısı, kar miktarı, kullanılan taksitli ticari kredi hacmi 2008-2013 yılları arası tespit edilmiş ve genel görünüm belirlenmiştir. 2008 kriz döneminde ve sonrasında birçok banka çalışan sayısını, şube sayısını ve kullanılan taksitli ticari hacmini artırmıştır.

Araştırmanın konusu; Türk Bankacılık Sistemini oluşturan bankaların veri zarflama analizi ile 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre etkin olup olmadıkları çıktıya yönelik Ölçeğe Göre Sabit Getiri Modeli ile her bir bankanın yıllar itibariyle etkinlikleri belirlenerek Türk Bankacılık Sistemi kriz döneminden 2013 yılı sonuna kadar genel görünümünün belirlenmesidir. Aynı karar birimi için farklı girdi ve çıktı grupları farklı etkinlik değerleri alacağından iş akış sürecine nedensel olarak bağlı, anlamlı girdi ve çıktıların belirlenmesi hedeflenmiştir.

Araştırmanın amacı; Etkinlik analizi sonucu Türk Bankacılık Sistemini oluşturan bankaların yaşanan kriz karşısında mevcut yapısını koruyup korumadığını ve değişimlerin anlamlandırılarak, Türk Bankacılık Sisteminin genel görünümünün belirlenmesidir. Türk Bankacılık Sistemini oluşturan şube sayısı en fazla olan ilk 20 bankanın veri zarflama analizi ile 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre etkinliklerinin yıllar itibariyle belirlenerek TBS'nin 2008 kriz döneminden 2013 yılı sonuna kadar genel görünümünün belirlenmesidir.

Çalışmanın önemi: 2008 döneminde en yoğun şekilde etkisini gösteren kriz dönemi ve sonrası bir dönemde bankacılık sektörünün hacim açısından büyük kısmını oluşturan bir kesimin incelenmesi kriz dönemi ve krizden uzaklaştıkça bankaların reaksiyonlarını içermesi nedeniyle araştırma konusu olmuştur. Kriz dönemi ve öncesi çalışmaların olmasına rağmen güncel çalışmaların olmaması nedeniyle güncellik açısından da önem arz etmektedir. Çalışmanın sonuçları sonraki dönemlerde yapılacak çalışmalara kaynak niteliği taşıyacaktır. 2008 yılında tahsis edilen taksitli ticari hacmi 10 milyar Türk Lirasının altında iken 2013 yılının sonunda 20 Milyar Türk Lirayı aşan hacim ile

ekonomi için büyük etkiye sahip potansiyelde bir düzeye gelmiştir. Finansal sistemin büyük kesimini oluşturmasıyla taksitli sistemin etkin işleyip işlemediğini gelecek dönemlere tahmin yapabilme olanağı vermesi çalışmanın önemini artıran nedenlerdir. Analiz sonucu belirlenen bankaların sonraki dönemlerde karar almada yardımcı olacak olması ve akademik çalışmalar için veri oluşturması açısından önemlidir.

Araştırmanın Yöntemi ve Kapsamı: Araştırmada yöntem olarak çıktıya yönelik Ölçeğe Göre Sabit Getiri Modeli, VZA kullanılmıştır. Bankaların taksitli ticari kredileri bakımından etkinlik analizidir. Belirlenen karar birimleri ve analiz değişkenleri nedensellik ilkesi ile belirlenerek analiz gerçekleştirilmiş ve analize dahil olan Karar Birimleri tek tek analize dahil olan yıllarda yorumlanmasını ve potansiyel hedef iyileştirmesini kapsamaktadır. Girdi ve çıktı değerleri bankaların bilançolarından alınan değişkenlerden oluşmaktadır. Girdi ve çıktı değerlerin pozitif olması analiz için gerekli unsur olduğu için seçilen karar birimleri arasında zarar eden banka varsa o dönemde analiz dışı bırakılmıştır. Girdi ve çıktı değerlerinin pozitif olması konusunda özen gösterildiği için buna uygun karar birimleri seçilmiştir.

Gerek BDDK, gerek TBB ve TKB ile bankaların bağımsız denetime tabi bilanço dipnotlarından ticari krediler başlığı altında temin edilebilen ve tüm Karar Birimlerinin ortak olarak yayınladığı taksitli ticari kredilerdir. Buna göre uygun girdi ve çıktılar konumuz gereği kullanılan taksitli ticari kredi miktarları (TP ve YP bazında işyeri, taşıt, ihtiyaç, diğer, kurumsal kredi kartı, KMH), dönem net karı, şube sayısı, çalışan sayısı, ödenmiş sermaye karar birimlerinin fonksiyonunu oluşturmaktadır. Çalışmamıza sadece ticari kredileri dahil edilmiş olup bireysel krediler analize dahil edilmemiştir. Değişkenlerin değerleri bin TL cinsindedir. Veriler www.tbb.org.tr ve www.tkbb.org.tr adresinden yılsonu bağımsız denetim raporlarından alınmıştır.

BÖLÜM I : BANKACILIK SİSTEMİ

Bankalar finansal sistemde ulusal ve uluslararası alanda kaynak toplama ve transfer özelliği ile ekonomi için mikro ve makro düzeyde öneme sahiptir. Yaşanacak krizler ve gelişmelerin devam etme süresi bankaların istikrarına bağlıdır. Güçlü bir finansal sistem mikro düzeyde firmaların ihtiyacı olan fonu karşılamada ve ekonomik istikrarın sağlanmasında önemli role sahiptir.

Banka kavramının etimolojisine ve banka kavramına bakacak olursak eğer; hemen hemen tüm dünya dillerinde ufak tefek bazı değişikliklerle ifade edilen “banka” sözcüğünün İtalyanca “ banco” kelimesinden türediği ve daha sonra sözcüğün “ banca olarak kullanıldığı varsayılmaktadır. İtalyanca da “ banco” sözcüğü masa, sıra ya da tezgah manasına gelmektedir. Türkçe de kullanılmakta olan “Banko” kelimesi ise; iş yerlerinde üzerine eşya koymaya elverişli, iş takibi için gelen kişi ile göreceli arasında konulmuş tezgah olarak tanımlanmaktadır (Doğan, 2013: 3).

Günümüzde banka bilinen en geniş ve ortak kabul görmüş tanımıyla tasarruf sahiplerinden sağladığı fonu yatırımcı ya da ihtiyaç sahiplerine plase eden, fon aktaran kurumlardır. Bunun yanında bankalar günümüzde teknolojinin de gelişmesi ile daha bir çok hizmete aracılık eder duruma gelmişlerdir.

Bankaların para piyasasındaki rolleri:

- Kredilerde, menkul kıymetlerde ve diğer işlemlerde asıl ödeme kanalı
- Banka müşterileri adına varlıklarını yönetmede güvenli araç olma
- Likiditeye ihtiyaç duyanlara kaynak sağlama
- Ödemelerin ve performansın garantisi olma
- Sağlıklı bir ekonomi için finansal piyasalarda ulaşılması arzu edilen kredi koşullarına yönelik kredi politikası ve hükümetlerin finansmanında bir kanal olarak hareket etme
- Kredi kullananlar için teminat alma ve piyasa katılımcılarının sahip olduğu diğer varlıklarını muhafaza etme mercii olma (Rose, 2000: 432).

1.1.Türk Bankacılık Sistemi

Türk bankacılık sistemini düzenleyen başlıca kurumlar: TCMB, Hazine Müsteşarlığı, Türkiye Bankalar birliği, Türkiye Katılım Bankaları Birliği, BDDK ve TMSF'dir.

Türkiye'deki bankacılık sistemi ile reel kesimin finansman tercihleri veya imkanları-kredi kanalının işlemesi için elverişli bir ortam yaratmaktadır. Firmaların finansmanında bankacılık sisteminin ezici bir ağırlığı vardır (İnan, 2001: 17). Sektörde yer alan bankalar şube sayısı ve çalışan sayısı ile ekonomi içinde önemli bir yapıya sahiptir. 2000'lerin ortasından sonra güçlü yapıları ile 2008 krizinde büyük kısmı şube sayısı ve çalışan sayısını artırarak büyüme gerçekleştirmişlerdir.

1.1.1 Türk Bankacılık Sisteminin Tarihsel Gelişimi

Türkiye'de bankacılığın başlangıcı, dünyada bankacılığın başlangıcıyla özdeş bir özellik taşımaktadır. Bugünkü anlamına en yakın biçimde dünyada bankacılık sarraflık ile başlamış ve sonra sarrafların bankerlere ve kurum olarak bankalara dönüşmüştür. Osmanlı İmparatorluğu'nda da sarraflık orta-çağdan itibaren gelişmeye başlamış ve sarraflar Osmanlı paralarının ve yabancı paraların birbiriyle değiştirilmesi görevini üstlenmişlerdi. Daha çok azınlıklar tarafından üstlenilen bu görev, bir süre sonra tam bankerliğe dönüşmüştür. Kuşkusuz bu dönüşümde, sarrafların, Devlete borç para vermeleri ve vergi gelirlerine karşılık kredi açmaları gibi yeni uğraşlar oldukça etkili olmuştur (Artun, 1980: 22).

İlk kurulan banka İstanbul Bankası olmuştur. Sonraki kurulan banka ise yönetim merkezi Londra olmak üzere Bank Osmanî (Ottoman Bank) 1856 yılında kuruldu ve Türkiye'de uzun yıllar varlığını ve sömürsünü sürdürecektir <yabancı bankalar dönemi> başladı (Artun, 1980: 23). Union Financière ve Mires grupları tarafından 1860 yılında Türkiye Bankası, 1865 yılında Şirket-i Maliyeyi Osmaniyeye Bankası, 1869'da İtibari Umumî Osmanî Bankası, 1871'de Banque Austro-Ottoman, 1872'de Banque-Austro Turque olmuştur (Artun, 1980: 24-25). Ulusal bankacılığın kökeni ise 1863 yılına, Memleket Sandıkları'na dayanan Ziraat Bankası'dır (Artun, 1980: 30).

Cumhuriyetin ilk yıllarında bankacılığın ulaştığı boyutlara gelince 1926 yılı sonunda 3'ü özel yasayla kurulmuş banka, 3'ü ticaret bankası, 18'i yabancı banka ve 18'i de yerel banka olmak üzere Türkiye'de 42 banka uğraş gösterirken bu rakam 1929 yılında 59'a yükselmiştir. 1932 yılında ise 36'sı yerel banka, 4'ü özel yasalarla kurulmuş banka, 4'ü ticaret bankası ve 15'i de yabancı banka olmak üzere banka sayısı yine 59'du (Artun, 1980: 44).

1950-1960 döneminde ise 10 kadar yerel banka ile 2 yabancı banka kapanırken 5 yeni özel sektör bankası kurulmuştur (Artun, 1980: 45).

1963-1979 yıllarında yalnızca 5 yeni banka kurulmuştur. Sınai Yatırım ve Kredi Bankası (1963), Devlet Yatırım Bankası (1964), Amerikan-Türk dış ticaret Bankası(1964), devlet sanayi ve İşçi Yatırım Bankası (1976) ve Arap-Türk Bankası (1977)dir (Artun, 1980: 49).

1980 yılından itibaren Türk finans piyasaları büyük ölçüde dışa açılmış ve serbestleşmiştir. 1985 yılında 3182 sayılı Bankalar Kanunu yürürlüğe girmiştir. Uluslar arası denetim ve gözetim sistemi ile uluslar arası bankacılık standartları sisteme tanıtılmış, tek düzen hesap planı uygulaması getirilmiş, bilançolar dış denetime tabi tutulmuş, mevduat sigorta fonu kurulmuş ve donuk kredilere daha gerçekçi karşılık uygulanması getirilmiştir. İnterbank piyasası kurulmuştur. Türkiye'de yerleşik kişilere döviz tutma ve döviz mevduatı açma izni verilmiştir. Merkez Bankası, 1987 yılında açık piyasa işlemlerine başlamıştır. 1989 yılında döviz işlemleri ve sermaye hareketleri serbest bırakılmıştır.1990 yılında, Merkez Bankası öngörülebilirliğin artması ve mali piyasalardaki belirsizliklerin azaltılmasına yönelik olarak para programını tanıtmış ve uygulamasını başlatmıştır. 1992 yılında, elektronik fon transfer sistemine işlerlik kazandırmıştır (Şendoğdu, 2006: 22-23).

1994 yılında ilk ciddi bankacılık krizi yaşanmış, bu krizi Kasım 2000 ve Şubat 2001 krizleri izlemiştir. Şubat 2001 sonrası alınan radikal kararlar meyvesini vermiş ve bankacılık sektörü toparlanarak kriz sonrası sektörler içerisinde en çok kar eden sektör haline gelmiştir (Şendoğdu, 2006: 25).Bankacılık sisteminde 2000 yılı sonu itibariyle 79

banka faaliyet göstermiştir. Bu bankaların 61'i ticaret, 18'i ise kalkınma ve yatırım bankasıdır. Ticaret bankalarından 4'ü kamusal sermayeli banka, 28'i özel sermayeli banka, 18'i yabancı sermayeli bankadır. 11 banka Fon'un yönetimindedir. Yabancı sermayeli ticaret bankalarından 5'i Türkiye'de kurulmuş, kalanı ise şube olarak faaliyet gösteren bankalardır. Kalkınma ve yatırım bankalarının 3'ü kamusal sermayeli, 12'si özel, 3'ü ise yabancı sermayeli bankalardır (Türkiye Bankalar Birliği, 2001: I-13).

Türkiye'de 2002 banka sayısı 54, 2010 banka sayısı 45 ve 2011 yılında faaliyet gösteren banka sayısı 44 olmuştur. Bankaların 31 tanesi mevduat bankası, 13 tanesi ise kalkınma ve yatırım bankasıdır. Mevduat bankalarından 3'ü kamusal sermayeli, 11'i ise özel sermayeli bankadır. Tasarruf Mevduatı Sigorta (TMSF) bünyesinde 1 banka bulunmaktadır. Kalkınma ve yatırım bankalarının 3'ü kamu sermayeli ve 4'ü yabancı sermayeli bankadır (Türkiye Bankalar Birliği, 2011: I-31).

1.1.2 Türk Bankacılık Sisteminin Kurumsal Yapısı

Bankacılık sistemlerine bakıldığında ölçek bakımından üç önemli unsur ön plana çıkmaktadır; küçük, orta ve büyük banka tipidir. Oysa bankaların şube sayısı, çalışan personel sayısı, şube sayısı bakımından kamu, özel, ticari ve yatırım bankası ayrımı yapmak mümkündür.

Türkiye'de bankacılık kurumsal yapısı bankaların fonksiyonlarına, sahiplik yapısına göre sınıflandırılabilir. 5411 sayılı Bankacılık Kanunu Madde 4'de ise bankacılık faaliyetlerinin neler olabileceği şu şekilde belirlenmiştir. Bankalar, diğer kanunlarda öngörülen hükümler saklı kalmak kaydıyla aşağıda belirtilen faaliyetleri gerçekleştirebilirler: Mevduat kabulü, Katılım fonu kabulü, Nakdî, gayrinakdî her cins ve surette kredi verme işlemleri, Nakdî ve kaydî ödeme ve fon transferi işlemleri, muhabir bankacılık veya çek hesaplarının kullanılması dahil her türlü ödeme ve tahsilat işlemleri, Çek ve diğer kambiyo senetlerinin iştirası işlemleri, Saklama hizmetleri, Kredi kartları, banka kartları ve seyahat çekleri gibi ödeme vasıtalarının ihracı ve bunlarla ilgili faaliyetlerin yürütülmesi işlemleri, Efektif dahil kambiyo işlemleri; para piyasası araçlarının alım ve satımı; kıymetli maden ve taşların alımı, satımı veya

bunların emanete alınması işlemleri, Ekonomik ve finansal göstergelere, sermaye piyasası araçlarına, mala, kıymetli madenlere ve dövizde dayalı; vadeli işlem sözleşmelerinin, opsiyon sözleşmelerinin, birden fazla türev aracı içeren basit veya karmaşık yapıdaki finansal araçların alımı, satımı ve aracılık işlemleri, Sermaye piyasası araçlarının alım ve satımı ile geri alım veya tekrar satım taahhüdü işlemleri, Sermaye piyasası araçlarının ihraç veya halka arz yoluyla satışına aracılık işlemleri, Daha önce ihraç edilmiş olan sermaye piyasası araçlarının aracılık maksadıyla alım satımının yürütülmesi işlemleri, Başkaları lehine teminat, garanti ve sair yükümlülüklerin üstlenilmesi işlemleri gibi garanti işleri, Yatırım danışmanlığı işlemleri, portföy işletmeciliği ve yönetimi, Hazine Müsteşarlığı ve/veya Merkez Bankası ve kuruluş birlikleri nezdinde oluşturulan bir sözleşme kapsamında üstlenilen yükümlülükler çerçevesinde alım satım işlemlerine ilişkin piyasa yapıcılığı, faktöring ve forfaiting işlemleri, bankalararası piyasada para alım satımı işlemlerine aracılık, finansal kiralama işlemleri, sigorta acenteliği ve bireysel emeklilik aracılık hizmetleri, Kurulca belirlenecek diğer faaliyetler.

Bankacılık sistemi, farklı alanlarda çalışan bütün bankalar topluluğunun yapısal düzen ve ilişkilerini ifade eder. Bazen bu düzen ve ilişki isteğe bağlı şekilde, yani devletin hiçbir müdahalesi olmadan kurulur. Bazen de, devlet yasalar aracılığı ile bir banka sistemi kurar ve çeşitli bankalar arasındaki ilişkiyi düzenler (Şendoğdu, 2006: 25).

Burada incelenecek olan bankaların fiziki olarak çalışan, şube sayısı, iş hacmi ve sermaye büyüklüğü bankaların ölçek yapısını belirlemektedir.

Ölçek kavramı bankalar için görecelidir. Örneğin uluslararası düzeyde küçük sayılan bir banka ulusal veya bölgesel düzeyde orta veya büyük banka sayılabilir (Şendoğdu, 2006: 26).

Bankalarda faaliyetlerin yasal çerçeve içerisinde gerçekleşmesi, bankaların toplumun gözünde güven kazanmasını sağlayarak yapı ve uygulamalarına meşruluk kazandırmaktadır. Yasal çerçevede, müşterilerine sundukları her türlü ürün ve hizmetlere ilişkin olarak, hizmet ilişkisinin her aşamasında ve her konuda doğru,

eksiksiz ve zamanında işlem yapan bankalar toplum önünde meşruiyetlerini artırmakta, bunu gerçekleştirmeyenler ise faaliyetlerine çeşitli nedenlerle son vermek zorunda kalmışlardır (Arslan ve Hotamışlı,2007: 205-206).

TMSF'ye devredilen banka sayısı 2 Mayıs 2011 tarih itibariyle 9 adettir; Bank Ekspres A.Ş. ,Demirbank T.A.Ş., Eskişehir Bankası T.A.Ş., Etibank A.Ş., İktisat Bankası T.A.Ş., İnterbank A.Ş., Sümerbank A.Ş., Türk Ticaret Bankası A.Ş., Ulusal Bank T.A.Ş. (TBB, 2011: II-4).

1.1.3. Türk Bankacılık Sisteminin Mali Yapısı

Türk bankacılık sektörü, 5411 sayılı Bankacılık Kanununa göre mevduat bankaları, katılım bankaları ile kalkınma ve yatırım bankaları olarak üç fonksiyonel grupta sınıflandırılmaktadır (BDDK, 2012: 1).

Finansal sistem ekonominin diğer sektörleriyle karşılaştırıldığında devletin ağır düzenlemeler yaptığı bir sektördür ve bankalar da bu düzenlemeler altında faaliyet gösterirler. Bankacılık sektörü, içinde yer aldığı finansal sistemin faaliyetlerini etkileyen arz ve talep koşullarındaki değişime karşı son derece duyarlı olup gelişmelerden hızla etkilenir. Kamu otoritesinin yaptığı düzenlemeler yanında, finansal yenilikler, enformasyon teknolojisinin getirdiği olanaklar Dünya düzeyinde ödünç verenler ile ödünç alanlara çok farklı alternatifler sunan piyasanın oluşmasını sağlar. Enformasyon teknolojisindeki hızlı gelişmeler yeni finansal ürün ve hizmetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur (TBB,2012: 1). Diğer ekonomik amaçlı işletmelerde olduğu gibi banka işletmelerinde de kullanılan fonlar; özkaynak ve yabancı kaynak olmak üzere iki kaynaktan sağlanmaktadır. Özkaynaklar; sermaye, yedek akçeler, ve devreden karlardan oluşurken, yabancı kaynaklar; mevduatlar, kısa vadeli borçlanmalar (merkez bankası kredileri, repo, Eurodolar borçlanmalar) ve uzun vadeli borçlanmalardan (tahvil ihracı vb.) oluşurlar (Altan, 2001: 105). Esas olarak ödemelerin daha ziyade çek ile yapıldığı ülkelerde, bankalar tarafından açılan krediler para stokunu artırır. Bankaların yaratabileceği kaydi para sınırsız değildir. Başka bir deyişle, kaydi para yaratma

mekanizmasının belirli sınırları vardır ve bu sınırlar karşılık oranı gibi yasal düzenlemeler ile belirlenir (Ardıç ve Yılmaz, 2002: 33).

Ekonomide yükselen enflasyon ve kamu açıklarının yönetilemez boyutlara ulaştığı bir ortamda, 2000 yılı başında enflasyonu düşürmek ve ekonomide büyüme ortamını yeniden sağlamak amacıyla kapsamlı bir ekonomik program uygulamaya konulmuştur. Program kapsamında sıkı maliye politikası uygulanması ve kapsamlı yapısal reformların hayata geçirilmesinin yanı sıra, enflasyonist beklentileri hızla aşağıya çekmek için döviz kurları hedeflenen enflasyona göre belirlenerek önceden açıklanmış ve para politikası likidite genişlemesini yabancı kaynak girişine bağlayan bir çerçeveye oturtulmuştur. Programın uygulanmasında kamu açıklarını daraltma ve yapısal reformlar alanında önemli adımlar atılmıştır. Yapısal reformlar kapsamında, finansal kesim reformu sonucunda kurulan Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu ile bankacılık sektörünün düzenlenmesi, gözetimi ve denetimi işlevlerinin tek bir otorite altında toplanması hedeflenmiştir (TBB,2012: 23).

Mevcut durum ise ağırlıklı olarak bankacılık sektöründen oluşan finans sektörü büyümesini sürdürmektedir. Türkiye finans sektörünün bilanço tutarı 2012 yılı Haziran ayında yıllık yüzde 11,5 büyüyerek 1.453 milyar TL'ye ulaşmış, GSYH'ye oranı ise yüzde 106,1 olarak gerçekleşmiştir. Finansal sektörün yüzde 87,6'sını bankacılık sektörü oluşturmaktadır. Bankacılık sektörünün toplam varlıkları, 2012 yılı Eylül ayında yıl sonuna göre yüzde 7,5 artarak 1.309 milyar TL'ye yükselmiştir. Sektörün bilanço büyüklüğünün GSYH'ye oranı ise 2012 yılı ikinci çeyreği itibarıyla yüzde 93'tür. Söz konusu oran, 2011 yılı itibarıyla Polonya, Slovakya, Romanya ve Litvanya'dan yüksek olmakla birlikte, diğer AB ülkelerinin ve yüzde 35,4 olan AB-27 ortalamasının altında bulunmaktadır. Bu durum, Türkiye'de bankacılık sektörünün büyüme potansiyelinin halen yüksek olduğunu göstermektedir (TCMB,2012: 36).

1.2. Bankacılık Sınıflandırması

Bankacılık sisteminde merkez bankası, ticari, yatırım, kalkınma, katılım bankaları, kıyı bankacılığı ile Bankacılık ve Düzenleme Denetleme Kurumu bankacılık sistemini oluşturmaktadır.

Bankacılık sınıflandırması toptan bankacılık ve türleri (tacir bankalar, yatırım bankaları, kıyı bankaları, uluslararası bankalar), perakendeci bankacılık ve türleri, toptancı ve perakendeci bankacılığın birleştirilmesi küçük, orta, büyük banka, holding bankacılığı, sanal bankacılık (İnternet bankacılığı)' dır. Bankaların fonksiyonları finansal aracılık, dış ticareti fonlama ve ihracatı teşvik, uluslararası mali piyasalarda risk yönetimi, kaynakların etkin kullanımını sağlama, gelir ve servet dağılımını etkileme, kaydi para yaratma, para ve maliye politikalarının yürütülmesine yardımcı olma ve ekonomiyi yönlendirme, enflasyonu kontrol altında tutma ve tam istihdam sağlanmasına yardımcı olmalıdır. (Altan, 2001: viii).

Türk bankacılık sektörünün organizasyonel yapısı merkez bankası, ticaret bankaları, katılım bankaları, kalkınma ve yatırım bankaları olarak sınıflandırılmaktadır (Erdem, 2008: xi).

Banka sistemleri küçük, orta ve büyük banka, uzmanlaşmış ve uzmanlaşmamış banka, holding bankacılığı, perakendeci ve toptancı bankacılık olarak sınıflandırılmaktadır (Takan, 2001, I).

Parasal kurumlardan bankacılık sektörü merkez bankası, ticari bankalar, yatırım bankaları, kalkınma bankaları, kıyı bankacılığı, katılım bankaları, olarak sınıflandırılmaktadır (Öztürk, 2011: X).

Çalışmada yukarıda adı geçen yazarlardan yararlanılarak banka sınıflaması yapılmıştır.

1.2.1. Merkez Bankası, Yetki ve Görevleri

MB'lerin ekonomideki fonksiyonları; para arzını kontrol etmek, para ve sermaye piyasalarında istikrarı sağlama, finansal kurumlara likidite sağlama, finansal kurumlara likidite sağlama ve ödeme mekanizmalarını oluşturmaktadır(Altan, 2001: 78).

Merkez Bankalarının en önemli yetki ve görevleri arasında banknot çıkarmak, para ve kredi hacmini kontrol etmek, son ödeme mercii olmak, ülkenin sahip olduğu altın ve döviz rezervlerini muhafaza etmek, devletin haznedarlığı ve mali ajanlığını yapmak,

gerektiğinde finansal sistemi denetlemek ve risk merkezi kurmak, döviz kuru rejimini belirlemek yer almaktadır(Öztürk, 2011: 85).

Diğer bir kaynakta ise Merkez bankalarının finansal pazarlar ile bankacılık sistemi arasındaki koordinasyon fonksiyonu; ödeme araçlarını biraraya toplama ve kliring merkezleri oluşturma, para basma ve bağlı hizmetleri sunma, bankacılık ve finansalsistemin devamını sağlama, hükümetlerin mali büro hizmetlerini görme, para ve kredi politikası oluşturma ve kamuya bilgi sağlamak olarak belirtilmiştir(Altan, 2001: viii).

TCMB'nin sahip olduğu bağımsızlığın fonksiyonel hale gelmesi, Türkiye'nin mali baskınlıktan kurtarılması ve güçlü bir mali sistemin kurulmasıyla birinci ön şartın tamamlanması gerekmektedir. Ancak o zaman enflasyon hedeflemesi stratejisini uygulamak bir anlam ifade eder. Fakat incelememiz Türkiye'nin mali baskınlığa sahip olduğu ve istikrarlı-güçlü bir mali sistemin de var olmadığını göstermiştir. Dolayısıyla, öncelikli olarak bu şartların yerine getirilme gereği bulunmaktadır (Çolakoğlu, 2002: 28).

MB'nin görev ve yetkileri; banknot çıkarma ve paranın değerini koruma, para ve kredi hacmini kontrol etme, son ödeme mercii, altın ve döviz rezervlerini muhafaza, kliring kurumu olarak kliring hizmetleri vermek, finansal sistemi gözetme ve risk merkezi kurma, döviz kuru rejimini belirleme ve diğer görevlerdir.

1.2.1.1 Banknot Çıkarma ve Paranın Değerini Koruma

Banknot ihraç etmek, bütün merkez bankalarının başlıca görev ve imtiyazıdır. Bazı ülkelerde devletçe çıkarılan kağıt paraların kıymetten düşmesi nedeni ile para çıkarma yetkisi merkez bankalarına verilmiştir. Merkez bankaları hem tedavüldeki banknotlar hem de çıkardığı yeni banknotlara güven ve esneklik sağlar. Merkez bankaları altın, döviz, ticari, zirai, sanayi senetleri, hazine bonoları reeskontu ve açık piyasa işlemleri karşılığında banknot ihraç ederler (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 20).

Merkez bankası, çıkardığı paramın değerini korumakla görevlidir. Merkez bankası fiyat istikrarını sağlamak amacı ile Kuruluş Yasası'nda belirtilen para politikası araçlarını kullanmaya, uygun bulacağı diğer para politikası araçlarına doğrudan belirlemeye ve uygulamaya yetkilidir (Öztürk, 2011: 85).

1.2.1.2 Para ve Kredi Hacmini Kontrol Etme

Para ve kredi hacmi merkez bankaları tarafından kontrol edilmektedir. Merkez bankaları para basma yetkisine sahip tek otoritedir. Bu bağlamda para arzını belirleyerek para politikasının uygulanmasında son derece önemli rol almaktadır. Merkez bankası hükümetle birlikte enflasyon hedefini tespit etmekte, buna uyumlu olarak para politikasını belirlemektedir. Para politikasının uygulanmasında tek yetkili ve sorumlu merkez bankasıdır. Merkez bankası bankaların ödünç para verme işlemleri ve mevduat kabulünde uygulayacakları kredi ve faiz oranlarını belirlenmesinde etkili olmaktadır. Bankalardaki mevduatın vade ve türleri ile katılım hesaplarının vadeleri merkez bankası tarafından belirlenmektedir. Bankaların ve merkez bankası tarafından uygun görüşülen diğer finansal kurumların yükümlülüklerini esas alarak zorunlu karşılık ve dispoñibilite oranlarına ilişkin usul ve esasları belirlemektedir. (Öztürk, 2011: 86).

1.2.1.3 Son Ödeme Mercii

Bankalar öz kaynakları ve yabancı kaynaklarını kullandıktan sonra, son borç verme kurumu olarak merkez bankasına müracaat ederler. Merkez bankaları, geçici bir süre paraya ihtiyacı olan bankalara, ticari işlemlerden doğan kısa vadeli senetleri karşılığında ödeme yaparlar. Merkez bankaları olmasaydı ticari bankalar rahatlıkla kredi veremez, kriz dönemlerinde ellerinde para rezervi bulundurmamak zorunda kalırlardı. Ticari bankaların, merkez bankası kaynaklarını devamlı bir sermaye olarak görmeleri ülkede bankacılığın gelişmesi açısından önemlidir (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 22).

1.2.1.4 Altın ve Döviz Rezervlerini Muhafaza

Merkez bankaları ülkenin altın ve döviz rezervlerini muhafaza etmektedir. Merkez bankaları ülkenin sahip olduğu altın ve döviz rezervlerini saklamakla ve ülkenin çıkarları doğrultusunda yönetmektedir. Merkez bankaları uygulanan para ve döviz piyasaları bağlamında siyasi iktidarların döviz üzerinden iç ve dış borç ödemelerini gerçekleştirmek ve olası dış şoklardan ekonomiyi koruyabilmek için döviz rezervi bulundurmaya görevlidir (Öztürk, 2011: 87).

1.2.1.5 Devletin Haznedarlığı ve Mali Ajanlığını Yapma

Merkez bankası, hükümetin mali ve ekonomi müşaviri, mali ajanı ve haznedarıdır. Merkez bankaları diğer bankalardan farklı olarak mudilerden daha çok bankalar ve hazine ile önemli ilişkileri bulunmaktadır. Merkez bankası, finansal sistemle ilgili olarak istenilen hususlarda hükümete görüş vermektedir. Merkez bankası, hükümetin mali ve ekonomik istişare organıdır. Merkez bankaları mali ajanı sıfatı ile kimi zaman devlet adına mali işlemlerde yürütebilmektedir. Örneğin hazine tarafından çıkarılan borçlanma senetlerine ilişkin her türlü işlem merkez bankaları tarafından yürütülmektedir. Merkez bankası, hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarına avans verememekte ve kredi açmamaktadır. Hazine ile kamu kurum ve kuruluşlarının ihraç ettiği borçlanma araçlarını birincil piyasadan satın alamamaktadır. Merkez bankası kendisine yasa ile yetki verilen işlemler dışında avans verememekte ve kredi açmamaktadır. Merkez bankasının vereceği avans ve açacağı kredi teminatsız veya karşılıksız olamamaktadır. Merkez bankası her ne şekilde olursa olsun kefil olamamakta ve doğrudan kendisi ile ilgili işlemler dışında teminat verememektedir. (Öztürk,2011: 88).

1.2.1.6 Kliring Kurumu Olarak Kliring Hizmeti Vermek

Kliring, iki ülke arasındaki alışverişten doğan borç ve alacağı nakit kullanılmaksızın karşılıklı olarak mahsubu sureti ile hesabın tasfiye edilmesidir. İşleyişi ise; ithalatçı anlaştığı ülkeden getirdiği malın bedelini ulusal para biri cinsinden kendi ülkesinin

merkez bankasına öder. İhracatçıda kendi merkez bankasından yine kendi ulusal parası ile mal bedelinin tahsil eder daha sonra bu iki firmanın merkez bankaları bir araya gelip, mahsup işlemini yapar. Şayet kalıntı var ise bu anlaşma ile sonuçlandırılır (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 22).

1.2.1.7 Döviz Kuru Rejimini Belirleme

Merkez bankası, hükümetle birlikte ulusal paranın gerek yurt içi gerekse uluslararası piyasalardaki değerini kurumak amacı ile gerekli önlemleri almakta ve döviz kuru rejimini belirlemektedir. Benimsenen döviz kuru rejimi bağlamında ulusal paranın yabancı paralar karşısındaki değerini belirleyebilmek amacı ile döviz ve efektiflerin vadeli vadesiz alım satımı işlemlerini yerine getirmektedir. Sabit kur sisteminin benimsendiği dönemlerde devalüasyon ve revalüasyon kararı almaktadır. Esnek döviz kuru rejimine bağlı olarak Merkez Bankası döviz piyasasında oluşan aşırı dalgalanmaları azaltmak veya belirlenen bir döviz kurunu hedeflemek amacı ile döviz piyasasına müdahale edebildiği gibi döviz kurlarını para politikası aracı olarak da kullanabilmektedir. Merkez bankası döviz rezervlerini arttırmak amacıyla da döviz piyasasında döviz alımı yapabilmektedir (Öztürk,2011: 90).

1.2.1.8 Diğer Görevler

Merkez bankaları: diğer bankaların takas tasfiye ve virman merkezi görevini yürütürler (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 22). Merkez bankaları, Banka Meclisi tarafından tespit edilecek bankacılık işlemlerini ve hizmetlerini de yapabilmektedir Merkez bankası mevcut veya ilerde, şubelerin bulunduğu yerlerde açılacak bankalar arası takas odaları işlemlerine de nezaret edebilmektedir. Olağan üstü durumlarda tasarruf mevduatı sigorta fonu (TMSF) kaynaklarının ihtiyacını karşılayamaması durumunda TMSF'ye avans verebilmektedir. Merkez bankası tarafından yılda iki kez nisan ve ekim aylarında bakanlar kuruluna rapor sunulmakta ve para politikası uygulamaları hakkında TBMM Plan ve Bütçe Komisyonuna bilgi vermektedir. Merkez bankası finansal sistemin etkin bir şekilde çalışması ve para politikasının etkin bir şekilde uygulanabilmesi için ödeme sistemlerini oluşturulmak ve gözetim ve denetimini yapmakla görevlendirilmektedir.

Teknik kaynaklı ödeme sorunlarını gidermek amacıyla teminat karşılığında gün içi ve gün sonunda bankalara kredi vermektedir. Kambiyo işlemleri bağlamında ödemeler dengesi kronik açık verdiğinde, dış kredi bulma işçi dövizlerinin izlenmesi, zorunlu mal ve hizmet karşılığı dövizlerin kontrolü, bedelsiz ithalatın izlenmesi gibi görevlerde merkez bankası tarafından yerine getirilmektedir (Öztürk,2011: 90).

1.2.2 Ticari Bankalar

Günümüzde ticari bankalara modern toplumların en önemli parasal kurumlarını oluşturmaktadır. Ticari bankalar, mevduat bankaları olarak da bilinmekte olup, topladığı mevduatları kredi vererek paradan para kazanan kurumlardır. Ticari bankalar, bireylerden vadeli veya vadesiz mevduat toplamakta, kendi pasiflerini ihraç ederek ödünç almakta ve fonlarını başkalarına ait pasiflere yatırarak kazanç elde etmektedir. Günümüzde para arzının önemli bir kısmı ticari bankalar tarafından üretilmektedir (Öztürk, 2011: 106).

Diğer ticari işletmeler gibi ticari bankaların amacı; kar etmektir. Ancak, kar kavramı açık bir kavram değildir. Kısaca değinmek gerekirse, kar bilanço karı ya da daha başka bir kavram, mutlak veya oran olarak kullanılabileceği gibi, kardan biraz farklı bir kavram olarak işletmenin cari Pazar değerini maksimum yapmaktır denebilir. (Takan, 2001, 60).

Bankalar; faiz geliri, menkul kıymet geliri, hizmet geliri ve iştirak geliri elde ederken faiz gideri, işletme gideri ve personel gideri yaparlar. Bankaların amacı kısa vadede bu gelirler ile giderler arasındaki farkı maksimum yaparak kar elde etmek iken, uzun vadede bilanço büyüklüğünü sağlamak genel pozisyon dengesini kurmak ve likidite yeterliliğini sağlamaktır. (Altan, 2001: 271).

Türk Bankacılık Sektöründe rekabet düzeyinin artırılması gerektiğini, böylece kırılganlık ve kriz olasılıklarının azalacağını ortaya koymaktadır. Banka ölçeklerinin giderek büyüdüğü bir dünyada, ulusal kaynaklarla daha fazla sayıda büyük ölçekli banka tesis ederek rekabetin artırılması mümkün görünmemektedir. Bunun yerine,

sistemde yer alan küçük ve orta ölçekli bankaların varlıklarının korunması ve sisteme yeni bankaların girişlerinin cesaretlendirilmesi yerinde olabilir. “Batmayacak kadar büyük” bankaların sistemin rekabetini iki şekilde bozdukları unutulmamalıdır. Birincisi, ölçek ekonomileriyle bilinen anlamda rekabet yapısını bozmalarıdır. Diğeriye, daha fazla risk almalarına karşın, battıklarında doğabilecek sistemik risk ve dev zarar olasılıklarını ima ederek otoriteleri baskı altına almaları ve görmezden gelinmeleridir. Gelişmiş batı ülkeleri ve özellikle ABD, son dönemde bu tür hatalarının bedelini ağır bir finansal krizle ve sisteme hem yoğun hem de dev hacimli müdahalelerle ödemektedir. Otoritelere düşen, sistemde yoğunlaşmanın geri çevrilemeye bile durdurulması, etkin rekabet koşullarının tesisi ve bu çerçevede ölçeğe göre ayrıcalıklar tanınmadan mevzuatın gereğinin yapılmasıdır. Güçlü sermaye yapıları ve kaldıraç etkisinin sınırlandırılması, günümüzün küreselleşme düzeyi yüksek dünyasında tek başına yeterli olmayabilir. Dış kaynaklı bir kriz de, ulusal banka sistemindeki etkisizlikleri harekete geçirerek kırılganlığa yol açabilir ve sağlam sermaye yapılarına rağmen ciddi zararlar baş gösterebilir (Tunay, 2009: 54).

Ticari bankalar, izledikleri kredilendirme politikasıyla ekonomide gelir ve servet dağılımını etkileyebilmektedir. Mesela, tüketici kredileri, kredi kartları uygulamalarıyla banka kredilerinden ticaretle uğraşmayan toplum kesimleri de faydalanmakta, gelir ve servet dağılımını etkilemektedir (Takan, 2001, 61).

Ticari bankaların fon kaynaklarını, özsermaye ve yabancı kaynaklar oluşturmaktadır. Ticaret bankalarının işlevleri genel olarak şu şekilde sıralanabilir:

- * Hesaptan hesaba devir yaparak kaydi para oluşturmak.
- * Ticari ve diğer alanlara kredi vermek.
- * Kambiyo işlemleri yapmak.
- * Kasa kiralamak.
- * Tahvil ve hisse senedi emisyonuna aracılık etmek.
- * Kefalet mektubu ve kabul kredisi vermek
- * Diğer bankacılık işlemlerini yapmak (Erdem, 2008: 273).

Ticari bankalar, her ülkenin bankacılık sisteminde farklı biçimlerde örgütlenebilirler. Örneğin; ABD de hiç şubesi olmayan birim bankaları, çok şubeli bankalar ve grup bankaları olmak üzere 3 tip ticari banka vardır. Japonya da ise şehir bankaları ve mahalli bankalar olmak üzere 2 tip ticari banka mevcuttur. Türkiye’de ise, çok şubeli ve az şubeli ticari bankalar bulunmaktadır. Az şubeli bankalar genel olarak İstanbul, Ankara, İzmir illerinde toplanmışlar, çok şubeli bankalar ise; ülkenin her yerinde il ve ilçelerde şube açmışlardır. Örgütlenme biçimleri nasıl olursa olsun, ticari bankaların terine getirdikleri fonksiyonları birbirine benzemektedir. Fonksiyonları ise; fon sağlama, fon kullanma, kaydi para yaratma ve hizmet fonksiyonudur (Takan, 2001, 61).

1.2.2.1 Türkiye’de Ticari Bankaların Fon Kaynakları

Türk bankacılık sisteminde yer alan ticaret bankalarının fon kaynakları şunlardan oluşmaktadır:

I. Özkaynaklar; Öz kaynaklar; aşağıdaki kalemlerden oluşur:

- Ödenmiş sermaye
- Kanuni ve ihtiyari yedek akçeler.
- Yeniden değerlendirme fonları
- Değerleme farkları ve zararları

II. Mevduatlar; Banka kaynakları içerisinde en büyük yeri mevduatlar oluşturur.

Mevduatlar farklı kriterler göre sınıflandırılabilir.

- Mevduat sahibi açısından.
- Vade yapısı açısından.
- Hesap sahibinin niteliği açısından.
- Yatırılan para türü açısından.
- Bankaların bulunduğu ülke açısından.

Mevduat hesabı sahibi açısından yapılan sınıflandırmaya göre mevduatlar 5 alt kategoride toplanabilir:

- i. Tasarruf mevduatı: gerçek kişiler tarafından bu nam altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan mevduattır.
- ii. Resmi kuruluşlar mevduatı: genel ve katma bütçeli daire ve kurumların, yerel yönetimlerin, mahkemelerin, savcılıkların, icra ve iflas dairelerinin, tereke hakimliklerinin mevduatlarıdır.
- iii. Ticari kuruluşlar mevduatı: gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklıklara, kamu iktisadi teşebbüsleri ile bunlara bağlı müessese ve bağlı ortaklıklara, genel ve katma bütçeli kuruluşlarla yerel yönetimlerin ticari işletmelerine, döner sermayeli kuruluşlara, vakıfların, derneklerin, sendikaların, birliklerin ve mesleki kuruluşların kurdukları ve ya katıldıkları ticari işletmelere , sigorta şirketlerine ait mevduatlardır.
- iv. Bankalar arası mevduat: bankalar (KİT) olarak kurulan bankalar ve TCMB dahil), katılım bankaları ve özel kanunlarına göre mevduat kabulüne yetkili bulunan kuruluşlara ait mevduatlardır.
- v. Diğer kuruluşlar mevduatı: kanunla kurulmuş sosyal güvenlik kurumlarına, vakıflara, derneklere, meslek teşekküllerine, sendikalara, kanunla veya bir kanuna dayanılarak kurulmuş tasarruf sandıklarına, resmi ve öze idare, müessese ve ortaklıklarla, mesleki teşekküllerde yalnız kendi mensuplarına ait olmak üzere sağlık, sosyal yardım ve tasarruf sağlamak amacı ile kurulan sandıklara ait paralar, noter teminat ve emanet paraları, mahkemeler, savcılıklar icra ve iflas daireleri ve tereke hakimlikleri nezdindeki paralar, mahkemelerce tevdi mahalli gösterilmek sureti ile yatırılan paralar, yöneticiler tarafından apartman yönetimi ile ilgili olarak yatırılan paralar, elçilik ve konsolosluklara ait paralar, uluslararası kuruluşların Türkiye de ki büro ve temsilciliklerine ait paralar, fonlara ait paralar, genel ve katma bütçeli kuruluşlar içerisinde yer almayan üst kurulun, kurul ve kurumların paraları ile bunların dışındaki paraların yatırıldığı mevduatlardır.

Vade yapısı açısından ise 2002/1 sayılı TCMB tebliğinin 8, maddesinde mevduatlar dört ana başlık altında toplanmaktadır:

- i. Vadesiz (ihbarsız) mevduat; Bankaların izni aranmaksızın hesap sahibi tarafından istenildiği zaman kısmen veya tamamen geri çekilebilen, herhangi bir ihbar veya vade koşulu taşımayan ve faiz tahakkukları yılsonunda veya hesabın kapatılmasında yapılan mevduattır.
- ii. İhbarlı mevduat; Çekileceği tarihten 7 gün önce yazılı bir ihbar verilmek sureti ile çekilebilen mevduattır. Önceden mevduat sahibi tarafından bildirimde bulunulmaması durumunda, banka, para çekme talebini reddedebilecektir.
- iii. Vadeli mevduat; Belirli bir süre sonunda geri çekilmek şartı ile açılmış bir günden daha uzun vadeli mevduat hesaplarıdır. Vadeli mevduat süreleri TCMB tarafından belirlenmektedir. Bu mevduatlar : 1 aya kadar vadeli (1 ay dahil), 3 aya kadar vadeli (3 ay dahil), 6 aya kadar vadeli (6 ay dahil), 1 yıla kadar vadeli ve 1 yıl ve daha uzun vadeli şeklinde sınıflandırılabilir. Vadeli mevduatta, vadeden önce para çekilmesi bankanın kabulüne bağlı olmakla birlikte, uygulamada bankalar müşterilerinin bu taleplerini geri çevirmemektedir.
- iv. Birikimli mevduat; Asgari 5 yıl vade ile açılan, sözleşme ile belirlenen aylık veya 3 aylık sürelerde hesaba para yatırma imkanı veren mevduattır.

Bunların dışında, mevduatları yatırılan para cinsine göre, Türk lirası, yabancı para ve altın depo mevduatları ve bankanın bulunduğu ülkeye göre, yurt içi ve yurt dışı mevduat şeklinde ayırma tabi tutulabilir (Erdem, 2008: 276).

III. Kısa Vadeli Borçlar ve Menkul Kıymet İhracı

Bankaların mevduat dışında yurt içinde bankalar arası piyasadan, diğer şirketlerden veya merkez bankasından (Reeskont kredisi) veya yurtdışından özellikle Euro-para piyasalarından (genellikle de sendikasyon kredisi şeklinde) temin ettikleri borçlardır. Bunların dışında, bankalar değişik türden hisse senedi, tahvil, finansman bonusu, banka

bonosu, kar/zarar ortaklığı belgesi ve varlığa dayalı menkul kıymet ihraç ederek de kaynak temin edebilirler.

IV. Bankalar Hizmet Karşılığı Sağladıkları Diğer Fonlar.

Bankaların belirli bir ücret ve komisyon karşılığı sundukları hizmetlerin bazıları şunlardır:

- i. Kiralık kasalar.
- ii. Fatura tahsili ve ödemesi.
- iii. Havale işlemleri.
- iv. Hediye çekleri.
- v. Keşide çeki.
- vi. Seyahat çekleri..
- vii. Ticari senetlerin tahsili
- viii. Kupon tahsili, hisse senedi ve tahvilin kupon ve anaparalarının ödenmesi.(Erdem, Ekrem 2008: 276).

1.2.2.2. Fon Sağlama Fonksiyonu

Ticari bankalarda fonlar 2 kaynaktan sağlanmaktadır. Bu kaynaklar; öz kaynaklar ve yabancı kaynaklardır. Bankaların öz kaynakları kendi bünyelerinde sağladıkları kaynaklar, yabancı kaynaklar ise; 3. Şahıslardan borçlanmak yolu ile sağlanan kaynaklardır. Ticari bankalar fon kaynaklarının büyük bir kısmını yabancı kaynaklardan sağlamaktadır.

1.2.2.3. Fon Kullanma Fonksiyonu

Ticari bankalar gerek kendi öz kaynakları ile gerekse yabancı kaynaklardan sağladıkları fonları, plasman işlemleri yardımıyla kullanmaktadır. Belirli bir maliyetle (ödenen faiz, komisyon ve diğer giderler) sağladıkları fonları, belirli bir gelir karşılığında kullanma yoluna gitmeleri bankaların fon kullanma fonksiyonunu oluşturur.

Ticari bankalar sağladıkları bu fonları kredi vermek, menkul kıymet alımı, gerekli hizmet binaları ve araçları gibi sabit varlıklara yatırım, çeşitli alanlardaki işletmelere iştirak etmek sureti ile kullanmaktadır. (Takan, 2001, 62).

Bankaların mali gücü faaliyetlerini olumlu ya da olumsuz bir şekilde etkileyebilmektedir. Mali gücün en önemli göstergesi ise sermayedir. Bütün ticari işletmelerde olduğu gibi bankalarda da öz kaynak önemli bir etkidir. Bu bağlamda açabilecekleri toplam kredi miktarı, bir firmaya açabileceği kredi tutarı öz kaynakları toplamı ile sınırlandırılmıştır. Bu sınırlandırma bankalar için bakıldığında, bir güven kurumu olmaları ve ulusal ekonomide gerçekleştirdikleri önemli işlemler nedeniyle oldukça önemlidir. Yine bankaların, mali durumla ilgili olarak, aktiflerin kalitesi, getirisi, takipteki Yönetim ve kredilerin toplam kredilere oranı müşteriler nezdinde bankanın itibarı açısından oldukça önemlidir. Çünkü takip oranı düşük, mali yapısı sağlam olan bankalar mudilere güven verir ve bankanın büyümesi istikrarlı bir biçimde artar (Arslan ve Hotamışlı, 2007: 203).

1.2.2.4.Kaydi Para Yaratma Fonksiyonu

Bankalarda bulunan vadesiz mevduatlara banka parası ya da kaydi para adı verilir. Bankalar, tevdiat biçiminde aldıkları paradan yasal karşılık oranlarını ayırdıktan sonra, bu parayı işletebilirler. Bu işlem yolu ile banka parası yaratma mekanizması işlemeye başlar ve ekonomideki para stoku artar. Esas olarak ödemelerin daha ziyade çek ile yapıldığı ülkelerde, bankalar tarafından açılan krediler para stokunu artırır. Bankaların yaratabileceği kaydi para sınırsız değildir. Başka bir deyişle, kaydi para yaratma mekanizmasının belirli sınırları vardır ve bu sınırlar karşılık oranı gibi yasal düzenlemeler ile belirlenir (Ardıç ve Yılmaz, 2002: 33).

Bankalar kendilerine yatırılan paralar karşılığında mevduat hesapları açmakta, mevduat sahipleri ödemelerini bankadaki mevduatları üzerine çek çekerek yapmaktadır. Bu bağlamda bankalardaki vadesiz mevduat hesapları tıpkı para gibi görev yapmaktadır. Bireyler bankalardaki vadesiz mevduatlarını istedikleri zaman asıl paraya çevirebileceklerinden emin oldukları sürece ödemelerinde çek kullanmayı

sürdürmektedir. Bankalar kasalarında bulunan kağıt paralardan daha çok banka parası çıkarmaktadır. Bankaların ellerinde mevcut mevduatlara dayanarak açtıkları ve mevduat miktarının birkaç katı tutarını bulan kredi veya para oluşturma mekanizmaları kaydi para yaratılması olarak bilinmektedir. Kaydi para, mevduat parası veya banka parası olarak da bilinmektedir. (Öztürk, 2011: 69-70).

Para yaratmanın mantığı oldukça basittir para, banka tarafından aktif satın alındığında yaratılmaktadır. Bu aktiflerin reel ya da mali değeri banka bilançosunun aktifinde, yaratılan paranın değeri de bilançonun pasifinde yer almaktadır. Görüldüğü üzere böylece muhasebe dengesine de özen gösterilmektedir. O halde şu söylenebilir: banka reel aktifleri parasallaştırarak para yaratmaktadır. Mal ve dövizlerin bankada kalması durumunda para kesin olarak yaratılmıştır ve bankanın para yaratma olgusu satıcıların serbest iradesine bırakılmıştır. Mali aktiflerin bankaya teslimi banka sektörünü banka dışı sektör üzerinde alacaklı kılmaktadır. Para yaratma iktidarı bankaya aittir. Özel kişiler kendi aralarında bedelini tahsil etmek için bankaya sunmaksızın elden ele sonsuz bir şekilde dolaşan alacak yaratma yetkisi yoktur (Parasız,2000: 273).

1.2.2.5.Kaydi Para Yaratılmasına Bir Örnek

Bankalar, kişilerden ve firmalardan vadesiz mevduat biçiminde aldıkları paranın yasal karşılık oranlarını bir kenara ayırdıktan sonra, kalan kısmını işleterek değerlendirirler. Kaydi para yaratma süreci de bu biçimde başlar.

Yasal karşılığın % 25 olduğunu ve ekonomide (ülkede) tek bir banka bulunduğunu varsayalım. Bankaya yatırılan 1.000.000.000 TL ile kaydi para yaratılmasını görelim. (Aşağıdaki hesaplamalarda işlem kolaylığı açısından 1 milyar liradan üç sıfır atılıp 1.000.000 TL biçiminde hesap yapılmıştır).

Vadesiz Mevduat Tutarı	Karşılıklar (%25)	Karz Hesabı
1.000.000 TL	250.000 TL	750.000 TL
750.000 TL	187.500 TL	562.500 TL
562.500 TL	140.625 TL	421.875 TL

421.875 TL	63.281,25 TL	358.593,75 TL
.....
.....
.....
TOPLAM	TOPLAM	TOPLAM
4.000.000 TL	1.000.000 TL	3.000.000 TL

Örneğimize göre, bankaya ilk başta yatırılan 1 milyar liralık vadesiz mevduattan karşılık oranı olarak 250.000 lira ayrılmış ve banka geri kalan 750.000 bir başka müşterisine kredi hesabı açarak işletmeye başlamıştır.

Açılan 750.000 liralık hesaptan da karşılık olarak % 25 düşülmüştür. Bu hesabı açtıran müşteri bankadan parayı alarak elinde tutmamış ve yine bankada açtırdığı hesapta tutarak üzerinden ödemedeki bulunacaktır. Bu durumda, banka bu 750.000 liralık hesabı elinde tuttuğu için, bundan tekrar yararlanmak isteyecek ve % 25'ini karşılık olarak ayırıp, bir başka müşterisine yeni bir kredi hesabı açarak parayı işletecektir.

Bu biçimde işleyen mekanizma ile, banka birbirlerine zincirleme bağlı olan bu hesap sayesinde, 1 milyar liralık karşılık oranına ulaştığında, toplam vadesiz mevduat hesabı 4.000.000.000 TL ve yarattığı kaydi para 3.000.000.000 TL olacaktır.

Örneğimizde de görüleceği üzere, yasal karşılık oranları kaydi para yaratma mekanizmasının en önemli ekipmanlarından biridir ve karşılık oranlarının tespitinde izlenecek politika ile kaydi para stokunu ve dolayısıyla ekonomideki toplam para stokunu değiştirmek/etkilemek son derece etkilidir (Ardıç ve Yılmaz, 2002:34).

1.2.2.6. Hizmet Fonksiyonu

Ticari bankalar, vadeli ve vadesiz mevduat toplama ile bunları kredi olarak dağıtmanın yanında, müşterilerine bir takım hizmetlerde sunmaktadır. Ekonomik hayatta ve özellikle ticari faaliyetlerde meydana gelen gelişmelerin etkisi, bu hizmetlerin boyutlarını genişletmiş ve bankaları özel servisler kurmak zorunda bırakmıştır. Bankalar arasındaki rekabet ve hizmet fonksiyonun gelişmesine neden olmaktadır. Bu nedenle, sözü edilen bankalar giderek artan bir biçimde geleneksel bankacılığa zaman zaman oldukça ters düşen alanlarda gelir kaynağı sağlayacak hizmetlere yönelmektedir.

Ticari bankaların sağladığı başlıca hizmetleri şöyle sıralamak mümkündür:

- Eldeki paranın muhafaza edilebileceği güvenli bir yer sağlamak,
- Tedavüldeki paranın toplanması ve ödenmesi işlemlerini yerine getirmek,
- Ticari senetleri iskonto veya tahsil etmek,
- İştiraklerde bulunmak,
- Çek ve akreditif muameleleri yapmak,
- Kambiyo işlemleri yapmak,
- Havale işlemleri yapmak,
- Müşteriler adına menkul kıymet alım satımı yapmak,
- Kefalet ve teminat mektubu vermek,
- Müşterilere kredi konusunda ve finansal konularda danışmanlık yapmak,
- Kiralık kasa hizmeti vermek,
- Müşterilere seyahat çeki ve kredi kartı gibi kolaylıklar sağlamak,
- İş adamlarına banka referans mektubu vermek,
- Bağkur, ssk primi, vergi tahsil ve tediye işlemlerini yapmak,
- Elektrik, su, doğal gaz, ptt, ev kirası vb. gibi işlemlerin tahsil ve tediyesini yapmak (Takan, 2001, 65).

1.2.3. Yatırım Bankaları

1950’li yıllarda ortaya çıkan yatırım bankaları, büyük hacimli işlemler yapan, başlıca iş alanlarını endüstriyel kuruluşlara uzun vadeli sabit sermaye temini ve underwriting işlemlerinin oluşturduğu bankalardır. Yatırım bankaları genel anlamda tacir banka gibi çalışmakta olup, bunun yanında, şirket birleşme devirlerine aracılık, emtia ticareti, portföy yönetimi ve yatırım danışmanlığı, finansal kiralama, proje finansmanı, nakdi ve gayr-ı nakdi kredi verme, şirketlere mali ve idari danışmanlık yapmak gibi hizmetleri de sunmaktadır. Yatırım bankalarının az şube ve yaygın hizmet anlayışı, dinamik bir yapıya sahip olmaları ve şirket bünyesine yakın bir yapıya sahip olması, bu bankaların çabuk karar alma ve yeni ürünleri piyasaya sürme imkanlarını arttırmaktadır (Altan, 2001: 52).

Yatırım bankaları, sermaye piyasasının gelişmiş olduğu ülkelerde atıl fonlara sahip kurumsal yatırımcılara fonlarını menkul değer alım ve satımı ile değerlendirmelerinde aracılık ve danışmanlık yapan, işletmeler doğrudan kredi vermeyen, ancak işletmelerin orta ve uzun vadeli fon gereksinimlerini karşılayan finansal kuruluşlardır. Yatırım bankalarının işlevleri şu şekilde sıralanabilir:

- Halka arza giden firmaların ihraç edecekleri menkul değerleri satın alıp, onların adına satışını gerçekleştirmek,
- İhraç edilen menkul değerlere ilişkin her türlü teminatı ve desteği vermek,
- Menkul değerlere yatırım yapmak isteyen firmalara danışmanlık yapmak,
- İşletmelerin ihraç edeceği tahvillerin anapara ve faizlerinin vadesini ödeneceğini garanti ederek tahvil satışlarını kolaylaştırmak,
- Sermaye piyasasına başvurmak isteyen işletmelere danışmanlık yapmak (menkul değer çeşidi, ihraç tutarı satış tutarı ve zamanı gibi konularda),
- İşletmelere orta ve uzun vadeli fon sağlamak (Erdem, 2008: 288).

Yatırım bankalarının faaliyet biçimine yönelik ilk eleştiri, yatırım bankalarının zayıf sermaye yapısına karşılık yüksek risk alma eğilimi göstermeleridir (Coşkun, 2009: 29). Aşağıda yatırım bankaların fonksiyonları yer almaktadır;

1. Firmaların ihraç edeceği menkul kıymetlerin gerektiğinde satın alınacağını taahhüt etmek (standby – underwriting).

Yatırım bankaları firmalarca arz edilmiş olan menkul kıymetlerin bir kısmının pazarlanamaması halinde kendisi satın almayı kabul edebilir. Bu işleme ‘ standby-underwriting denir. Banka bu garanti ile bir yerde firmanın ihraç edeceği menkul kıymetlerini sigorta etmektedir. Bu işlemde banka 2 tür kar elde eder. İlk olarak satışına aracılık ettiği menkul kıymetten belli bir komisyon alır. İkinci olarak da garanti ettiği bir komisyonu alır. Bu garanti komisyonu garanti ettiği (satışını) senetlerin değerinden alınır. Bu tür uygulama daha çok firma ortaklarının rüçhan haklarında ortaya çıkar. Bu tür işlemde rüçhan hakkına sahip olan ortakların hisse senetlerini satın almamaları halinde bu senetleri yatırım bankası satın alır.

2. Tasarrufların yatırımlara kanalize edilmesini sağlamak.

Yatırım bankaları sermaye piyasası yolu ile tasarrufları yatırımlara yöneltir. Burada bankanın yaptığı görev tasarruf sahibi ile yatırımcı arasında aracılık yapmaktır. Bankaların yatırımcı ile tasarruf sahibi arasındaki görevi sadece menkul kıymetin satımı olmayıp bunun yanında yatırımcıya yatırım, menkul değerlendirme ve finansman kolaylıkları konusunda danışmanlık yapar. Buna karşın yatırım bankası ile yapılan işbirliği bu koşulları bankanın özel durumu nedeni ile yumuşatabilir.

3. Firmaların ihraç edeceği menkul kıymetleri satın alarak kendi nam ve hesabına satışını yapmak.

Yatırım bankaları tasarruflara satılmak üzere menkul kıymetleri satın alabilirler. Bu tür işleme “taahhütlü satış (under-writing)” denir. Yatırımcılar menkul kıymetleri 2 yoldan yatırım bankalarına aktarabilirler. Birincisi, banka ile doğrudan ilişki kurarak menkul değerleri satmak, ikincisi ise ihale yolu ile menkul değer satışlarıdır.

4. Riski üstlenmeden yatırımcının menkul kıymetlerinin satışını yapmak.

Yatırım bankaları riski üstlenmeden yatırımcının menkul kıymetlerini, yatırımcı adına satabilirler. Yani “satış ajanı “ görevini üstlenir. Bu işlem daha çok küçük firmaların hisse senetlerinin pazarlanmasında yapılır. Şirketin satış ajanı olarak menkul kıymetin dağıtımını yapan yatırım bankası burada herhangi bir risk altına girmemektedir.

5. Birikim sahiplerine danışmanlık yapmak.

Yatırım bankaları menkul kıymet ihraç ederek sermaye piyasasına başvurmak isteyen firmalara danışmanlık yapabilecekleri gibi parasal birikimlerini menkul kıymetlere yatırmak isteyen yatırımcılara da “danışmanlık” yapabilir. Birikim sahipleri yatırım bankalarına gerek kişisel olarak başvurarak, gerek yazışma yoluyla belirli pay senedi ve tahvil ihraçları hakkında bilgi alabilir. Yatırım bankaları, menkul değerlerin gereksinim ve isteklerine uygun olup olmadığı konusunda müşterilerini aydınlayabilir. Müşterilerine

periyodik olarak menkul kıymetler listesi göndererek onların yararına olduğuna inandıkları değişiklikler hususunda tavsiyede bulunabilir. Müşterilerin ilgi duyabilecekleri yeni çıkarılmış menkul kıymetlerin analizini yapabilirler.

6. Birikim sahiplerinin menfaatlerini korumak.

Yatırım bankaları yatırımcıların; hisse senedi, kar payı ve tahvil fazlasını zamanında ödeyeceğine dair, tasarrufçu lehine bir fonksiyon yüklenebilir.

Yatırım bankaları, başlangıçta kendileri tarafından satılmış fakat müşterilerinin elden çıkarmak istedikleri menkul kıymetler için “ ikincil bir piyasa” oluştururlar.

Kendi aracılıkları ile yapılan menkul kıymet çıkarımlarının tümü satılıncaya kadar piyasada söz konusu menkul kıymetlerin fiyatlarında istikrar sağlayıcı önlemleri alırlar. Şirketlerin çıkaracakları tahvillerin anapara ve faizlerinin vadelerinde ödeneceğini garanti edebilirler.

Menkul değer ihraç ettikten sonra mali durumu bozulan firmaların sermaye yapılarının yeniden düzenlenmesine yardımcı olabilirler.

7. Yatırım bankalarının finansmana ilişkin olarak firmalar sağlayacakları diğer hizmetler.

Firmalara, ticari bankalardan orta ve uzun vadeli kredi sağlamaları konusunda yardımda bulunmak, firmalar arası birleşme füzyon (birden fazla firmanın yalnız ekonomik yönden değil aynı zamanda hukuken de te bir birlik haline gelmesidir) veya devir almalarında yardım ve önerilerde bulunmak.

Konusunda halka açık olmayan anonim şirketlerin menkul kıymetler borsasına kote olmayan pay senetlerini değerlendirmek (Takan, 2001: 84).

1.2.4.Kalkınma Bankaları

Kalkınma bankacılığı, yatırım bankacılığına çok benzemekle birlikte bazı noktalarda bu bankalardan ayrılmaktadır. Yatırım bankacılığının gelişmiş ülkelerde ortaya çıkmasına

karşın kalkınma bankacılığı daha çok sermaye piyasası gelişmemiş, sermayenin kıt olduğu ülkelerde ortaya çıkmıştır. Kalkınma bankaları amaç olarak marjinal tasarruf ve yatırımın düşük olması nedeni ile, tasarruflarla yatırımları mutlak olarak ayırmaya yönelik politikayı benimsemişlerdir. (Takan, 2001: 88).

Kalkınma bankaları kredi vererek iştiraklerde bulunmakta iken, yatırım bankaları kredi vermek yerine daha çok işletmelere uzun vadeli fon sağlamaktadır. Kalkınma bankalarının sermayesi, öz kaynakları, yönetimi kendilerine bırakılan fonlar ve alınan iç ve dış kredilerden oluşmaktadır. Yatırım bankalarının esas sermaye kaynağı ise sermaye piyasasından sağlanan fonlardır. Kalkınma ve yatırım bankaları birbirlerini ikame eden değil, tamamlayan bankacılık alanlarıdır. Ülke ekonomileri geliştikçe sermaye piyasaları önem kazandıkça Kalkınma Bankaları kapanmakta ya da yatırım Bankalarına dönüşmektedir (Öztürk, 2011: 113).

Kalkınma bankalarının işlevleri ise aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- *Kurumsal finansman hizmetleri vermek (faktoring, forfaiting, yeniden yapılandırma, şirket değerlendirme, şirket evlilikleri, özel kaynak temini ve borç yapılandırma).
- *Yatırımları orta ve uzun vadeli fon sağlamak,
- *İç kaynakları sanayi sektörüne yönlendirmek,
- *Sermaye piyasasının gelişmesine imkan sağlamak,
- *Girişimcilere idari ve teknik yardımda bulunmak,
- *Yeni yatırım alanlarında öncülük yapmak (E-ticaret gibi),
- *Yabancı kaynaklardan mali ve teknik destek sağlamak,
- *Yabancı sermayeyi yatırım yapmaya teşvik etmek (Erdem, 2008: 289).

Kalkınma bankalarının kaynakları temelde 2 kaynaktan sağlanır. Bunlar iç kaynaklar ve dış kaynaklardır.

1. İç kaynaklar

- Devletten ya da TCMB den sağlanan kaynaklar,
- Sosyal güvenlik kurumları kaynakları,
- Özel tasarruflardan sağlanan kaynaklar,
- İç finansman,

2. Dış kaynaklar; Bu kaynaklar döviz cinsindedir.

*Sermaye iştiraki: dünya bankası ve benzeri kuruluşlar kalkınma bankalarının kuruluş sermayelerine başlangıçta katılıp zamanla paylarını özel kesime devretmektedirler

*uluslararası mali kurumlardan kredi temini,

*uluslararası mali (sermaye piyasası) kurumlara tahvil satışı,

Kalkınma bankalarının finansman sağlanmasında: bunun ilkelere göre yapılması, sağlanan kaynakların maliyetinin yüksek olamaması, finansman biçiminin enflasyonist olmaması ve iç kaynakları çoğaltıcı özellikte bulunması gibi hususlar göz önünde tutulmaktadır (Takan, 2001: 8).

1.2.5. Kıyı Bankacılığı

Türkiye de münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunmak üzere banka kurulmasına veya yurt dışında kurulu bankalarca şube açılmasına ilişkin hususlar faaliyet esas ve alanları, hesap ve kayıt düzeni ile denetim usulleri ile faaliyetlerinin geçici veya sürekli durdurulması Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) kararı ile belirlenir. Münhasıran kıyı bankacılığı faaliyetinde bulunan bankalar hakkında bu fıkra haricinde, bu kanunun diğer maddeleri ile 14.01.1970 tarihli ve 1211 sayılı Türkiye Cumhuriyeti merkez Bankası kanununun 40. Maddesi uygulanamaz. Ancak, kıyı bankacılığı dışında serbest bölgelerdeki bankacılık faaliyetleri hakkında bu kanun hükümleri uygulanır (Takan ve Boyacıoğlu, 2011: 85).

Kıyı bankacılığına ilişkin temel özellikler şöyle sıralanabilir.

- Kıyı bankaları, işlemlerini gerçekleştirdikleri ülkenin banka sisteminin dışındadırlar,
- İşlemler milletler arası geçerliliği olan paralarla yapılır,
- Milletlerarası bankacılık hizmetlerine hızlı ve düşük maliyetle gerçekleştirirler,
- Kıyı bankaları buldukları ülkede mevduat toplayamazlar,

- Kıyı bankaları liberal ekonomilerde var olabilir,
- Kıyı bankacılığı merkezleri olan “ kağıt merkezler” de vergi avantajı nedeniyle sadece yapılan işlemlerin muhasebesi tutulurken, “fonksiyonel merkezler” de fon toplama ve kredi verme işlemleri yapılmaktadır,
- Kıyı bankaları büyük hacimli işler yaparak, yaygın örgütlenerek, yüksek riskler alarak ve vasıflı personel istihdam ederek, toptancı bankacılık anlayışına uygunluk göstermektedirler,
- Kıyı bankacılığı serbest bölgelerin konusu ile doğrudan bağlantılıdır,
- Kıyı bankaları daha çok petrol geliri olmayan veya çok az olan ülkelerin toplam gelirlerini arttırmak amacı ile oluşturdukları finans merkezleridir.

Kıyı bankacılığının yapıldığı başlıca finans merkezleri, Angola, bahama adaları, Bahreyn, Barbados, bermuda, İngiliz Virjinya Adaları, Cayman Adaları, Güney Kıbrıs, Guernsey, Jersey, Maderia, Hollanda Antilleri, Portorico, Hong-Kong, Singapur, İsviçre, Lüksemburg, Monaco, Malta ve Türkiye’dir.

Kıyı bankaları;

- A.Ş. şeklinde kurulurlar,
- Hisse sentlerinin tamamını nakit karşılığı çıkarırlar,
- Başlangıç sermayesi 1,000,000 ABD doları veya vadeli döviz karşılığı TL olur,
- Dış ticaret müsteşarlığından izin alınarak kurulur,
- Ortaklardan birinin Türkiye de veya yurt dışısında kurulmuş bir banka veya finans kurumu olmak ve kurulacak bankanın sermayesinin en az 5 40’ına sahip olmalıdır,
- Hazine ve dış Ticaret Müsteşarlığınca denetlenirler,
- Faaliyet izni Dış ticaret müsteşarlığının bağlı olduğu bakanlıkça iptal edilebilir,
- Türkiye de kurulu bankalar serbest bölgelerde şube açarak faaliyette bulunamazlar,
- Yabancı bankalar şube açabilir (Altan, 2001: 54).

1.2.6. Katılım Bankaları

Katılım bankaları, gelişmekte olan mali piyasada bir yenilik olarak, faiz endişesi nedeniyle bankalar gitmeyen fonları ekonomiye kazandırmak ve sermaye sahiplerinin birikimlerini güvenle saklamalarına ve değerlendirmelerine yardımcı olmak amacı ile kurulmuş bankaları içermektedir. Katılım bankaları toplanan fonları değerlendirmek için çeşitli finansal yöntemler tespit etmekte, fon sahiplerine faiz vermek yerine kar veya zarara ortak etmektedir. Bu bağlamda katılım bankalarında faiz değil kardan veya zarardan pay alınması esası geçerlidir(Öztürk, 2011: 115).

Geleneksel olarak faizsiz bankalar 3 şekilde kurulmuştur:

Birinci tür kuruluşlar tasarruf bankacılığı (Saving Banking) işlevlerini esas almıştır. Bunun bilinen en iyi örneği 1963 yılında Mısır'ın MİT GHAMR bölgesinde Ahmet El – Neggar'ın kurmuş olduğu İslam Tasarruf Bankasıdır.

İkinci tür kuruluşlar, Kalkınma Bankacılığı (Development Banking) işlevlerini esas almıştır. Bu manada kurulan tek kuruluş, 1975 yılında Suudi Arabistan'ın Cidde şehrinde Türkiye'nin içinde yer aldığı birçok Müslüman ülkenin ortaklığında kurulan İslam Kalkınma Bankası'dır. Bu bankanın amacı üye Müslüman ülkelerin kalkınmasında dış finansman sağlamaktır. İşlevleri bakımından Dünya Bankasına benzer özellikleri vardır.

Üçüncü tür kuruluşlar, yatırım bankacılığı (Invesment Banking) işlevlerini yerine getirmektedir. Bu kurumlar, mevduat bankacılığı yapmak yerine, firmalar proje üzerinden finansman ve danışmanlık hizmetleri sumayı esas almaktadırlar günümüzde Bahreyn, Kuveyt, Sudan, ABD ve Kanada gibi ülkelerde bu tür bankalar mevcuttur.

Dördüncü tür kuruluşlar, ticaret bankacılığı (Commercial Banking) işlevlerini esas almıştır. Bizdeki katılım bankaları dahil günümüzde yaygın olarak görülen İslami bankacılık türü, ticari bankacılık işlevlerini yerine getiren kuruluşlardır.

Bunların dışında, günümüzde pek çok ülkede toptan bankacılık, holding bankacılığı, finansman şirketleri, finansal kiralama şirketi, varlık yönetimi şirketi ve hisse senedi yatırımı şirketi gibi aracı bankacılık kuruluşları faaliyet göstermektedir (Erdem, 2008:282).Malın peşin alınıp üzerine kâr payı konarak vadeli satımı şeklinde ticari anlayışla gerçekleşen bu kredi kullandırma yöntemi verilen kredinin amaç dışı, verimsiz ve spekülâtif alanlara gitmesini önleyen ve kayıt dışını kayda alan ideal bir finansman yöntemi olarak da dikkat çekmektedir (Aras ve Öztürk, 2011; 174).

BÖLÜM II: BANKALARIN KAYNAK TOPLAMA VE KULLANDIRMA YÖNTEMLERİ

Kaynak toplama ve kullandırma ilkeleri finansal olmakla birlikte yasalar çerçevesinde düzenlenmektedir. Çalışmada finansal açıdan açıklama yapılırken yasalar çerçevesinde belirtilen sınırlamalar da belirtilmiştir.

2.1. Bankaların Başlıca Kaynak Toplama Yöntemleri

Bankaların başlıca kaynak toplama yöntemleri; öz kaynaklar, mevduatlar, menkul kıymet çıkarımları, döviz tevdiat hesapları, Euro piyasalardan borçlanmalar, borçlu alacak hesapların alacak bakiye vermesi, MB reeskont kredileri, toplu konut kredileri, tortu fonlar, ve bankaların hizmet karşılığı sağladıkları fonlardır.

2.1.1. Öz Kaynaklar

Özkaynak; ödenmiş sermaye, yedek akçe(işletmelerin karından ayrılan pay) ve karşılıklar (yasal zorunluluktan kaynaklanan)'tan oluşur.

5411 Sayılı Kanununun 43. Maddesi şu şekilde özkaynaklar ve standart oranların belirleneceğini ifade etmektedir; Kurul, bankaların varlıkları, alacakları, özkaynakları, borç, yükümlülük ve taahhütleri, gelir ve giderleri arasındaki ilgi ve dengelerin ve malî bünyeyi etkileyen diğer tüm unsurların ve maruz kalınan risklerin tespiti, tahlili, izlenmesi, ölçülmesi ve değerlendirilmesi amacıyla sınırlamalar ve standart oranlar da belirlemek suretiyle, gerekli düzenlemeleri yapmaya ve bunlar hakkında her türlü tedbiri almaya yetkilidir. Bu hüküm, 38 inci madde gereğince konsolide malî tablo hazırlama yükümlülüğü bulunan ana ortaklık için Kurulca belirlenecek usûl ve esaslar çerçevesinde konsolide ve konsolide olmayan bazda uygulanır. Bankalar, yapılan düzenlemelere uymak, belirlenen sınırlamaları ve standart oranları konsolide baz da dahil olmak üzere hesaplamak, tutturmak ve idame ettirmek ve bunlara ilişkin olarak Kurum tarafından istenen tedbirleri belirlenen süreler içinde almak ve uygulamakla yükümlüdür. Kurul, kurumsal yönetim hükümleri ile koruyucu hükümlerin

uygulanmasını da dikkate alarak, her bir banka ya da banka grubu için belirlenen asgarî veya azamî standart oranlar ve sınırlardan farklı daha ihtiyatlı bir oran veya sınır tesis etmeye veya hesaplama ve bildirim dönemlerini farklılaştırmaya veya genel olarak belirlenmemiş oran ve sınırlar tespit etmeye yetkilidir.

Bu Kanun kapsamında öngörülen sınırlamalara ve standart oranlara ilişkin eşiklere erişilmesi veya aşımaların oluşması halinde, ilgili banka durumu derhal Kuruma bildirmek zorundadır.

2.1.1.1.Ödenmiş Sermaye

5411 Sayılı Kanununun 44. Maddesi ise ödenmiş sermayeyi şu şekilde ifade etmektedir; bankaların fiilen ve her türlü muvazaadan arî olarak ödenmiş veya Türkiye'ye ayrılmış ve ödenmiş sermayelerinden, bilançoda görülen zararın yedek akçelerle karşılanamayan kısmı düşüldükten sonra kalan tutardır.

2.1.1.2. Yedek Akçe

5411 Sayılı Kanununun 44. Maddesinde yedek akçeler, bankaların 6762 sayılı Türk Ticaret Kanunu ve ilgili kanunlar ile ana sözleşmelerine göre ayırdıkları yedek akçelerinden varsa bilanço zararının düşülmesinden sonra elde edilen tutarlar olarak ifade edilmektedir.

2.1.1.3. Karşılıklar

Bankalar, Türk Lirası ve yabancı para mevduatlarından yurtiçi bankalar mevduatı düştükten sonra belirlenen oranlar doğrultusunda T.C. Merkez Bankası nezdinde açılacak hususi bloke birer hesapta nakden munzam karşılık tesis etmek zorundadır.

Munzam karşılık oranları T.C. Merkez Bankası tarafından, ülkenin ekonomik koşullarına göre zaman zaman değiştirilebilir.

Bankaların ödeme güçlerini koruyabilmek, likit olmalarını sağlayabilmek amacıyla bulundurmaları zorunda oldukları yasal karşılıklara “Umumi Disponibilite” denir.

Bankaların bulundurması gereken umumi disponibilite oranları Merkez Bankası tarafından saptanır. Umumi Disponibilite, mevduat sahiplerini koruyucu bir önlem olduğu kadar, piyasadaki para hacmini düzenlemek için de kullanılır (Altan, 2001: 270).

2.1.2. Mevduatlar

Mevduatlar iki şekilde sınıflandırılır; birincisi vadeleri yönünden ikincisi ise MB ayırımına göredir.

2.1.2.1. Vadeleri Yönünden Mevduatların Sınıflandırılması

Vadeleri yönünden mevduat hesapları vadesiz mevduat, bir haftalık ihbarlı vadeli mevduat, vadeli mevduat, dönem sonu faiz ödemeli mevduat, dönem içi faiz ödemeli mevduat ve değişken faizli mevduat hesapları sınıflandırılmıştır.

- i. **Vadesiz mevduat:** İstenildiği anda geri çekilebilmek koşuluyla açılmış olan mevduat hesapları vadesiz olarak nitelendirilmektedir.
- ii. **Bir haftalık ihbarlı vadeli mevduat:** Son yıllarda artan enflasyon karşısında yıllık %10 gibi bir faiz getirisi olan vadesiz mevduatların önemini yitirmesi sonucu bankalardan yapılan önemli fon çekilişlerine önlemek yada çekilen fonları geri döndürmek için 5 nisan 1994 kararlarını izleyen dönemde faiz getirisi oldukça yüksek bir haftalık ihbarlı mevduat uygulamasına gidilmiştir.
- iii. **Vadeli mevduat:** T.C. merkez bankasınınca saptanacak vade çeşitlerine göre belirli bir süre sonunda geri çekilmek koşuluyla ayrılan mevduat hesaplarıdır.
- iv. **Dönem sonu faiz ödemeli mevduat:** bu mevduatlar 1 ay vadeli, 3 ay vadeli, 6 ay vadeli, 1 yıl vadeli olarak uygulanmaktadır.
- v. **Dönem içi faiz ödemeli mevduat:** Örneğin 6 ay vadeli üçer aylık faiz ödemeli 1 yıl vadeli üçer aylık faiz ödemeli olarak uygulanan mevduatlardır.
- vi. **Değişken faizli mevduat hesapları:** 1989 Mayısından sonra uygulamaya konulmuştur. Önceleri yalnızca tasarruf mevduatları için söz konusuydu. Daha sonra diğer kuruluşlar mevduat hesaplarına uygulamaya başlamıştır.

Bu tür hesaplar en az 2 yıl olmak üzere 3, 4 ve 5 yıl vadeli değişken faizli olarak açılabilir (Parasız, 1994: 191).

Son olarak yukarıda yer alan sınıflandırmaların haricinde de son yıllarda bankalar günlük olarak faiz ödemeli, belirli bir vade beklenmeden aynı vadesiz mevduat gibi para çekip yatırılabildikleri mevduat ürünlerini müşterilerine sunmaktadırlar. Bu hesaplar vadesiz hesap gibi çalışmakla beraber vadeli mevduat gibi faiz getirisi sağlayan hesaplardır.

2.1.2.2. TC Merkez Bankası Ayrımına Göre Mevduatın Sınıflandırılması

i Tasarruf mevduatı: Tasarruf mevduatı gerçek kişiler tarafından bu nam altında açtırılan ve ticari işlemlere konu olmayan mevduattır.

Tasarruf mevduatı yalnızca gerçek kişiler tarafından açılan mevduatı ifade etmektedir. Ancak kişilere ait her türlü mevduat tasarruf mevduatı değildir. Gerçek kişilerin ticari işletmelerine firmalarına, tüzel kişiliği olmayan adi ortaklığa ait mevduatlar gerçek kişiler adına açıldığı halde, bunlar ticari işletmelere ait oldukları için gerçek kişiler adına, ancak ticari mevduat olarak açılmak zorundadır. Bankalar ticaretle uğraşanlara açacakları mevduat hesaplarının ticarethanelerine mi yoksa yalnızca şahısların amacı ait olduklarını saptamakla yükümlüdür. Kanun koyucu yalnız bir anlaşmayı önlemek için tasarruf mevduatı hesapları üzerine çek keşide edeceğini ve özellikle çek keşide edilmesinin ticari işlem sayılmayacağını da belirtmiştir.

ii Mevduat sertifikaları: Hamiline yazılı mevduat sertifikaları, belli bir bedelin saptanan vadede faizi ile hamiline ödeyeceğini gösteren %4 nisbi damga vergisine tabii kıymetli evraktır. Hamiline yazılı mevduat sertifikaları tasarruf mevduatı dışında bir tür olarak kabul edildiğinden tasarruf mevduatı sigorta fonunun sağladığı güvenceden yararlanamazlar. Sertifikanın teslimi ile üzerinde yazılı mevduat yeni hamilin olur. Banka ancak sertifikanın ibrazı karşılığında ödemede bulunabilir. Mevduat sertifikaları 1, 5, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 50 ve 100 milyon TL'den büyük küpürlü olanlar 30,91,182 ve 365 günlük olarak düzenlenir.

Ay ve gün olarak belirtilen sürelerin dışında mevduat sertifikası düzenlenmez. Faiz oranı ise mevduata uygulanan faiz oranıdır. Faizin vade bitiş tarihinden önce ödenmesi mümkün değildir. Sertifika ibraz edilmeden ödeme yapılamaz. Sertifikalar vadeleri bittiğinde bankalarca yenilenemez. Vade bitiminde sertifika hamili tarafından sertifikada belirtilen banka şubesine başvurulmamış olması halinde sertifikanın ana para ve tahakkuk eden faiz tutarı, bankaca vadesiz hesaba alınır ve bu tutara faiz ödenmez.

Resmi Kuruluşlar Mevduatı: Genel bütçeli daire ve kurumlara katma bütçeli daire ve kurumlara, yerel yönetimlere, kanunla kurulan döner sermayeli kuruluşlara, mahkeme, savcılık, icra ve iflas dairelerine, tereke hakimliklerine, Sosyal Sigortalar Kurumuna, T.C. Emekli Sandığına, Bağkura, diğer sosyal sigorta kurumlarına ait mevduat şeklinde belirtilmiştir.

Ticari Kuruluşlar Mevduatı: Gerçek kişilerin ticari işletmelerine, her çeşit ortaklarına, kredi kooperatifleri ve diğer kooperatiflere, sigorta şirketlerine, vakıf, dernek, sigorta ve mesleki kuruluşların kurdukları ya da katıldıkları ticari işletmelere, İktisadi Devlet Teşekküllerine ve bağlı olduklarına, genel ve katma bütçeli daire ve kuruluşlara, yerel yönetimlerin ticari işletmelerine ait mevduatlar, ticari mevduat sayılmaktadır (Parasız, 2000: 195-196).

2.1.3. Bankaların Menkul Kıymet Çıkarımı

Bankalar varlığa dayalı menkul kıymetler ve ihraç edilebilecek diğer menkul kıymetler şeklinde iki başlık altında yer almaktadır.

2.1.3.1. Varlığa Dayalı Menkul Kıymetler (VDMK)

Türkiye’de varlığa dayalı menkul kıymetlere 2499 sayılı Sermaye Piyasası Kanununda 1992 yılında 3794 sayılı yasa ile yapılan değişiklikle, düzenleme getirilmiştir. Sermaye Piyasası Kanununun 13 A maddesinde alacaklar ve duran varlıklar karşılık gösterilerek varlığa dayalı menkul kıymetler ihraç edilebilir denilmektedir.

VDMK ihraç etmelerine izin verilen kuruluşlar bankalar, finansal kiralama şirketleri ve genel finans ortaklarıdır.

2001 yılı Güçlü Ekonomiye Geçiş Programı sayesinde ülkemizde 2003 yılında enflasyon düşmüştür. Ancak Batı ya göre hala yüksek oranlı bir enflasyon yaşıyoruz. Öte yandan kamu borcu azalmak bir yana arttığından, yüksek reel faizli devlet kağıtları piyasaya hakimdir. Son yıllarda bazı büyük bankalarımız ihracat alacaklarına dayalı olarak yurt dışında dövizle yazılı menkul kıymet çıkarmış ve başarılı olmuştur (Uslu, 2007: 162).

2.1.3.2. İhraç Edilebilecek Diğer Menkul Kıymetler

538 sayılı Bankalar Kanununda değişiklik yapan Bakanlar Kurulu Kararnamesi bankalar sermaye piyasası aracı ihracı suretiyle fon toplamaları bakımından değil, bu şekilde sağlanan fonların mevduat sayılamayacağıının ön görememesi nedeniyle önem taşımaktadır. Zira anonim şirket olarak, bankaların menkul kıymet ihraç ederek fon toplamaları daha öncekileri de mümkündü. Değişiklik öncesinde sorun, sağlanan menkul kıymet (hisse senedi dışında) ihracatı ile sağlanan fonun mevduat sayılması ve munzam karşılık ayrılması zorunluluğundan kaynaklanmaktaydı.

Mevduat sayılmadığı için munzam karşılık ayrılmaksızın bankalar borçlanma aracı niteliğindeki menkul kıymet ihracı imkanının tanınması mali piyasaların, para ve sermaye piyasası kuruluşlarının yeniden yapılanmasına neden olarak, yeni mali kurumların organizasyonunu ve yakın geleceğin gündeminin başlıca konularını oluşturacaktır.

Hisse senedi, oydan yoksun hisse senedi, katılma intifa senedi, kar ve zarar ortaklığı belgesi, kara iştirakli tahvil, hisse senedi ile değiştirilebilir tahvil, finansman bonusu, tahvil, banka bonusu, banka garantili bonodur (Parasız, 1994:192).

2.1.4. Döviz Tevdiat Hesapları, Euro Piyasalardan Borçlanma

Türkiye’de yerleşik gerçek ve tüzel kişilerle dışardan yerleşik gerçek ve tüzel kişiler adına hiçbir kısıtlamaya tabi olmaksızın vadeli ya da vadesiz Döviz Tevdiat Hesabı açılabilir.

Türkiye’de son yıllarda yaşanan yüksek enflasyon bireyleri resmi ya da serbest piyasadan döviz satın alıp bankalara vadeli olarak yatırmaya yönlendirmiştir. Böylece tasarruf sahipleri tasarruflarını enflasyona karşı korumaktadır. Ülkenizde vadesiz mevduatlara halihazırda uygulanan faiz oranı % 10’dur. Hal böyle olunca bankalarda döviz tevdiat hesabı açtırılması bireylere büyük bir avantaj sağlamaktadır. Türkiye’de bankalar ayrıca döviz tevdiat hesaplarına şu avantajları tanımaktadır.

- Döviz tevdiat hesabı karşılığında kredi kullanılmaktadır.
- Döviz tevdiat hesaplarından ithalat bedelleri ödenebilmektedir.
- Döviz tevdiat hesaplarından ihracatla ilgili gider ve ödemeler yapılabilmektedir.

2.1.4.1. Euro-Para Piyasalarından Fon Sağlanması

Euro-para piyasalarının başlangıcının 1950’li yıllarda oluşan Euro-Dolar piyasası oluşturmaktadır. Euro-Dolar ABD dışında bulunan dolarları ifade etmektedir. Diğer gelişmiş ülke paralarını da kapsayan Euro-para piyasası günümüzde en önemli piyasalardan birisidir. Bu piyasalardaki paralar ilgili ülkelerin dışındaki paralardır.

Euro-dolar ve Euro-para piyasaları telefon, teleks, faks, sistemine dayalı bir bankalar arası piyasadır. Bu piyasada bankaların yanı sıra diğer finansman şirketleri, döviz tacirleri faaliyette bulunmaktadır. Fonları kredi olarak sunanlar toptancı bankalar, merkez bankaları, uluslararası finansal kurumlar, bireysel yatırımcılardır. Bunları kullananlar ise toptancı bankalar, kıymetli evrak komisyoncular ihracatçılar ve ithalatçılardır. Euro kredi piyasalarında faaliyet gösteren bankalar ellerindeki kısa vadeli fonları kısa, orta ve uzun vadeli olarak, kendilerinden dış kaynak talebinde bulunan ülke ve kuruluşlara vermektedir. Bu kredilerin kaynağı Euro mevduattır. Euro mevduat,

bankaların ulusal sınırlar dışında topladıkları mevduat olup, bunun önemli bir bölümünü bankalar arası mevduat oluşturmaktadır.

Bu piyasalardan elde edilen fonlara normal faizin üzerinde LIBOR(Londra Bankalar Arası Faiz Oranı) ödenmektedir.

2.1.4.2. Sendikasyon Kredileri

Sendikasyon kredisi iki ya da daha fazla yabancı bankanın bir araya gelerek aralarından birisinin liderliğinde fon gereksinimi olan bir bankaya sağladıkları uluslararası kredidir.

2.1.4.3. Yurtdışında Şube Temsilcilikler Açma

Türk bankaları özellikle Türk vatandaşlarının çok olduğu dış ülkelerde şube, temsilcilik, büro vb. birimler açarak söz konusu ülkelerde bankacılık faaliyeti yapmaktadır. O ülkelerde topladığı mevduatları söz konusu ülke yasalarının izin verdiği ölçüde özellikle yüksek reel faiz koşullarının cazibesıyla Türkiye’de kullanmaktadır.

2.1.5. Bankaların Diğer Fon Kaynakları

2.1.5.1. Borçlu Cari Hesapların Alacak Bakiye Vermesi

Bankalarda mevduat sahiplerinin açtıkları hesaplara alacaklı cari hesaplar buna karşılık bankalar tarafından müşterilerine kredi niteliğinde açılan hesaplara borçlu cari hesaplar denilmektedir. Borçlu cari hesaplar belli bir vadeye bağlı olmaksızın açılan ve işleyen teminatlı ve teminatsız kredilerdir.

Günümüzde birçok alacak borç işlemlerinde çek kullanılmaktadır. Genelde borçlu cari hesapların borçlu bakiye vereceğini düşünebiliriz. Ancak, kredi kullananların başkalarından olan alacaklarının tahsilinde zaman zaman bankaları aracı yapmaları ve ellerindeki senetleri tahsil etmek üzere bankalara vermeleri doğal bir durumdur. Bankalar, müşterileri adına yapacakları bu tahsilatları onların borçlu cari hesaplarına

alacak yazarlar. Böylece, borçlu niteliğindeki bu hesaplar alacak bakiyesi verebilir. Bu tür hesapların birlikte düşünülmesi durumunda bankalar için önemli bir plasman kaynağının oluşacağını düşünebiliriz. Bankalar özellikle kısa vadeli krediler için bu kaynaktan yararlanmaktadır.

Alacaklı cari hesapların faizleri yılsonunda bir kez hesaplanmasına karşılık, borçlu cari hesapların faizleri genellikle üçer aylık dönemlerle hesaplanır. Ayrıca mevduat faizleri bir gün sonra, kredi faizleri o günden itibaren işler. Bu arada banka için faiz maliyeti olmayan bir fon olanağı doğar.

2.1.5.2. Merkez Bankası Reeskont Kredileri ve Toplu Konut Kredileri

Merkez Bankası, bankaların geçici likidite gereksinimlerini karşılamak için reeskont ve avans şeklinde kısa vadeli kredi verir. Ayrıca Toplu Konut ve Kamu İdaresi Başkanlığı kanalından sağlanan olanaklar Toplu Konut kredilerine kaynak teşkil eder.

2.1.5.3. Tortu Fonlar

Maaş, ücret ve otomatik fatura ödemeleri gibi durumlarda paranın birkaç gün kasada kalması bankaların kasalarına giren, birkaç gün bekleyen her türlü fonu bu kapsamda düşünebiliriz. Son yıllarda maaş ve ücretlerin ATM'ler vasıtası ile ödenmesi, hemen hemen sıfır maliyetli önemli fonların oluşmasını neden olmaktadır.

2.1.5.4. Kamu Menkul Değerlerinden Sağlanan Faiz Gelirleri

Türkiye'de son yıllarda kamu borçları giderek artmıştır. Devlet gerekli fonları yüksek faiz getirili hazine bonosu ve Devlet tahvili ihracı ile sağlama yolunu seçmiştir. Ortaya çıkan bu yüksek getiri fırsatından ticari bankalar büyük ölçüde yararlanmaktadır. Böylece ticari bankaların karları zahmetsiz bir şekilde artmaktadır (Parasız, 2000:200).

2.1.6. Bankaların Hizmet Karşılığı Sağladığı Fonlar

Bankalar halihazırda örgütlerinin sahip olduğu potansiyel ve olanaklardan yararlanarak müşterilerine belirli ücret ya da komisyon karşılığında bazı hizmetler sunarlar. Bu hizmetlerin mevduat ve krediyle bağlantısı yoktur. Bu hizmetler; kiralık kasalar, ticari senetlerin tahsili, fatura tahsili ve ödemesi, kupon tahsili, pay senedi ve tahsil kupon ve anaparanın ödemesi, mali ve ticari bilgi toplama, sigortalama işlerinde aracılık, havale işlemleri, keşide çeki, hediye çekleri, teminat ve kefalet mektupları verilmesi, off-shore banka hizmetleri, seyahat çekleri işlemleri, bireysel bankacılık olarak sınıflandırılmaktadır (Parasız, 2000: 201).

2.2. Bankaların Başlıca Kaynak Kullanırma Yöntemleri

Başlıca kaynak kullandırma yöntemleri; krediler, yatırım fonları ve menkul değer plasmanı, iştirakler, devlet tahvili ve hazine bonosu, gayr-i menkul edinimi ve alım satımı yapılacak kıymetli madenlerdir.

2.2.1. Krediler

Kredi türleri nitelik, vade, teminat, verilış amacı kullandırılan sektörler nakdi gayr-ı nakdi ve dış krediler olarak tanımlanmaktadır.

2.2.2. Kredinin Tanımı, Önemi ve Unsurları

Kredi kelimesi günlük dilde çoğunlukla, itibar, güven anlamında kullanılmaktadır. Genel olarak kredi belli bir süre sonra ödenmek vaadi ile mal, hizmet veya satın alma gücü sağlanması şeklinde tanımlanabilir (Güney, 2008; 67). Borç diğer ifade ile kredi, gelecekte ödenmesi planlanan, ihtiyaç duyulmasında kullanıma hazır satın alma gücüdür.

Kredinin tanımı ile ilgili belirli kavramlar aşağıda açıklanmıştır;

Faiz: Faiz, ödünç verilen para miktarı ile geri ödenmesi vaat edilen para miktarı arasındaki farktır. Dolayısıyla faiz, parasal sermayenin belirli bir süre kullanılmasının fiyatı olarak da tanımlanabilmektedir.

Komisyon: Hukuken, kredi verenin kredi açılışı dolayısıyla girdiği bazı faaliyetlerin neden olduğu masrafların veya üstlenmiş olduğu zarar ya da riskin karşılığı oluşmakta; komisyonun, kredi kullanımıyla doğrudan ilişkisi bulunmamaktadır.

Plasman: Genel anlamı ile plasman, paranın gelir getirici bir alacağa veya menkul/gayrimenkul değerlere ayrılması işlemidir. Yatırım, sermaye stokuna yapılan ilave iken, plasman bu stokun el değiştirmesidir. Bankacılık açısından plasman, bankaların sermaye ve mevduat durumu ile reeskont imkanlarını göz önünde tutarak kredi işlemlerine ayırdıkları tutardır.

Borçlu Cari Hesap: Borçlu cari hesap, tespit edilen bir limit çerçevesinde, müşteriye dilediği zaman para çekme ve yatırma olanağı sağlayan teminatlı veya teminatsız kredilerdir.

Valör: Faiz hesaplamasına başlangıç oluşturan tarihtir. Kredi hesaplarına alacak geçen hareketler için, valör, işlemin yapıldığı günü takip eden ilk iş günüdür.

Uygulamada bankalar kredi valörünü kredinin kullanıldığı gün başlatır ve kapama valörünü ise ödemenin ertesi gününe göre faiz hesaplayarak nemalandırır. Bazı durumlarda banka kapama günü ile valör aynı gün kabul edilerek yani 1 gün az faiz hesaplanarak kapama yapabilir. Mevduatlarda valör hesabı ise paranın yatırılmasını müteakip ertesi günden nemalandırarak başlatmaktadır. Burada da zaman zaman müşteri memnuniyeti açısından vadeli mevduatlar paranın hesaba yatırıldığı günden itibaren nemalandırılarak valör hesaplanır.

Vade: Vade, bir kredinin geri ödenme tarihini veya bu kredinin ne kadar süre ile kullanılacağını ifade etmektedir.

Limit: Limit, Banka Genel Müdürlüğü, veya yetkili diğer birimlerce Bankalar Kanunu'ndaki sınırlamalar dahilinde bir gerçek veya tüzel kişiye kullandırılmak üzere tahsis edilen kredinin azami tutarıdır.

Bankaların, müşterilerine çok sayıda değişik hizmet vermelerine ve çeşitli mali işlerde bulunmalarına karşı, temel işlevi, ana faaliyeti kredi sağlamaktadır. Bankaların ana çıktısı (output) kredidir. Nitekim bankaların varlıklarının (aktifinin) Büyük bölümünü krediler oluşturur. Bankaların, kredi vermek yönünden diğer finansman kurumlarına karşı doğal üstünlükleri bulunmaktadır (Akgüç, 2007: 481).

Uygulamada tahsis edilen limitler genellikle Şube yetkisinde, Bölge krediler yetkisinde, İş kolu Yetkisinde (Bireysel iş kolu, Ticari İş kolu gibi) ya da Genel Müdürlük seviyelerinde değerlendirilir. Ticari kredilerde tahsis edilen limitler bankadan bankaya değişmekle beraber 6 ya da 12 aylık süreler ile yapılırlar. Firmanın limit vadesi dolduğunda yetki seviyesine göre teklif tekrar revize edilerek müşterinin kredi verilmiş tarihinden sonraki kredibilitesi tekrar gözlemlenir. Burada amaç; kredinin revize edilip edilmeyeceği, firmada limit artışı yapıp yapılmayacağı, limitlerin düşürülüp düşürülmeyeceği ya da tasfiye gerekiyorsa tasfiye kararı ve yöntemi bu limit vade sonlarında yapılan değerlendirmeler ile tekrar gözden geçirilmiş olur.

Kredinin unsurları zaman unsuru, güven unsuru, risk unsuru, gelir unsuru olarak tanımlanmaktadır.

i. Kredide Zaman unsuru (Vade): kredinin tanımından da anlaşılacağı üzere, devredilen satın alma gücünün belli bir zaman sonunda ödenmesi ya da yerine getirilmesi vaadinden söz edilmektedir. Bir diğer deyişle, kredi işleminin var olabilmesi için krediye konu olan paranın belli bir zaman sonra ödenmesi gerekmektedir. Kredi konusu, bir işin yapılması yada hizmetin yerine getirilmesi ise burada bir zaman unsuru vardır.

ii. Kredide Güven Unsuru (İtimat) : belli bir zaman sonra krediye konu borcun vadesinde (zamanında) ödeneceğinden emin olunması kredide güven unsuru

meydana getirir. Yani kredide zaman unsurunun bulunması, güven unsurunun en büyük kaynağıdır. Bu nedenle güven unsuru kredinin an ve hakim unsurlarındandır. Güven unsurunun yitirilmesi halinde açılmış olan kredinin tehlikeye düşmesi de söz konusu olabilmektedir.

iii. Kredide Risk Unsuru (teminat) : kredinin yapısında borcun, işin yada hizmetin çeşitli nedenlerle yerine getirilememe tehlikesi vardır. Borcun ödenememesi iş ve hizmet yükleniminin yerine getirilememesi risk unsurunu oluşturur. Erişkin azalması ya da çoğalması; karşı tarafın yükümlülüklerine zamanında yerine getirmekten kaçınmasına ya da getirememesine ve alınacak teminatın cinsine göre artar ya da azalır.

iv. Kredide Gelir Unsuru (verim): kredinin gelirini faiz ve / ya da komisyon oluşturur. Kolayca tahmin olunacağı üzere bankalar mevduat toplamak ve kredi dağıtmak dışında bir çok hizmet sağlar. Bütün bu hizmet karşılığında bazı komisyonlar alır. Bankalar kredi kullanırken aynı zamanda komisyon geliri de elde edebilir bu durum, bankaların verdiği kredilerin verimliliğini arttırır (Parasız, 2000: 204).

2.2.3. Kredi Çeşitleri

2.2.3.1 Nitelik Açısından Krediler

Nakdi ve gayr-ı nakdi kredilerdir.

Nakdi krediler; bankanın belli koşullarla, belirli bir miktar parayı, faiz ve ya faiz ve komisyon karşılığında kredi müşterisine ödünç vermesidir. Nakdi kredilere borçlu cari hesap (BCH) şeklinde çalışan krediler, aylık taksit ödemeli ticari krediler ve iskonto / iştira kredileri örnek gösterilebilir. Gayr-ı nakdi kredilerde TL olarak kullanılabileceği gibi yabancı para olarak kullanılabilir.

Gayr-ı Nakdi Kredi; Bankanın, bir işin yapılması veya bir borcun ödenmesi konusunda müşteri lehine gerçek ve tüzel 3. Kişilere taahhütte bulunması, garanti vermesidir. Gayr-

1 nakdi kredilere teminat mektubu, kefalet, aval, ciro ve kabul örnek gösterilebilir. Gayr-1 nakdi kredilerde müşteriye ödünç olarak para verilmesi söz konusu değildir; ancak garanti edilen işin yapılmaması veya borcun ödenmemesi halinde banka; garanti verdiği gerek veya tüzel 3. Kişiye, taahhüt edilen tutarların ödenmesi riskini üstlenmektedir. Gayr-1 nakdi kredilerde TL olarak kullanılabilirdiği gibi yabancı para olarak da kullanılabilir.

2.2.3.2 Vade Açısından Krediler

Kısa, orta ve uzun vadeli kredilerdir. 1 yıla kadar vadeli krediler kısa vadeli kredi, 1-5 yıl arası krediler orta vadeli, 5 yıl ve üzeri vadeli krediler ise uzun vadeli kredi olarak kabul edilmektedir.

Uygulamada ise bankalar ticari nitelikli kredilerde 1 yıla kadar olan kredileri kısa, 12-24 ay aralığında olan kredileri orta, 36 ay ve daha uzun vadeli kredileri ise uzun vadeli kredi olarak tasnif ederler. 36 dan daha uzun vadeli krediler genellikle yatırım amacına yönelik kullanılan kredilerdir. Yatırım kredilerinin haricinde uzun vadeli kredilerin istisnası ise herhangi bir sebeple ödeme sıkıntısı yaşayan firmaya mevcut kısa vadeli kredilerinin daha uzun vadeye (48-60 ve ya daha üstü vadeler) yapılandırılarak daha kısa vadeli olan borçların ödemesini kolaylaştırma amacı ile verilen kredilerdir.

2.2.3.3 Teminatları Açısından Krediler

Teminatsız ve teminatl kredilerdir.

Teminatsız krediler; sadece kredi müşterisinin kredi değerliliğine güvenilerek imzası karşılığında ve başka bir teminat alınmaksızın açılan kredilerdir. Teminatsız kredilere açık kredi örnek olarak gösterilebilir.

Teminatl krediler; şahsi ve maddi teminatl krediler olarak ikiye ayırabiliriz.

Şahsi teminatl krediler. Kredi müşterisinin imzası işle birlikte, Genel Nakdi ve Gayr-1 Nakdi Kredi Sözleşmesine (GNKS) kefil / kefillerin imza / imzaları alınarak açılan kredilerdir.

Kefalet mukabili kredi. Çift imza teminat mektubu kredisi şahsi teminatl  kredi türlerindedir. Maddi teminatl  krediler; bankalarca kabul edilebilme şartlarını taşıyan maddi kıymetlerin (nakit, hazine bonosu, hisse senedi ve tahvil vb.) teminata alınması karşığında kullanılan kredilerdir. Senetler mukabili kredi, emtia mukabili kredi, esham ve tevhilat mukabili kredi maddi teminatl  kredi türlerindedir.

Uygulamada teminatl  kredilerde bankaların en çok tercih ettikleri krediler müşteri çekleri, müşteri senetleri (bazı sektörlerde halen senet kullanımı yaygın olup teminat veren firmanın da bu sektörlerde faaliyet gösteren firma olması kaydı ile), gayr-ı menkul ipotekleri, alacak temlikleri, altın ve diğ r değ rli madenlerin teminat olarak alındığı teminatlardır.

2.2.3.4 Veriliş Amacı Açısından Krediler

Yatırım, donatım, işletme kredileridir.

Yatırım kredileri; işletmelere, bina ve tesislerin yapımı için, yani duran varlıkların finansmanı amacı ile açılan kredilerdir. Genellikle orta ve ya uzun vadeli olarak kullanılır.

Donatım (teizat) kredileri; işletmelere ait bina ve tesislerin genişletilmesi, yenilenmesi, modernizasyonu, makine ve teizat sağlanması amacı ile kullanılan kredilerdir. Genellikle orta vadeli olarak kullanılır.

İşletme kredileri; işletmelerin kısa vadeli kaynak ihtiyaçlarını karşılamak, üretim faaliyetlerini finanse etmek amacı ile kullanılan kredilerdir. Genellikle kısa ve ya orta vadeli olarak kullanılır (Kredi Teknik Konular Rehberi 1, 2003: 4).

2.2.3.5 Kullandırılan Sektörler Açısından Krediler

Sektörlere göre krediler genel olarak özel sektör ve kamu sektörü kredileri şeklinde ele alınabilir. Ayrıca kredileri tek tek tarım, turizm, küçük sanayi, imalat, enerji vb. de incelemek mümkündür (Parasız, 2000: 207).

2.2.3.5.1 Kurumsal Krediler

İşletmeler kullandırılan kurumsal krediler temel olarak: nakit krediler ve gayr-ı nakdi krediler olmak üzere 2 ye ayrılır. Nakdi ve ya gayr-ı nakdi kredilerde kendi içlerinde sınıflandırılmaktadır.

2.2.3.5.1.1 Nakit Krediler

Bankaların bilanço içi kaynaklarının kullanılması ile sağlanan kredilerdir. Nakit kredilerden TL ise faiz geliri, dövizli ise faiz geliri ve kur farkı geliri elde edilir. Kısa vadeli nakit krediler içinde; İskonto-İştiria kredileri, borçlu Cari Hesap kredileri, Rotatif Krediler, Spot Krediler, Döviz Kredileri, Döviz Endeksli kredi, Senet Karşılığı Avans Kredisi, Kefalet Karşılığı Kredi, Emtia Karşılığı Kredi, Tahvil ve Hisse Senedi karşılığı Krediler, Nakit Karşılığı Krediler olarak ayrılır (Güney, 2008: 85).

2.2.3.5.1.1.1 İskonto – İştiria Kredileri

Vadesi gelmemiş bir ticari senedin tutarından, bankaya tesliminden vadesine kadar geçen süre için hesaplanacak faiz tutarı, komisyon ve gereken masraflar (KKDF, BSMV gibi yasal kesintiler) düşüldükten sonra kalan net tutarın müşteriye ödenmesidir. İskonto işleminde senedin mülkiyeti temlik cirosu ile bankaya devredilmektedir. Banka da hamil sıfatı ile senet bedelini tahsile hak kazanmaktadır. İskonto ve iştiria aslında aynı işlemlerdir. Aralarında ki tek farkı yer farkıdır; iskontoda senet borçlusu ve senedin verildiği şube aynı belediye sınırları içerisinde bulunmaktadır. İştirada ise; senet borçlusu ile banka başka belediye sınırları içerisinde ikamet etmektedir. Banka iskonto veya iştiria ederek aldığı senetlerin vadesinde ödenmemesinde dolayı oluşacak riski

üstlenmez borçlu senet vadesinde ödeme yapmaz ise banka kredi müşterisinden ödemeyi talep eder (Güney, 2008: 86).

2.2.3.5.1.1.2 Borçlu Cari Hesap (BCH) Kredileri

Kredi müşterisine, belirlenen bir limit dahilinde istediği zaman para çekme yetkisi veren, yılda bir kez sıfırlanması zorunluluğu bulunan ve sadece borç kalanı verebilen nakdi bir kredidir. Bu kredi türü sadece müşterinin imzası karşılığı kullanılabilirdiği gibi, müşteriden maddi ve ya şahsi güvence istenebilir. Açık kredi olarak kullanılabilmesi düşük limitlerde söz konusu olabilmektedir. Bu kredilere 3 er aylık (Mart, Haziran, Eylül ve Aralık) devreler sonunda, vadeli açılmışsa vadesinde veya hesabın kapatılışında faiz tahakkuk ettirilir (Güney, 2008: 86).

Uygulamada ise BCH kredilerinin geri ödeme şartları bankadan bankaya değişiklik göstermektedir. Bazı bankalar yılda iki kez sıfırlanmasını isterken kimi bankalar kendi mevzuatları ve kredi kullandırma prensipleri çerçevesinde yılda bir kez risk sıfırlama ya da toplam kullanılan kredinin belli bir yüzdesini (%20-%50)geri ödeme şartı koyabilir. Firma tahsis edilen kredi üst limiti dahilinde kalmak kaydı ile istediği zaman bu krediye geri ödeme yapabilir ve istediği zaman tahsis edilen limiti aşmamak kaydı ile kullanım yapabilir. Bu kredilerin 3,6,9 ve 12. ayda olan faiz ödemeleri bankalar için müşterinin kredibilitelerini ölçme anlamında en önem verdikleri detaylardan biridir. Eğer herhangi bir istisnai teknik bir aksaklık hariç olmak üzere kullanılan kredinin ilgili tarihlerde faiz ödemeleri firma tarafından zamanında yerine getirilemez ise bankalar bu müşteriye daha temkinli yaklaşır hatta devamlılık arz etmesi durumunda kredili çalışmalarını sonlandırabilir.

Bankalar ağırlıklı olarak bu kredilerin teminatına 3. Kişi kefaleti, müşteri çeki veya gayr-ı menkul ipoteği almaktadır. Burada mevzuat dahilinde uygun olan her teminat bu kredinin teminatı olabilir ancak ağırlıklı olarak yukarıda saydığımız teminatlar tercih edilir. Teminatında müşteri çeki olan kredilerde tahsil olan çekler direkt olarak kredi riskinden düşüldüğü için bahsettiğimiz geri ödeme ya da seyyaliyet sorunu bu kredilerde ekseriyetle karşımıza çıkmaz. Burada ana kriter teminata alınan çeklerin

kredi ile uyumlu vadeleri içermesi ve çeklerin zamanında ödenmesidir. Tahsil olan teminat çeki ya da senedinin tahsil olmasının ardından boşalan limit kadar firma isterse firma tekrar kullanır. Bu şekilde devamlı tahsilat ve yeni kullandırım yapıldığı için firma ilgili kredide de kolayca seyyaliyet şartını sağlamış olur.

2.2.3.5.1.1.3 Spot Krediler

Firmaların belirli bir vadedeki, kısa süreli nakit ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik kredilerdir. Önceden belirlenmiş bir vade için kredi tesis edilir, genellikle bir kerede kullanılır, vade dolduğunda anapara ve faiz birlikte edilir. Spot kredilere ilişkin faiz oranları bankalarca günlük olarak belirlenir. Çok kısa süreli (1 gün ile 3 aya kadar) ve bu nedenle de faiz oranı rotatif krediler göre daha düşük kredilerdir (Güney, 2008: 86).

Uygulamada Spot kredilerde firma vadesinden önce kapama yapmak istemesi durumunda bankalar vade sonunda alınması gereken faiz ve anaparayı alırken anapara üzerinden de %2 erken kapama bedeli de alarak erken kapama yaparlar. Spot kredide erken kapama yapılması durumunda %2'lik anapara üzerinden alınan erken kapama komisyonu alınmayan spot kredilerde bulunmaktadır. Erken kapama komisyonu alınmayan spot kredilerde bulunmaktadır. Erken kapama opsiyonu olan kredilerde de firma ödeme yaparken kapama komisyonu ödemez ancak yine vade sonunda ödemesi gereken anapara ve faizi ödeyerek kapama yaparlar. Erken kapama komisyonu alınmayan erken ödeme opsiyonlu spot kredinin faiz oranları spot krediye göre daha yüksektir.

2.2.3.5.1.1.4 Rotatif Krediler

Belirli bir vade taşımayan kredilerdir. Müşteriye, bankaca tahsis edilen kredi limiti içerisinde istediği miktarda kredi kullanımı ve kredi hesabına kısmi ödemeler yapma imkanı vermektedir. Bu tür kredilerin çalışma şekli Borçlu Cari Hesap şeklinde olmaktadır. Faiz tahakkuku ve tahsilatı 3 er aylık (Mart-Haziran-Eylül-Aralık) devreler sonunda yapılır. Spot krediler göre faiz oranları daha yüksektir (Güney, 2008: 87). Her ne kadar belirli net bir vadeleri olmasa da bankalar uygulamada rotatif kredilerin

seyyaliyeti kullanım ve geri ödeme performanslarını sıkı sıkıya takip ederek kredinin donuklaşmaması adına belirli zamanlarda kısmi ödeme ve/veya kapama yapmalarını isterler. Burada amaç kredinin donuklaşmasına engel olmak aynı zamanda kredi seyyaliyetini yüksek seviyede sağlamaktır.

Uygulamada Bu kredinin çalışma prensibi tamamen BCH kredileri gibi olup orada bahsettiğimiz geri ödeme koşulları, seyyaliyet şartları burada da BCH kredileri ile aynıdır Bazı bankalar rotatif diye tabir ederken bazı bankalar bunu BCH olarak adlandırmaktadır.

2.2.3.5.1.1.5 Döviz Kredileri

İhracatçı firmalara veya yatırım finansmanına yönelik faaliyetler ile döviz sağlayan firmalar kullandırılan kredi türüdür. Bu tür kredi kullandırılabilmesi için firmaya Bankanın Genel Müdürlüğü tarafından Döviz Kredisi limiti tahsis edilmesi gerekir. Bu tür kredi kullandırımında kredinin vadesinde ihracat bedelleri ile ödenmesi esastır. Bu tür krediler en çok 1 yıl Vadeli kullandırılmaktadırlar. Döviz kredileri sadece ihracat ve döviz kazandırıcı işlemlerin finansmanında kullandırılırlar ve ihracat taahhüdü içerirler bu nedenle de vergi resim, Harç ve KKDF istisnaları vardır (Güney, 2008: 87).

İhracat ve İthalat kaynaklı krediler:

İhracat kredileri ilk ikisi sevk öncesi, son ikisi sevk sonrası olmak üzere 2 aşamada ve dört şekilde finanse edilmektedir.

- i. İhracat hazırlık kredisi: İhracat bağlantısı şart olup, taahhüt ihracat bağlantısını aşmayacaktır. Kredi, ihracatçının taahhüt ettiği ihracatın FOB tutarının kredi kullandırımındaki bankalar alış kurundan bulunacak TL karşılığı dikkate alınarak örneğin % 25 marjlı olarak kullandırılacaktır. Böylece taahhüdün % 75 i oranında kredi kullandırılacaktır.

- ii. Akreditif karşılığı ihracat Kredisi: bu şekilde kullanılacak kredi miktarı, örneğin açılan akreditiflerin Fob tutarının % 75 inin karşılığını geçmemektedir. Kredi vadesinin akreditif vadesine uyması esastır.
- iii. Vesaik karşılığı İhracat Kredisi: vesaik karşılığı kullanılacak kredilerde ise vade azami 45 gündür ihracat tahsil vesaiklerinin noksansız teslim alınmasını takiben, kredi kullanılacak vesaikin tahsili ile kredi tasfiye edilecektir. Kredi borçlu şekilde kullanılacak olup vesaikin (tevdî edilen bono ve poliçenin nominal değeri esas alınmak üzere) Fob tutarının % 75 i oranında kredi tahsis ve kullanımını sözkonusu olacaktır.
- iv. Kredili İhracat finansman Kredisi (İhracat İştirak Kredisi). Kredili ihracat, mal bedeli dövizlerin ihracından sonra normal süreyi aşacak şekilde ödenmesine imkan veren satış şeklidir. Kredili ihracatla ilgili ihracat kredisi talepleri, kredili ihracatın yapıldığı ülkenin dış ödeme imkanları, mevzuat, senette kabul, aval yada teyit imzası bulunan yada ihracat bedelinin ödeneceğini garanti eden yurt dışındaki bankalar ve senet borçlusunun durumu, vade, meblağ ve döviz cinsleri, kredili ihracat tescil merciinin izni gibi yönlerden incelenecektir.
- v. İhracatın finansmanında nakdi döviz kredileri: ihracatçının tecrübesi, daha önce gerçekleştirdiği ihracat tutarları, ihracat projesi ve bağlantılarına göre gerekli ihracatı vadesi içerisinde gerçekleştirip gerçekleştirilemeyeceği, kredinin ne şekilde kullanılacağı, akreditifli bağlantı söz konusu ise, akreditifin bankaca açılıp açılmayacağı, gerçekleştirdiği ihracat bedeli dövizlerinin bankaya getirilmesi konusundaki tutumu, vesaik karşılığı işlemlerde vesaiklerin eksiksiz olması, kredi talebi onaylı kredilerinin kullanılmayan bölümü ile ilgili ise bu hususta kredi önerisinde belirtilecektir. İhracat hazırlığının finansmanında, sevk sonrası finansmanında, kredili ihracatın finansmanında nakdi döviz, taşımacılarla ilgili finansmanda nakdi döviz yurt dışında iş yapan müteahhitlerin finansmanında nakdi döviz orta / uzun süreli döviz kredilerinden oluşmaktadır.

vi. Nakdi ithalat akreditif kredisi: firmanın yurt dışından ithal edeceği mal bedelinin ithalat talebi ile birlikte firmadan peşin olarak tahsil edilmeyip firmanın onaylı kredisi dahilinde kredi hesabına borç yazılması şeklinde işleyen bir kredi türüdür. Akreditiften peşin ödenecek kısmın nakdi kredi yoluyla, akreditif kredisinin marjlı bölümünün nakdi kredi yoluyla ve akreditife konu olan mal bedelinin tamamının nakdi kredi yoluyla finansmanı olarak 3 türüdür (Parasız 2000: 212).

2.2.3.5.1.1.6 Döviz Endeksli Krediler

Belirli bir konvertibl dövizde endekslenen ve müşteriye, nakit kredi limit dahilinde, dövizin alış kuru üzerinden Türk lirası olarak kullanılan kredilerdir. Döviz kredilerinden farkı vergi, resim, harç ve KKDF den istisna olmamaları ve her türlü ticaretin finansmanında kullanılabilmesidir. Kur farkları faiz ve var ise komisyon, 3 er aylık (Mart, Haziran, Eylül, Aralık) devre sonlarında ve ya hesabın kapatılışında endekslenen döviz üzerinden hesaplanır. Dövizde endeksli kredi kullanımında veya tahsilat yapıldığında Döviz alım belgesi (DAP) veya döviz satım belgesi (DSB) düzenlenmez (Güney, 2008: 87).

2.2.3.5.1.1.7 Senet Karşılığı Avans Kredisi

Türk Ticaret Kanunu hükümlerine uygun olarak düzenlenmiş gerçek ticari işlemlerden doğan kambiyo senetlerinin rehin cirosu ile teminata alınması karşılığında kullanılan, borçlu cari hesap şeklinde çalışan kredi türüdür. Ticari senetler karşılığında açılan kredilerde, müşterinin kullanabileceği kredi tutarı, gösterilen teminatın belirli bir yüzdesi ile sınırlanır. Teminata verilen senetlerin ödenip ödenmeyeceği kesin olarak bilinemediği için bir ihtiyat payı konulmaktadır. Bu ihtiyat payına marj denir (Güney, 2008: 87).

Uygulamada ise ticari müşteri senetleri karşılığı kredi çok nadiren verilmektedir. Bir çok banka uygulamada senet karşılıklı kredi vermemekte bunun yerine müşteri çekleri karşılığında kredi verilmektedir. Senet her yerden temin edilebilirken (Kırtasiye gibi)

çek ise sadece bankalar tarafından keşidecisi için bir gayri nakdi nev-i kredi olan yine bir banka ürünüdür ve almak için belli kanuni şartları ve banka mevzuatlarını uygulama esaslarını yerine getirebiliyor olmak gerekir.

2.2.3.5.1.1.8 Açık Kredi

Açık krediler, maddi veya şahsi teminat alınmadan sadece kredinin borçlusunun imzası karşılığı kullanılan kredilerdir. Bu tür kredilere bankalar pek fazla itibar etmezler, teminat alınmadığı için bu tür kredilerde risk yüksektir. Bu tür krediler ancak uzun zamandır ticari faaliyette olan etrafında ve banka yöneticilerince iyi tanınan ticari itibarı yüksek gerçek veya tüzel kişilere kullanılabilir. Açık kredi tanımı aslında sadece teminat anlamında bir betimlemedir: yukarıda belirtilen kredilerin birçoğu açık kredi şeklinde tesis edilebilir (Güney, 2008: 88).

2.2.3.5.1.1.9 Kefalet Karşılığı Kredi

Borçlunun imzasının dışında şahsi teminat alınarak yani bir 3. Kişinin imzasının alınması sureti ile kullanılan kredilerdir. Bu kredi de yine müşterinin kredi değerliliğine bakılarak açılır, ancak borçlu ile birlikte kredi değerliliğine güvenilen 2. Bir kişinin de krediye kefil olması sağlanır. Kefalet karşılığı kredi de teminat ifade etmektedir, yukarıda belirtilen birçok kredi kefalet karşılığı kullanılabilir (Güney, 2008: 88-89).

Uygulamada kefil alınarak verilecek olan kredilerde; kefilin mal varlığı, ödeme gücü ve piyasa itibarı göz önünde bulundurulmaktadır. Burada adı geçen kefil gerçek kişi olabileceği gibi tüzel kişilikte olabilir. Bir çok banka kefalet ile verilen kredilere teknik olarak teminatlı olmakla beraber teminatsız kredi gözü ile bakarlar.

2.2.3.5.1.1.10 Emtia Karşılığı Kredi

Belli özellikleri taşıyan emtiaların (malların) bankaya rehni karşılığında borçlu cari hesap şeklinde kullanılan kredilerdir. Rehin konusu olabilecek mallar; yokluğu

çekilmeyen, iç ve dış ticaretti yasaklanmamış, kolaylıkla bozulmayan, niteliğini kaybetmeyen, akmayan, kokmayan, çürümeyen, gerektiğinde kolayca paraya çevrilebilen, korunması depolanması, saklanması kolay cinsten olmalıdır. Kredi kullanılacak firmanın rehin vereceği malların ticaretini yapıyor olması gerekir. Kısaca emtia karşılığı kredi, bankaca kabule değer bir emtianın (malın) yapılacak olan ekspertiz neticesi oluşacak değerinin belirli bir tutarının bankaya rehni karşılığında kredi verilmesidir diyebiliriz (Güney, 2008: 89).

2.2.3.5.1.1.11 Tahvil – Hazine Bonosu, Eurobond ve Hisse Senedi Karşılığı Krediler

Bankalarca kabul edilen, tahvil ve hisse senetlerinin bankaya rehni karşılığında borçlu cari hesap şeklinde kullanılan kredilerdir. Bu tür kredilerde dikkat edilmesi gereken önemli konulardan biri kredinin rehin konusu kıymetlerin değerinin belirli bir tutarında kullanılması ve kullanırın süresince menkullerin değerlerinin takip edilerek marjın korunmasıdır.

Hazine bonosu veya devlet tahvili karşılığı kullanılan krediler, nakit karşılığı kredi olarak değerlendirilmektedir bu nedenle bu kredilerde hesap durum belgesi alınmasına gerek bulunmamaktadır. Bankalar kredi kullanırken hisse senedi yerine devlet tahvili ve hazine bonosunu teminat almayı tercih etmektedirler. Hisse senedi rehni ile kredi kullanılması halinde de marjın yüksek olmasını istemek gerekmektedir. Bilindiği gibi hisse senetlerinin değeri çok hızlı düşebilmektedir (Güney, 2008: 89).

2.2.3.5.1.1.12 Nakit Karşılığı Krediler

TL veya döviz cinsinden nakit bloke edilerek kullanılan kredilerdir. Riski yüksek kişilere kullanılan kredilerde alınan bir teminat türüdür. Nakit veya gayr-ı nakit bütün kredilerde teminat olarak nakit karşılık almak mümkündür. Faiz, komisyon ve diğer yasal kesintiler dikkate alınarak nakit karşılık teminat olarak alındığında adlandırılan kredi de risk sıfır olmaktadır (Güney, 2008: 90).

Uygulamada bankalar riskli olan müşterilerinin kredi taleplerine nakit karşılık isterler. Eğer müşteri riskli ise kullanılan kredinin ana para ve dönem sonu faiz oranını karşılayacak kadar nakit blokaj olarak kredi kullanırımı yaparlar. Bazen firma riskli firma olmamasına rağmen nakit blokajla kredi kullanabilir Firmalar elinde olan nakdi bankada bloke ederek normale göre çok daha düşük faiz ile kredi kullanabilirler ya da normal faiz ile kullansalar bile nakit blokajlarına vadeli mevduat faizi olarak faiz giderini faiz geliri ile kompanse edebilir. Nakit blokajlı kredi kullanımına bir başka örnek ise özellikle mevcut limit artışı isteyen firmalarda ilave kredi tahsisi zaman alabileceği için ihtiyacın acil olması sebebi ile ilave nakdi ya da gayr-ı nakdi kredi talepleri için nakit blokaj vererek daha düşük yetki seviyelerinde daha hızlı kredi tahsisi ile ihtiyaçlarını giderebilirler bu sayede üst seviye kredi tahsis birimlerine gitmeden zaman kısıtını aşabilirler. Örneğin firmaya kısa zaman içerisinde ve kısa süreli bir teminat mektubu lazımken tahsis süreci zaman alacağı için firma teminat mektubu kadar nakdi bankaya bloke ederek bazen şube yetkisinde dahi ilgili teminat mektubunu alarak mektubu talep eden merciye teslim ederek işini çözebilmektedir.

2.2.3.5.1.1.13 Mevduat Karşılığı Krediler

Bankada bulunan kredi lehtarları veya bir 3. Kişiyeye ait mevduat veya döviz tevdiat hesaplarının teminat alınması ile kullanılan kredilerdir. Mevduat rehin konulması ile belirlene kredi limitinde kredinin kullanırımı yapılır. Teminat alan mevduatın vadesi kredinin vadesinden kısa olmalıdır. Kullanırılan kredinin faizli bakiyesinin rehneden mevduat bakiyesinden fazla olmamasına da ayrıca dikkat edilmelidir (Güney, 2008: 9).

Uygulamada nakit karşılıklı ya da mevduat karşılığı kredi aslında aynı teminattır.

2.2.3.5.1.1.14 Kredi Kartları

Bankalar gerçek kişilere tahsis etmiş oldukları kredi kartlarını gibi ticari firmalara da ticari kredi kartı tahsis edebilirler. Tüzel kişilik adına veya tüzel kişiliği temsile yetkili olan ya da tüzel kişi çalışanlarından herhangi biri adına kart çıkartılır. Bu kart aslında tamamen ticari kişiliğe ait olan bir ticari kredidir. Çalışma prensibi bireysel kredi

kartları ile aynıdır fakat banka tarafından aynı ticari kredi tahsis kuralları çerçevesinde değerlendirilerek tahsis edilir.

Firmaların ve/veya ek kart (asıl ticari kart limitine bağlı olan kart) tahsis edilen firma çalışanlarının iş ile alakalı olan harcamalarını yapabilmeler için aynı bireysel kredi kartı mantığı ile çalışan bir üründür. Firmalar ya da çalışanlar firmanın adına yapacakları harcamalarını bu kartlar vasıtası ile yapmaktadırlar (Konaklama, ulaşım, akaryakıt ve benzeri tüm harcamalarını yani resmi olarak yapabilecekleri giderleri).

2.2.3.5.1.2 Gayr-ı Nakdi krediler

Gayr-ı nakdi krediler bankaların müşterilerine verdikleri garanti ve güvencelerdir. Gayr-ı nakdi kredileri teminat mektupları, kabul kredileri ile bankaların müşterileri adına verdiği diğer garanti ve güvencelerdir (Güney, 2008: 90).

2.2.3.5.1.2.1 Teminat Mektupları

Teminat mektuplarının ülke ekonomisinin temel unsurlarından biri olan yatırımların gerçekleşmesinde özel bir önemi vardır. Teminat mektubunda nakdi bir kredi söz konusu değildir. Banka teminat mektubu vererek müşterisine garantör olmuş olur. Teminat mektubu lehdarın borcunu sözleşmeye uygun olarak yerine getireceğini, yerine getirmediği takdirde muhatabın uğrayacağı zararı tazmin için verilir (Güney, 2008: 90).

ii Teminat Mektubu Türleri

- a. Limitleri açısından teminat mektupları
 - Limit içi Teminat Mektupları: Genel bütçeye dahil daireler ile katma bütçeli idarelerin, özel idare ve belediyelerin gelir getirecek mal ve hizmet satımı, mülkiyetin gayr-ı ayni hak tesis ile ilgili işleri için 2886 sayılı devlet ihale kanununun 26 ve 27. Maddeleri gereğince bankalarca verilen teminat mektupları limit içi teminat mektubu olarak adlandırılır.
 - Limit Dışı teminat mektupları: Bankaların kamu kurum ve kuruluşları haricindeki gerçek ve tüzel kişiler ile 2886 sayılı devlet ihale kanunu

kapsamı dışındaki işler için kamu kurum ve kuruluşlarına verdikleri teminat mektuplarına limit dışı teminat mektubu denir. Bankaların resmi daireler dışında verecekleri teminat mektupları için bir limit sınırlaması söz konusu değildir (Güney, 2008: 92).

b. Şekilleri açısından teminat mektupları

- Geçici teminat mektupları: Geçici teminat mektubu, devlet ile işe girişecek olan kişilerin itibar durumlarını kontrole olanak vermek ve sözleşmeyi yapmaya veya kesin teminatı vermeye yanaşmamaları halinde işin geç yapılmasından, başkasına yaptırılmasından doğacak zararları karşılamak üzere arttırma, eksiltme ve ihaleden önce alınan teminattır.
- Kesin teminat Mektupları: Alınan ihalenin şartlara uygun olarak yerine getirilmesi taahhüdü ile bağlantılı olarak verilen teminat mektuplarıdır.
- Avans Teminat mektupları: ihale edilen iş için önceden hazırlık yapılması gereken hallerde, bu hazırlığa ilişkin giderleri karşılamak üzere müteahhide ödenecek ve sonraki kesin istihkaklardan mahsup veya ayrıca tahsil dilecek olan avansları garanti etmek üzere verilir.
- Serbest konulu teminat mektupları: gerçek veya tüzel kişilere hitaben çeşitli konularda verilen genellikle belirli bir metne bağlanmayan, metnin muhatap tarafından istenen şekle uygun olarak hazırlanan mektuplardır. Mahkeme ve icra dairelerine verilen, vergi dairelerine verilen, veresiye mal alımı ve bayilik, acentelik için verilen ve gümrüklere hitaben düzenlenen teminat mektuplarıdır (Güney, 2008: 92-93).

c. Vadeleri bakımından teminat mektupları

- Vadeli Teminat mektupları: bankanın kişi ya da kuruma verdiği teminat mektubunda sorumluluğu belli bir süre ile sınırlandırılmamışsa, bu tip teminat mektuplarına vadeli teminat mektubu denir.
- Vadesiz Teminat Mektupları: mektup metni üzerinde belli bir geçerlilik süresi bulunmayan teminat mektupları vadesiz teminat mektubu olarak adlandırılır. Bu tür teminat mektupları süresiz olarak yürürlükte kalırlar.

2886 sayılı devlet ihale tasasına göre resmi dairelere hitaben verilecek geçici ve kesin teminat mektuplarının vadesiz düzenlenmesi zorunludur. Vadesi bulunmayan teminat mektuplarında zaman aşımı süresinin garanti edilen işin bitiş tarihinden itibaren başlayacağı Yargıtay'ca hükme bağlanmıştır. Bu hükme göre vadesiz teminat mektupları da zaman aşımı süresi garanti edilen işin bitiş tarihinden taahhüdün muaccel olduğu, riskin ortaya çıktığı tarihten başlayarak 10 yıldır (Güney, 2008: 94).

ii Diğer Mektuplar

a Referans Mektuplar. Kamu kuruluşları tarafından açılacak ihalelere katılmak isteyen müteahhit kuruluşların bankalar nezdindeki kredilerinin bildirilmesi amacı ile düzenlenen mektuplardır. Bu mektuplarla sadece müşterinin bankadaki kredisi bildirilir. Herhangi bir ödeme taahhüdü söz konusu değildir. Bankalar referans mektuplarından da komisyon geliri elde ederler (Güney, 2008: 100).

Uygulamada bazen bankalar firmaya kredi tahsis ederken ayrıca bir de referans limiti belirlerler bu limit normal kredi limitinin çok daha üzerindedir ancak ne bankayı ne de müşteriyi bağlayıcı bir etkisi yoktur. Genellikle devlet kurumları ihaleye girecek olan firmalar ya da kişiler için bankalarından bu şekilde bir yazı almasını talep etmektedirler.

B İyi Niyet mektupları. İçeriğinde yer alan belirli koşulların gerçekleşmesi halinde mektubu veren banka tarafından belirli bir projenin finansmanı konusunda muhatabına ciddi izlenim veren belgelerdir. Bankalara herhangi bir risk getirmesi söz konusu değildir (Güney, 2008: 10).

2.2.3.5.2 Bireysel Krediler

Bireysel krediler, ticari amaç dışında gerçek kişilerin kişisel gereksinimlerini gidermeye yönelik mal ve hizmet alımlarındaki finansman ihtiyacını karşılamak için kullanılan ve taksitle geri ödenen kredilerdir. Tüketici kredisi, kredili mevduat hesabı, taşıt kredisi, konut kredisi bireysel kredi türleridir (Güney, 2008: 10).

Bireysel krediler genellikle bir amaca yönelik krediler olup ticari kredilerde olduğu gibi devamlı olarak canlı ve hareketli krediler değildir (Kredili Mevduat hesapları ve kredi kartı hariç). Her talep bir amaca yönelik olup yıllar itibari ile risk azalarak ilerler. Örneğin taşıt alımı yapılacağı zaman talep için bir kredi tahsis edilir ve eşit taksitler halinde ödenerek risk azalır ve sonunda tamamen sıfırlanır. Aynı durum bireysel ihtiyaç kredilerin de ve konut kredilerinde de aynıdır.

2.2.3.5.2.1 Tüketici Kredileri

Gerçek kişilerin; satın aldıkları veya alacakları bir mal veya yararlandıkları yada yararlanacakları bir hizmetin finansmanında kullanılmak üzere fatura ibraz şartı aranmaksızın tahsis edilen kredilerdir. Kredilerin “ evlilik kredisi, eğitim kredisi, beyaz eşya kredisi, tatil kredisi vb.” isimlerle pazarlanıyor olması, kredinin tüketici kredisi olma özelliğini değiştirmez. Bu tür kredilerin hepsi temelde tüketici kredisidir.

Yapılan, bireysel bankacılık alanında ürün çeşitlendirilmesidir (Güney, 2008:102-103).

2.2.3.5.2.2 Kredili Mevduat Hesabı

Bakiyesinin hem artı hem de eksi olarak çalışabileceği, hesabın eksiye dönmesi halinde, müşterinin önceden belirlenmiş kredi limiti kapsamında otomatik olarak kredilendirildiği bir hesap türüdür. Kullanılan krediye ilişkin faiz ay sonlarında tahakkuk etmektedir. Kredili mevduat hesabının gerçekte bir vadesiz mevduat hesabı olduğu, ancak mevduat sahibinin ihtiyacı doğrultusunda kısa süreli olarak tahsis edilen limitler kadar kredi kullanımına izin verilmesi gerektiği unutulmamalı, hesabın sadece kredi hesabı olarak çalıştırılmasına izin verilememelidir (Güney, 2008: 103).

Uygulamada bankalar kredi kartlarında olduğu gibi belli tutarlarda faiz haricinde de anapara ödemesi yapılmasını isteyebilirler. Banka dan bankaya bu minimum ödeme tutarları da değişir. Ekseriyetle minimum borcun %10 ile %20 si arasındadır.

2.2.3.5.2.3 Taşıt Kredisi

Gerçek ve tüzel kişilere; yeni sıfır kilometre veya ikinci el taşıtların alımın finansmanında kullanılmak üzere tahsis edilen kredilerdir. Genel olarak ödem satıcı hesabına alacak geçmek suretiyle yapılmaktadır, kredi lehtarına nakit ödeme yapılmaz. Satıcı hesabına aktarılacak tutar için, müşteri den virman talimatı alınmalıdır, kredi tahsis edildiğinde bu talimata istinaden kredi tutarı satıcı hesabına aktarılır. Taşıt kredilerinde teminat olarak araç rehni alınmaktadır (Güney, 2008: 103).

2.2.3.5.2.4 Konut Kredisi

Gerçek kişilere; kullanıma hazır olan konut alımın finansmanında kullanılmak üzere tahsis edilen kredilerdir. Tapu satışı esnasında ödemenin bloke çek ile satıcıya yapılması esastır. Konut kredileri yeni veya belli bir yaşa kadar olan konutların alımın finansmanında kullanılabilirler (Güney, 2008: 104).

Son yapılan hukuki düzenlemeler ile konut kredilerinde kullanılabilen maksimum tutar krediye konu olan konutun ekspertiz değerinin maksimum %75 i ile sınırlıdır.

2.2.3.5.2.5 Kredi Kartları

Gerçek kişilere bankalar ve kart çıkartmaya yetkili kuruluşların verdikleri, mal ve hizmet alımında kullanılabilen bir ödeme aracı ve istenildiğinde bankanın tahsis ettiği limit dahilinde kredi kullanabilme ve nakit çekme imkanı sağlayan bir kredi enstrümanıdır (Güney, 2008: 11).

2.2.4.Yatırım Fonları ve Menkul Değer Plasmanı

Bankalar 2499 sayılı sermaye piyasası yasasına göre borsa bankerliği yapabilirler, menkul kıymetler portföyü işletebilirler ve menkul derler yatırım fonu kurabilirler. Halktan katılma belgeleri karşılığında toplanan paralarla, belge sahipleri hesabına riskin dağıtılması ilkesi ve inanca mülkiyet esaslarına göre sermaye piyasası araçları ile ulusal piyasalarda ve uluslararası borsalarda işlem gören altın ve diğer kıymetli madenler portföyü işletmek amacı ile kurulan varlığa yatırım fonu denilmektedir dönüştürmektedir (Parasız, 2000: 213).

2.2.5. İştirakler

Bankalar ellerindeki kaynakları ile yasal sınırlamalar dahilinde ortaklık ve kuruluşlara iştirak edebilirler dönüştürmektedir.

2.2.6. Devlet Tahvili ve Hazine Bonosu

Ticari bankalara, hükümetin bütçe açıklarını finanse etmek için çıkardığı devlet tahvili ve hazine bonoları ihalelerine girerek bu menkul değerleri satın almaktadır. Bankaların bu tür yatırımlarının kurumlar vergisinden muaf olması ve yalnızca % 10'luk bir stopaja tabi olması, devlet tahvilleri ve hazine bonolarını çok cazip bir yatırım olanağına dönüştürmektedir (Parasız. 2000: 214).

2.2.7. Gayri Menkul Edinimi ve Alım Satımı Yapılacak Kıymetli Madenler

18.06.1999 tarih ve 4389 sayılı ve 17.12.1999 tarih ve 4491 sayılı Bankalar Yasasına göre bankalar ticaret amacı ile gayr-ı menkul alım satımında bulunamayacakları gibi basılı ve külçe halinde altın ile Bankalar Kurulunca uygun görülecek kıymetli madenlerin alım satımı hariç ticaret amacı ile mal alım satımı ile uğraşamamakta ve gayr-ı menkul yatırım ortakları hariç olmak üzere münhasıran gayr-ı menkul ticareti yapan ortaklıklara katılamamakta ve bu konuda iş yapan gerçek ve tüzel kişilere kredi açamamaktadır (Parasız. 2000: 214).

BÖLÜM III : TİCARİ KREDİ KULLANDIRMA SÜREÇLERİ, İLKELERİ VE SORUNLAR

3.1. Kullandırma Süreçleri

Bankalar kredi verirken belli kurallar ve ilkeleri göz önünde bulundurarak kredi verirler. Bu ilke ve kurallar, kanunlar, bankanın kendi politikaları ve etik kurallar çerçevesinde belirlenmiştir. Her ticari işletme gibi amacı kar elde etmek olan bankaların öz kaynaklarının haricinde de topladıkları kaynakları kredi ihtiyacı olan müşterilerine plase ederken basiretli ve kurallara uygun olarak davranması gerekir. Bu nedenle her bankanın hukuki düzenlemeler haricinde de kendi yazılı kredi politikaları bulunmaktadır. Bu politikalar kredi değerlendirme yetki seviyelerinden teminat şartlarına ve kendi uyguladıkları rating derecelendirme sistemlerinin detaylarına kadar her konuyu içermektedir.

Bankalarda kredi politikası belirlenirken kredi taleplerinin değerlendirilmesi, kredi limitleri, müşterinin özellikleri, faiz oranları ve vade gibi konularda uygulanmış olan ilkeler baz alınır. Kredi politikası, temel ilkeler aynı kalmakla birlikte sürekli olarak değişen koşullara göre güncellenmelidir. Aşağıda bankalar açısından kredi politikasının içerdiği unsurlar sıralanmıştır:

- *Müşteriler kullanılacak kredi türleri ve bu kredilerin vadeleri
- *Kredi konusunda çalışanların yetki ve sorumlulukları
- *Kredi talebinin incelenmesindeki izlenecek adımlar
- *Kredi kararının alınması ile ilgili süreç
- *Kredilere ilişkin istenecek belge ve teminatlar
- *Kredi faizleri, komisyonlar ve diğer masraflar
- *Geri ödeme koşulları
- *Kredi limitleri
- *Kredi standartları
- *Problemlili kredilere ilişkin izlenecek politikalara (Başar ve Coşkun, 2010: 149).

Aras (1999) 'a göre ise kredilendirme prensipleri 4 tanedir.

- 1-Karakter: borçlunun itibarı, ödeme ahlakı ve ödeme alışkanlığını göstermektedir.
- 2-Kapasite: Geliri yaratan kapasite, borçlunun krediyi geri ödeme gücünü gösterir.
- 3-Yasal Güvence: Teminat, kredinin riskini belirleyen ve riski azaltan önemli unsurlardan birisidir.
- 4-Sermaye: Müşterinin finansla yönden değerini ifade eden ve genellikle net değer (toplam varlıklar – toplam yükümlülükler) ile ölçülür. Sermaye, firmaya verilen kredilerin geri ödenmesinde ve zararların ortadan kaldırılmasında bir tampon görevini üstlenir (Aras, 1996: 49-53).

3.1.1. Ön analiz ve İstihbarat Aşaması

Kredi talebi ayrıntılı ve karmaşık finansal yöntemler ile analiz edilmeden önce bir ön elemeyden geçirilir bu safhada finansal tablolara genel olarak bakılır ayrıca ayrıntılı finansal analizi yönlendirecek noktaları da belirleme yardımcı olur (Altan, 2001:238). Genel olarak ön istihbarat diye adlandırabileceğimiz bu aşamada firmanın sektörü, kredinin ne amaçla talep edildiği, meblağı, vadesi sorgulanır. Bunun yanında geriye dönük ve hal-i hazırdaki finansal durumuna yönelik araştırmalar yapılır. Bu araştırmalar bankaların kullandıkları ortak sistemler olan TCMB kayıtları, kara liste kayıtları, kurumsal KKB (Kredi Kayıt Bürosu) risk raporları, çek senet ve haciz araştırmaları, memzuç (firmaların kredi kullanım rakamlarının ve kredi limitlerinin genel olarak tüm finansal kurumlar nezdinde güncellenerek toplam olarak izlenebildiği TCMB kayıtlarıdır ve bilgi paylaşımı yapan bankalara sistemler açıktır) kayıtları vasıtası ile yapılır. Ekranlar vasıtası ile yapılan bu araştırmaların yanında Piyasadan aynı sektörde yer alan diğer firmalardan ve yahut ilgili firmadan mal alanlar, firmaya mal satanlar (firmanın alıcıları ve satıcıları en basit yöntemi ile mizan ve finansal raporlardan izlenebilmektedir) ile görüşülerek ödeme alışkanlıkları tespit edilmeye çalışılır.

Ön eleme aşaması genellikle uygulamada şubelerde bulunan ilgili departman çalışanları ve şube müdürleri tarafından yapılmaktadır. Tüm bu aşamaların yanısıra “müşteri firmanın finansal analizi yasalar hükümet politikaları, firmanın faaliyette bulunduğu sektörün özelliği dönen varlıkların yapısı dönen varlıkların gerçek değeri, firmanın satış ve satın alma koşulları stok devir hızı alacak devir hızı ticari alacakların dağılımı

(senetli-Senetsiz) kısa, orta ve uzun vadeli borçların vadeleri ve alacakların mali durumu, rekabet ortamı, firmanın likidite sağlama olanağı ve teknolojik gelişmeler ve bunların firma işlevleri üzerinde olabilecek etkileri” (Altan, 2001: 233) göz önünde bulundurulur. Kredilendirme için raporlama ve mali yapı ile alakalı detaylı süreçler bundan sonra başlar.

3.1.2. Karşılaştırmalı Analiz

Yatay Analiz yöntemi; dinamik bir analiz yöntemi olup, bir işletmenin finansal tablolarının iki veya daha fazla dönem itibariyle karşılaştırılarak bu tablolarda yer alan kalemlerin zaman içinde göstermiş olduğu değişikliklerin değerlendirilmesidir (Akdoğan & Tenker, 2005: 519).

Karşılaştırmalı analiz, firmaların son döneme ait bilanço ve gelir tablolarının geçmiş dönemlerle karşılaştırılarak, değişikliklerin belirlenmesi incelenmesi ve değerlendirilmesidir.

Mutlak ve yüzde rakamlarla yapılabilecek bu karşılaştırmada firmanın geçmişi hakkında bilgi edinildiği gibi, geleceği hakkında tahmin yapma olanağı da elde edilmiş olur. Ancak bunu yaparken ekonomik konjunktürdeki değişiklikleri dikkate almak yanılğı payını azaltacaktır.

Karşılaştırmalı analiz yapılırken şu işlemler yapılır:

- a.** Birbirini izleyen dönemlere ait finansal tablolar bir araya getirilir,
- b.** Finansal tablolarda yer alan kalemlerdeki azalış ve artışlar saptanır. Saptanan bu değişimlerin mutlak olarak ifade edilmesi ile yetinilmeyerek, genellikle yüzde değişimlerde bulunmalıdır karşılaştırılan finansal tablolar birbirini izleyen 2 den fazla dönemi kapsadığı taktirde, değişimlerin hesaplanmasında hangi dönemin esas alınacağına karar verilmelidir.

Bu durumda iki uygulama söz konusu olabilir.

- Değişimler ve değişim yüzdesi bir önceki döneme göre yapılır.

- Belli bir hesap dönemi baz olarak seçilir ve diğer tüm dönemler baz olarak alınan dönemle karşılaştırılır.

c. Değişimlerin analiz edilmesi ve yorumlanması: gelir tablosundaki değişikliklerin de dikkate alınması sureti ile yapılan karşılaştırmalı bilanço analizinde, özellikle aşağıda belirtilen, kalemlerdeki değişmeler üzerinde durulur.

- Kasa ve bankalar
- Alacaklar
- Stoklar
- Dönen varlıklar
- İştirakler
- Maddi duran varlıkları
- Kısa süreli borçlar
- Uzun süreli borçlar
- Öz sermaye (Altan, 2001: 240)

3.1.3. Dikey (Yüzde) Analiz

Bu metot da finansal tablolarda yer alan her kalemin, kendi grubu ve toplam içindeki yüzde oranı hesaplanır. Örneğin, bilançoda aktif ve pasif toplamı % 100 olarak alınır ve aktif kalemlerin toplam aktif, pasif kalemlerinde toplam pasif içindeki payının % kaç olduğu hesaplanır.

Yüzde metodu, özellikle aynı sektörde faaliyet gösteren firmaların karşılaştırılmasında yarar sağlar (Altan, 2001: 240).

3.1.4. Trend (Eğilim Yüzdeleri) Analizi

Bu analiz yönteminde, firma için her yönden normal olan bir baz yıldaki finansal tablolarda yer alan kalemlerin değeri 100 olarak kabul edilerek, her kalemin baz yılını izleyen dönemlerdeki değeri, baz yıldaki değerine bölünerek eğilim yüzdeleri

hesaplanmaktadır. Böylece firmanın incelenen dönemdeki gelişimi hakkında anlamlı sonuçlar çıkarılabilmektedir. Ancak eğilim yüzdesi yönteminde, inceleme alınan dönemin kısa olmaması gerekir.

Eğilim yüzdesi yöntemin kullanılmasında aşağıda belirtilen noktalara dikkat etmek gerekir.

- a. firma için her yönden normal olan bir yılın baz olarak seçilmesi gerekir
- b. mutlak rakamlardaki değişiklikler nedeni ile, eğilim yüzdesinin ilk bakışta yanlış izlenimler verebileceği unutulmamalıdır.
- c. hesaplama yapılan dönemlerdeki; fiyat hareketleri, muhasebe sistemindeki değişiklikler vb. göz önüne alınmalıdır.
- d. eğilim yüzdesinin yanı sıra mutlak değerler de incelenmelidir (Altan, 2001:240).

3.1.5. Oran (Rasyo) Analizi

Oran, herhangi iki rakam arasındaki ilişkinin matematiksel olarak ifade edilmesidir. Finansal analizde oran analizi yöntemin kullanılması bilanço ve gelir tablosu kalemleri arasında çeşitli ilişkilerin kurulmasına olanak sağlar. Ancak önemli olan matematiksel olarak bu oranların hesaplanması değil yorumlanması ve değerlendirilmesidir. Doğru değerlendirmenin yapılabilmesi için aşağıdaki hususlara dikkat etmek gereklidir.

- a. Analizde anlamsız oranlar kullanılmasından kaçınılmalıdır.
- b. Oranların hatalı bir şekilde yorumlanmasından kaçınılmalı ve çeşitli kaynaklardan sağlanan ek bilgilerin ışığında yorum yapılmalıdır.
- c. Oranlar değerlendirilirken mevsimlik ve konjunktür hareketlerinin etkisi dikkate alınmalıdır.
- d. Bir oranın değerinde değişikliğin, pay ve paydada yer alan rakamların artış veya azalışından kaynaklanabileceği gözden uzak tutulmalıdır.
- e. Oranlar yorumlanırken fiyat düzeyindeki değişiklikler dikkate alınmalıdır.
- f. Muhasebe verilerinin sağlıklı olup olmasının oranları etkilediği unutulmamalıdır.
- g. Tek bir oranın firmanın mali durumunu ve / veya başarısını değerlendirmede yetersiz kalacağı göz önünde tutulmalıdır.

- h. Firmanın içinde bulunduğu sektördeki gelişmeler dikkate alınmalıdır.
- i. Oranlar ile ilgili olarak firmalar arasında karşılaştırma yapılırken, firmaların muhasebe uygulamalarının, izledikleri politikaların her birinden farklı olabileceği, bir firmanın diğer firmalar ile tam olarak karşılaştırılmayacağı unutulmamalıdır.
- j. Oranlar geçmiş hakkında bilgi verirken, geleceğe de ışık tutacağı göz önüne alınmalıdır.

Analizde kullanılan başlıca oranlar şunlardır; Likidite oranları, mali yapı oranları, faaliyet oranları, karlılık oranları ve sabit yükümlülükleri karşılama oranlarıdır (Altan, 2001: 241).

Zaman açısından karşılaştırma: Bulunan oranlar, firmanın önceki dönem oranlarıyla karşılaştırılmalıdır. Sektör ortalamaları ile karşılaştırma: Oranlar, aynı iş kolundaki benzer yapıdaki firmaların oranları ya da firmanın faaliyette bulunduğu endüstri kolunun ortalama oranlarıyla karşılaştırılmalıdır. Deneyler sonucu bulunmuş oranlarla karşılaştırma: Batılı ülkelerde yapılan araştırmalar sonucunda çeşitli iş kolları için ortalama değerler bulunmuştur. Örneğin; yapılan çalışmalar sonucunda likidite oranının 1, cari oranın 2 olması gerektiği sonucuna varılmıştır (Horasan,2012:204).

3.1.6. Kara Geçiş (Başabaş) Analizi

Kara geçiş analizi; sabit giderler, değişken giderler ve kar arasındaki ilişkilerin incelenmesinde kullanılan bir kısa dönem analiz tekniğidir. Bu analiz yapılırken kullanılacak varsayımlar şunlardır:

- Firmanın giderleri sabit ve değişken giderler olarak ayrılabilir, -Sabit varlıklar, çeşitli üretim düzeylerinde aynı kalmaktadır, -Birim başına değişken gider, tüm üretim düzeylerinde sabit kalmaktadır, -Birim satış fiyatı değişmemektedir, -Genel fiyat düzeyinde istikrar vardır, -Stok değişimleri olmamaktadır, -Yönetim konusunda kullanılan politikalarda devamlılık vardır.

Kara geçiş noktasında, giderleri gelirlerine eşittir.

$$PQ=F+VQ$$

F= sabit giderler

V=birim başına değişken gider

Q=kara geçiş noktasına ulaşabilmesi için üretilmesi ve satılması gereken miktar

P=birim satış fiyatı

O halde; kara geçiş noktasına ulaşabilmesi için üretilmesi ve satılması gereken miktar;

$$Q(\text{birim})=F/P-V$$

Kara geçiş noktası, birim olarak hesaplanabileceği gibi satış hacmi olarak da bulunabilir.

Kara Geçiş Noktası (satış hacmi= $F/1-(V/P)$)

Kara geçiş analizi mali analizciye özellikle üretim işletmelerinin değerlendirilmesi için önemli veriler sunar.

Teorik kapasiteye kıyasla daha erken başabaşa ulaşan firmaların daha güvenli oldukları söylenebilir.

Emek yoğun firmalar sermaye yoğun firmalar göre daha önce başabaşa ulaşırlar ancak, başabaş noktasından sonraki üretim artışının karı artırma etkisi sermaye yoğun firmalarda daha fazladır (Altan, 2001: 248).

3.1.7. Faaliyet ve Kaldıraç Analizi

Bir firmanın giderleri sabit ve değişken giderler olarak ikiye ayrılır sabit giderler faaliyet kaldırıcına olanak verir sabit gider yoksa faaliyet kaldırıcından söz edilemez bir firmanın giderleri arasında sabit giderler yüksek ise firmanın satışlarında ufak bir değişiklik, kar üzerinde çok daha büyük oranlarda değişiklik doğurur yani bir firmanın sabit giderlerinin, satılardaki değişikliğin kar üzerinde daha yüksek oranlarda değişiklik yapmasına yol açan kaldıraç etkisi söz konusudur. Faaliyet kaldırıcı derecesi, kardaki göreceli değişimin, karda değişmeye yol açan iş hacmindeki göreceli değişmeye bölünmesi ile bulunur.

$$FAKD=Q(P-V)/Q(P-V)-F \text{ (Altan,2001:248).}$$

3.1.8 Finansal Raporlama

Müşteri firmaya ilişkin bilgiler toplanıp gerekli mali analizleri yapıldıktan sonra bütün bilgiler bir rapor halinde bankanın ilgili birimine teslim edilir. Bu raporun bölümleri şöyledir;

A Genel bilgiler

a. Raporu hazırlayan hakkında

b. Firma hakkında

*ticaret ünvanı ve sicil no su

*adresi ve telefonlar

*ortaklar ve sermaye payları

*firmanın özgeçmişi

*ortaklar hakkında bilgi

*firma faaliyet konusu, üretim miktarı ithalat, ihracat durumu

*bankalarla ve piyasa ile olan ilişkisi

*protestolu senetler ve çeklere ilişkin bilgiler

*iştirakler ve grup kuruluşları hakkında bilgi (Altan,2001:250)

Bankalar, bu raporlamaların yanında firma ve aynı ortaklık/sahiplik ilişkisine dayanan kardeş kuruluşları ile firmaların ortakları hakkında kendi sistemleri dahilinde bilgi aldıkları ve bankaların ortak olarak bilgi paylaşımı yaptığı TCMB çek, senet, memzuç kayıt (firmaların kredi kullanım rakamlarının ve kredi limitlerinin genel olarak tüm finansal kurumlar nezdinde güncellenerek toplam olarak izlenebildiği TCMB kayıtlarıdır) ekranları vasıtası ile risk araştırması yaparlar. Bahsi geçen bu bilgilerinin sorgulandığı ekranlar vasıtası ile yapılan istihbarat sorgularına dair olumlu/olumsuz istihbarat verileri yanında yine TCMB tarafından sağlanan kara liste ve haciz sorgularının ve firma ortaklarının bireysel kredileri ile kredi kartları kullanımlarının performanslarının izlendiği KKB (Kredi Kayıt Bürosu) araştırmaları yapılarak rapora eklenir. Bankalarda bu süreç ekseriyet ile banka şubelerinde ilgili birimde çalışanlar ve şube müdürleri vasıtası ile yapılır. Bu raporlamalar yapılırken aynı zamanda bankaların kredi teklif ekranları vasıtası ile firmanın bilanço, mizan gibi mali veri girişleri yapılır.

Sistem üzerinden bahsi geçen raporlar ve mali veriler belirli kurallar çerçevesinde banka tarafından belirlenmiş teminat şartları ve yetki seviyesine göre şube içinde neticelendirilir ya da görüşülmek üzere bir üst makama yönlendirilir. Bu üst makamlar kredi tahsis müdürlüklerinden, genel müdürlük krediler tahsis departmanlarında hatta genel müdür seviyesine kadar devam eden bir yapıdır. Tüm bu raporlar ve mali veri çalışmaları olumsuz kayıtların bulunması halinde her bankanın kendi iç mevzuatları ve kredilendirme ilkeleri çerçevesinde süreç ilerletilmeden de sonlandırılabilir. Bankalar tarafından adı geçen kredilendirme politikaların da bazı nüanslar olmakla beraber genel anlamda tüm bankalar basiretli tüccar gibi davranmak zorunda oldukları için benzer ilkeler dahilinde hareket ederler.

B Mali Analiz

Mali analiz aşağıdaki gibi yöntemlerle yapılır.

- a. Likidite analizi
- b. Mali Yapı Analizi
- c. Faaliyet analizi
- d. Karlılık analizi (Altan,2001:250).

C Sonuç

Firmanın zayıf yanları, firmanın güçlü yanları, kredinin verilip verilmemesinin teklifi ve gerekçeleri (Altan,2001:250) tespit edilerek kredi süreci sonuçlandırılır.

3.2. Kredilendirme İlkeleri

Kredilendirme ilkeleri genel olarak güvenilirlik, akışkanlık, verimlilik, dağılımın uygunluğu ve teminatların sağlamlığı ilkeleridir. Kredinin getiri sağlanarak, geri dönüş sorununu yaşamadan kullandırımında bu beş ilke önem taşımaktadır (Güney, 2008: 72).

Beş ilkeyle birlikte aşağıda belirtilen hususlara da uyulması gerekir.

- Kredi işlemleri kanun ve mevzuata uygun olmalıdır.
- Kredi bankaya kaynak temin edecek şekilde kullanılmalıdır.

-Banka firma seçimine dikkat ederek, piyasanın köklü, itibarlı, yerleşmiş firmalarıyla kredi ilişkisine girmeye çalışmalıdır.

-Müşterilere ödeme güçlerine göre kredi kullanılmalıdır.

-Firmanın tüm bankacılık işlemlerinin bankada toplanmasına çalışmalıdır (Güney, 2008: 74).

3.2.1. Güvenilirlik (Emniyet) İlkesi

Kredinin sağlamlığı, yani yeterli teminata bağlanmış ve kredibilite yönünden müşteri hakkında gereken araştırmanın yapılmış olmasıdır. Buna göre; genel olarak, aşağıda belirtilen hususlara gerekli önemin verilmesi gerekir.

-Firmanın iş konusu olan sektörün genel durumu değerlendirilmelidir.

-Kredi verilmesi söz konusu olan firmanın istihbaratı iyi yapılmalıdır.

-Firmanın mali yapısıyla ilgili inceleme, mümkünse son üç yıl üzerinden kıyaslama ile yapılmalıdır.

-Firmanın diğer bankalardan kullandığı kredilerin tutar, maliyet ve vade durumları ile teminat bakımlarından çalışma yöntemleri üzerinde dikkatlice durulmalıdır.

-Alınacak teminatların yanı sıra, müşterinin kredibilitesi, talep edilen kredinin içeriği, nerede ve nasıl kullanılacağı gibi hususların bilinmesi de bir bakıma olayın kendi içindeki teminatı teşkil eder.

-Kredinin verildikten sonra yapılacak istihbaratlar sonucunda, hakkında olumsuz hususlar tespit edilen firmanın kredileri azaltılır veya gerekli tedbirler zamanında alınarak tasfiye edilir.

-Kredilerin çalışabilir nitelikte çok sayıda ve değişik işkollarına yayılarak bankanın riski azaltılabilir. Kullanılan krediler, az sayıda firma ve belirli işkollarında yoğunlaşması durumunda risk artacaktır (Takan, 2001:252).

Özetle; kredi emniyeti, iyi istihbarat, teminatlı çalışma ve firmanın yakından takip edilmesi yoluyla sağlanabilecek olup, en önde gelen kredilendirme prensibidir.

3.2.2. Akışkanlık (Seyyaliyet) İlkesi

Akışkanlık kredinin belirlenen vadede mutlaka geri dönmesidir. Başka bir deyişle kredinin dolu ve donuk bırakılmamasıdır. Akışkan olmayan krediler bankanın aktif kalitesinin düşmesine, zaman ve verimlilik kaybına neden olur.

Mevsimlik iş kolları için kredi vadelerinin tahsilatının kolay yapılacağı dönemlere denk getirilmesi, firmalara ödeme gücünün ve ihtiyacının üzerinde kredi tahsis edilmemesi, orta vadeli kredilerin taksitlerinin zamanında ödenmesi için gerekli tedbirlerin alınması, tahsis olunan kredinin amacına uygun olarak ve kısa vadeli senetlerle kredinin güvenceye alınması kredide akışkanlığı sağlar (Güney, 2008: 73).

3.2.3. Verimlilik İlkesi

Bankacılıkta kredi işlemlerinde elde edilen kar, verim olarak adlandırılır. Başka bir ifadeyle verimlilik müşterilerin kullandıkları kredilere göre bankaya sağladıkları gelirdir ve % ile ifade edilir. Verimliliği oluşturan işlemler; faiz geliri, komisyon geliri, kambiyo karları(döviz alım-satım), vadesiz mevduat ortalaması, havale işlemleri, valörlü yurtdışı transfer, takasa verilen çekler vb'dir (Güney, 2008: 73).

Ayrıca verim aşağıdaki gibi formülüne edilmiştir.

$$\text{Verim} = \frac{(\text{Faiz} + \text{Plasman Komisyonu} + \text{Diğer Gelirler}) \times 100}{\text{Plasman Ortalaması}}$$

Formülü kullanılır (Takan,2001:253).

3.2.4. Dağılımın Uygunluğu İlkesi

Kullandırılan kredilerin hem sektörler, hem de müşteriler arasında iyi dağılmış olması gerekir. Bir sektör veya küçük bir müşteri grubuna bağımlılık, kredilerin uygun dağılımıyla azaltılmış olmalıdır (Güney, 2008: 73).

3.2.5. Teminatların Sağlamlığı İlkesi

Kullanılacak kredilerden alınacak teminatlar, kredide bir sorun yaşanması durumunda kredi riskini tüm birikmiş faiz ve masraflarla birlikte karşılayacak güçte olmalıdır (Güney, 2008: 73).

Uygulamada bankalar özellikle teminata alınan çeklerin triajlarını sıkı sıkıya yapmalıdırlar. Kötüleşen piyasa şartlarında teminata alınan çeklerin keşidecilerinin de çeklerini ödeme konusunda sıkıntı yaşayabileceklerini ve bununda banka müşterisinin kredilerine etki edeceğini unutmamalıdırlar. Bu nedenle teminata alınan çeklerin gerçek ticari ilişkiden kaynaklanması, keşidecilerin eski ve köklü firmalar olmaları ve geriye dönük olarak çek ödeme performanslarının bankaların istihbarat ekranları vasıtası ile dikkatlice kontrol ediliyor olması gerekmektedir. Aynı şekilde teminata alınan gayri menkullerinin değerlerinin yeterli olmasının yanı sıra kolay satılabilir merkezi yerler olması da önem arz etmektedir. Teminata alınan gayr-ı menkullerinde zaman zaman tekrardan ekspertiz yapılmak sureti ile değerlerinde olabilecek artma ya da azalmanın tespit edilmesi faydalı olacaktır.

3.3. Kredi Yönetimi

Kredi riskinin azaltılması için portföy çeşitlemesi yapılmalıdır ancak bu, tek başına yeterli değildir kredilerin sağlam teminatlar karşılığında kullanılması da gerekir. Ayrıca kredi verilecek firmaların doğru değerlendirilmesi, sağlam teminatlandırma, uygun fiyatlama, sektörel ve bölgesel analizlerin iyi yapılması kredi riskinin azaltılmasında önemlidir, ancak yeterli bir önlem değildir. Bankanın kendini risklerin zarara dönüşmesi olasılığına karşı hazırlıklı tutması bunun için yeterli özsermaye bulundurması gerekir (Uyar, 2003: 21).

Kredi verildikten sonra şube müdür ve kredi servisi görevlileri krediyi kontrol altına alır ve izlenmesini sağlar. İyi bir kredi yönetimi müşterinin performansının ve kredi sözleşmesindeki şartlara uyumun izlenmesini içerir. Banka yönetimi kredilerin değerlendirilmesi amacı ile, periyodik aralıklar ile kredi müşterisini ziyaret eder ve iş

yerlerini inceler. Müşterinin çalışanları da göz önünde bulundurarak müşteri hakkında bilgi sahibi olur.

Kredide geri ödeme zorlukları ortaya çıkar ve kredi riski artar ise, ortaya çıkan sorunlara çare bulununcaya kadar sorunlu hale dönüşebilecek kredilere çözüm bulmaya çalışırlar. Bu çözüm yolları kredinin ek teminatlar ile sağlamlaştırılması yanında, firmaya finansal konularda danışmanlık yaparak mali açıdan içine düştüğü zorluktan çıkabilmesini sağlamak şeklinde de olabilir. Banka, kredi müşterisinin her zaman yanında olmaya çalışmalı ve ortaya çıkacak sorunları çözmek için müşterisine yardımcı olmalıdır. Bu sayede hem kredinin riskin önüne geçilmesi, hem de kredinin ve aynı zamanda firmanın da iyi yönetilmesi sağlanabilir (Takan, 2001:263).

Her ticari işletme gibi bankalarda faaliyetlerini varlığını sürdürmek ve verimliliğini artırmak gayreti içinde sürdürmek zorundadır. Bankalar faaliyetlerini sürdürürken likidite riski, kredi riski, faiz oranı riski gibi bir takım riskleri yüklenmek zorunda kalmaktadır. En büyük gelirleri kredilerden sağlanan faiz gelirleri olan bankalar kredi faiz araçlarını artırırken aynı zamanda en önemli risk olan kredi riskini yüklenmektedir (Yılmaz, 2011: 142).

Uygulamada kredi yönetimi ticari kredilerde çok fazla hassasiyet isteyen bir iştir. Bireysel kredide olduğu gibi ilişki kredinin verilmesi ve geri ödenerek riskin zamanla sıfırlanması şeklinde değildir. Ticari kredilerde verilen limitler bireysel kredilerin kat ve kat fazlasıdır. Bu rakamsal büyüklük haricinde de ticari krediler devamlı kullanılan ve geri ödenen krediler, bu kredilerin vade takipleri ve geri ödeme zamanları bireysel kredilere göre daha karmaşıktır. Bir firmanın bir ay içerisinde hatta gün içerisinde bir çok geri ödemesi, buna mukabil kredi kullanımı, akreditif ödemesi, çek ödemesi, hatta vergi ve piyasa ödemeleri olmaktadır. Bunlardan herhangi birinde yaşanan aksamanın firmanın tüm nakit akışını sekteye uğratmasını ve bankanın verdiği kredinin sağlıklı olarak geri dönmesini engellemesi söz konusudur. Tüm bunların yanında firmaların bazı bankalarda 6 ay bazı bankalarda 1 yılsonunda ilgili tahsis birimlerinde kredibilitesi tekrar değerlendirilmekte ve buna göre alınan kararlar çerçevesinde hareket edilmektedir. Bu vade tamamen firmanın durumu ya da sektörün durumuna göre çok

daha kısa zamanlarda da yapılabilir. Bankaların tüm bu risk yönetimi ve izleme çalışmalarına rağmen kredilerde sorunlar yaşanabilir.

3.4. Ticari Kredi; Sorunlar

Ticari kredilerde yaşanacak olan sorunlar denince akla gelen kredinin düzgün şekilde vadelerinde geri ödenmesinde aksaklıklar yaşanması ve/veya kredinin geri ödenememesidir.

Bu nedenler, aşağıda sıralanan 3 genel konu çerçevesinde sınıflandırılabilir.

-Firmaya ilişkin nedenler; yönetim, ürünün niteliği, pazarın durumu ve firmanın finansal yapısı gibi.

-Çevresel faktörler; ekonomik politik ve teknolojik çevredeki değişimler gibi

-Bankacılıkta yapılan hatalar; kredi istihbaratı teminat alınması veya kredi fonksiyonunun yönetimindeki yetersizlikler gibi (Takan, 2001:447).

3.4.1. Firmaya Ait Nedenler

Kredinin sorunlu hale dönüşmesinde firmanın özellikleri açısından etkili olabilecek faktörler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

A Yönetim: İşletmelerin başarısızlıklarında kötü yönetimin payı oldukça büyüktür. Kötü yönetim bilgi, uzmanlık ve tecrübe eksikliğinden ortaya çıkabileceği gibi, yöneticilerin kendilerini yenilememesi, sorumsuzluktan ve kötü niyetten kaynaklanabilir.

B Üretilen Mal: Bir firmanın faaliyetlerini karlı bir şekilde sürdürebilmesi, ürettiği malın piyasadaki üstünlüğünü ve kalitesini istikrarlı olarak koruyabilmesine yakından bağlıdır. Aynı zamanda üretilen mal müşteri isteklerini ve tatminini sağlamalıdır. Hammadde ve enerji teminindeki zorluklar, kaliteli iş gücünün bulunamaması ürünün maliyetini ve hatta üretim hacmini olumsuz olarak etkileyebilir.

C Pazarlama Koşulları: Sorunlu kredilerin nedenleri araştırılırken firmanın pazarlama faaliyetleri de yakından incelenmelidir. Kredi borçlusunun iyi tanımlanmış bir pazarlama politikası ve bu politikasını uygulayabileceği etkin pazarlama araçları olmalıdır. Dağıtım kanallarının doğru olarak seçimi, fiyat politikasının tespiti reklam kampanyalarının oluşturulması pazarlama faaliyetlerinin temelini teşkil etmektedir.

D Kontrol Sistemleri: bir firma doğru ürünü doğru pazarda etkin bir pazarlama stratejisi ile pazarlayabilir ancak, faaliyetleri gerektiği gibi kontrol edemiyorsa başarısızlık kaçınılamaz olabilir.

3.4.2.Çevreden Kaynaklanan Nedenler

Çevresel koşullar firmanın faaliyetini sürdürebilmesi için daha önceden öngörülerde bulunarak planlaması gerektiği ekonomik faktörleri hükümet kararları ve teknolojik değişimler gibi firma dışından kaynaklanan koşullardır.

Teknolojik Çevre: Bir firmanın değişen teknolojik koşullarını belirleyip bu değişimlere zamanında uyum sağlayabilmesi finansal istikrarı ve faaliyetini sürdürmesi açısından önemlidir.

Ekonomik Çevre: Bir işi başarılı bir şekilde yönetebilmek için içinde bulunulan ekonomik koşulların mutlaka iyi değerlendirilmesi gerekir. Ekonomik dalgalanmalar, vergileri faiz oranları, satın alma gücündeki değişimler, firmanın başarısını ve dolayısı ile borç ödeme gücünü önemli ölçüde etkileyecektir. İşletme yöneticileri hükümetlerin uyguladıkları ekonomik politikaları ve dünyada ki ekonomik gelişmeleri yakından takip etmeleri gerekmektedir.

Doğal Çevre: Birçok firma hammadde temini ve enerji ihtiyacı nedeniyle doğal kaynaklara bağımlıdır. Bu kaynakların temini ve maliyeti arz talep koşullarına, politik ve çevresel nedenlere bağlı olarak değişebilir. Yangın, sel, kuraklık, don ve doğal felaketlerde firmanın hammaddeyi temin etmesini ve faaliyetini etkileyebilir.

Politik Çevre: Birçok firma açısından hükümetlerin aldığı kararlar ve yasal düzenlemeler bir firmanın yönetimini ve başarısını önemli ölçüde etkilemektedir. Asgari ücretlerde yapılan değişiklikler, vergiler, ithalat ve ihracat şartlarına getirilen kısıtlamalar, verilen teşvikler sermaye piyasasının işleyişine ve bu piyasada fon temin etmeye yönelik kısıtlamalar veya imkanlar, fiyat kontrolleri firmaların başarılarını önemli ölçüde etkileyebilmektedir.

3.4.3 Bankadan Kaynaklanan Nedenler

Bazı durumlarda kredilerin sorunlu hale düşmesinde kredi tahsis eden banka yöneticilerinden de kaynaklanabilir. Bir banka, kredi istihbaratı, teminat alınması ve kredinin yönetilmesi konularında yetersizlik göstererek problemlili kredilerin oluşumunda pay sahibi olabilir (Sipahi, 2003: 19). Banka yöneticilerinin hataları aşağıdaki gibi sıralanabilir.

Borçlunun Hakkında Yapılan İstihbaratın Yeterli Olmaması: Borçlunun yönetim kapasitesinin yeterince araştırılmaması, olumsuz finansal bilgilerin yönetimin başarısızlığı olarak değerlendirilmesinden ziyade dış faktörler (rekabet, kötü ekonomik koşullar gibi) bağlanması tahsis edilmemesi gereken bir kredinin bankanın portföyüne dahil edilmesine neden olabilir.

Finansal Tabloların Yetersiz Analizi: Finansal tabloların zaman yetersizliği nedeni ile uzman kişiler tarafından değil de tecrübesiz analistler tarafından değerlendirilmesi sorunlu krediler neden olabilir.

Kredinin Amacının Ve Geri Ödeme Kaynağının Yetersiz Analizi: Kredinin amacının ve geri ödeme kaynaklarının yeterli derecede analiz edilememesi çoğu zaman kredinin sorunlu hale dönüşmesine neden olmaktadır. Krediyi tahsis eden yönetici firmanın faaliyetlerini iyi analiz edemez ise, firmanın nakit akışını dolayısı ile finansman ihtiyaçlarını doğru olarak tespit edemeyecek ve sağlayacağı finansmanı bu ihtiyaçlar doğrultusunda kullanıramayacaktır.

Yetersiz Güvence: Bilindiği gibi tahsis edile krediler karşı borçludan alınan güvenceler bankaya olası zararlara karşı korur. Alınan teminat, Pazar değeri ve piyasa da satılabilirliği açısından yeterli olarak değerlendirilmemiş ise olası bir zararlar karşılaşılabılır.

Yetersiz İzleme: Firmanın ve kredinin kalitesinin ne yönde değiştiğinden haberdar olmak için etkin bir izleme şarttır. Firmadan dönemsel olarak finansal verilerin istenmesi, firmaya periyodik aralıklarla ziyaretler yapılması, değişen ekonomik koşulların borçlu üzerindeki etkilerinin izlenmesi kredi kalitesindeki değişimi ortaya koyan izleme teknikleridir.

Kredi Fonksiyonun Yönetiminde Yetersizlikler: Kredi fonksiyonunun iyi yönlendirilmesi, kredi politikasının kredi fonksiyonuna yeterli derecede yön verecek şekilde belirlenmemesi, kredi kalitesinin düşmesi pahasına kar ve büyüme hedefinin gözetilmesi, iyi eğitilmemiş kişilerin bu departmanda çalıştırılması, sorunlu kredi miktarını arttıracaktır.

Hızlı Büyümenin İzlenememesi Ve Kontrol Altına Alınmaması: Sorunlu kredilerin nedenleri arasında en sık rastlananlardan birisi de hızlı büyümedir. Yatırımların ve satışların hızla artması firma yöneticilerinin kontrolü kaybetmelerine ve firmanın sağlıklı büyümesini finanse edecek iç ve dış kaynakların zorlanmasına neden olabilir. Kontrol edilemeyen büyüme sonunda firmayı önemli bir nakit sıkıntısına sokabilir ve banka firmanın faaliyetini devam ettirebilmesi ve önceki borçlarını tahsil edebilmek amacı ile yeni krediler açmaktan başka çare bulamayabilir. Böyle bir sonuç ise, kredi borçlusunun normal koşullarda borcunu geri ödeme kapasitesini yitirdiğini ve bankanın elinde son derece sınırlı seçenekle karşı karşıya kaldığını göstermektedir.

Sorunun Teşhis Edildiği Anda Önlem Almada Gecikme: Kredilerde en çok yapılan hatalardan birisi de, sorunun teşhis edildiği anda hemen harekete geçmemektir. Bu yaklaşım çoğu zaman sorunu daha da büyütür ve zarar olasılığını arttırır. Bankadaki sorumlu yönetici müşteriye zorlamaktan çekinirse veya şahsi korkuları nedeni ile

problemi kabul etmekten kaçınırsa durum kontrol altına alınamayacak derecede kötüleşebilir (Takan, 2001: 45).

Burada sıralanan sorunlar arasında sonuç olarak genelde öne çıkan sebep bankaların çalışanlarına verdiği agresif büyüme ve karlılık hedeflerinin baskısıdır. Bu durum çalışanların zaman zaman bu hedef baskısı altında dikkatsiz hareket etmelerine, yeterli analiz yapamamalarına, hedef tutturma baskısı altında stresli çalışmalarına neden olmakta bunun neticesinde ise krediler verilirken ya da verildikten sonra kredilerin sorunlu hale gelmesine neden olabilmektedir.

BÖLÜM IV: VERİ ZARFLAMA ANALİZİ

4.1. Veri Zarflama Analizi

VZA, birden çok ve farklı ölçeklerle ölçülmüş ya da farklı ölçü birimlerine sahip girdi ve çıktının karşılaştırma yapmayı zorlaştırdığı durumlarda, karar birimlerinin görelî performanslarını ölçmeyi amaçlayan doğrusal programlama esaslı bir tekniktir. VZA’da bir karar biriminin görelî etkinliği, toplam ağırlıklı çıktıların toplam ağırlıklı girdilere oranı şeklinde tanımlanmakta ve “teknik etkinlik” olarak da adlandırılmaktadır.

VZA, ilk olarak Charnes, Cooper ve Rhodes (1978) tarafından benzer mal veya hizmet üreten ekonomik karar verme birimlerinin görelî etkinliklerinin ölçülmesi amacı ile geliştirilmiş doğrusal programlama esaslı bir yöntemdir. (Banker, 1992:74). VZA modelleri ile aynı girdi ve çıktıya sahip karar birimlerinin karşılaştırmalı ölçümü yapılabilir. Her bir karar birimi için model çözülür. Doğrusal programlama sonucunda, amaç fonksiyonu 1’e eşit olan karar birimleri “etkin” olarak belirlenirken amaç fonksiyonu 1’e eşit olmayan karar birimleri, etkin karar birimlerinden kendisine uygun olan bir tanesine benzetilmeye çalışılır. Böylece etkin olmayan her bir birim, etkin hale getirilmiş olur.

VZA modelleri; “girdiye yönelik” ve “çıkıtıya yönelik” olmak üzere iki grupta incelenebilir. Girdiye ve çıkıtıya yönelik VZA modelleri, temelde birbirlerine çok benzemekle beraber girdiye yönelik VZA modelleri; belirli bir çıktı bileşimini en etkin şekilde üretebilmek amacıyla kullanılacak en uygun girdi bileşiminin nasıl olması gerektiğini araştırırken, çıkıtıya yönelik VZA modelleri belirli bir girdi bileşimi ile en fazla ne kadar çıktı bileşimi elde edilebileceğini araştırmaktadır (Charnes ve diğerleri, 1981: 669).

Girdi ve çıktı bileşimlerinden elde edilen sonuçlara göre potansiyel iyileştirmeler sonucunda girdi ve çıktı miktarlarına yönelik eleştirilerle yönetimin/karar biriminin daha etkin bir sonuç için karar almasında yardımcı olma özelliğine sahiptir. Bu yönüyle analiz karar alma birimlerinin işini kolaylaştırıcı bir yöntemdir.

İlk başta, ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında toplam etkinliğin ölçümünde kullanılan VZA yaklaşımı daha sonraları bazı değişikliklerle ölçeğe göre getirin sabit olmadığı durumlarda ölçek ve teknik etkinliklerin ayrı ayrı ölçülmesine imkân sağlar duruma getirilmiştir. Banker, Charnes ve Cooper, 1987 yılında teknik etkinliği ve ölçek etkinliğini belirlemek için “Some Models for Estimating Technical and Scale Inefficiencies in Data Envelopment Analysis” adlı çalışmada BCC (Banker, Charnes, Cooper) modelini geliştirmişlerdir. BCC modeli, CCR modelinin ölçeğe göre sabit getiri varsayımını esnekletmektedir. Bu model, çoklu çıktı çoklu girdi. durumunda karar vericinin ölçeğe göre değişken ya da sabit getiri varsayımı altında araştırmaya imkân sağlamaktadır (Özcan, 2007: 4).

Veri zarflama analizi verilen girdi düzeyleri için optimal çıktı sunan bir etkinlik sınırı ortaya koyar. Bu etkinlik sınırı tüm karşılaştırılabilir birimlerin performanslarını değerlendirerek yaratılır. Etkinlik sınırında bulunan gözlemler en etkin olarak düşünülür. Etkinlik değeri 1’den düşük olan karar birimleri sınırın içinde yer alır. Eğer bir gözlem tüm karşılaştırılabilir gözlemlerin girdi ve çıktıları ile karşılaştırıldığında girdileri için çıktısı optimal ise (olabilecek maksimum değer) o gözlem etkin olarak sayılan bir gözlem (etkinlik=1) olur. Etkinlik, ağırlıklı çıktı toplamının ağırlıklı girdi toplamına oranı olarak tanımlanır. Veri zarflama analizi ulaşılabilir maksimum etkinliği sağlamak amacıyla her karar birimi için ağırlıkların ayrı ayrı hesaplanmasına olanak sağlar. Matematiksel olarak, herhangi bir gözlemin etkinlik ölçüsü ağırlıklı çıktıların ağırlıklı girdilere olan maksimum oranı olarak hesaplanır. Bu oran tüm karşılaştırılabilir birimler için aynı ağırlıkları kullanarak 1’e eşit veya 1’den küçük benzer oranlar olması şartını taşır (Eroğlu, 2007: 7).

4.2. Veri Zarflama Analizinin Amacı

Veri Zarflama Analizinin uygulamadaki amaçlarını şu şekilde sıralayabiliriz.

1. Karşılaştırılan birimlerin her biri için girdi-çıkıtı boyutlarından herhangi birinde görece etkinsizliğin kaynaklarının ve miktarlarının belirlenmesi,
2. Etkinliğe göre birimlerin sınıflandırılması,
3. Karşılaştırılan birimlerin yönetimlerinin değerlendirilmesi,

4. Birimlerin kontrolleri dışındaki program ve politikaların verimliliklerini değerlendirmek ve program etkinsizliği ile yönetsel etkinsizlikleri ayırt etmek,
5. Değerlendirme altındaki birimler için kaynakların yeniden atanması amacıyla niceliksel bir temel oluşturması. Bu yeniden atama politikalarının genel amacı, sınırlı kaynakları istenilen çıktılar üretmekte daha etkin kullanılacak birimler arasında değiştirmektir.
6. Birimler arasındaki karşılaştırma ile doğrudan doğruya ilişkili olmayan amaçlar için etkin birimlerin ya da etkin girdi-çıkıtı ilişkilerinin belirlenmesi,
7. Spesifik girdi-çıkıtı ilişkileri için yürürlükteki standartların gerçekleşen performansa göre incelenmesi ve gözden geçirilmesi,
8. Önceki çalışmalardaki sonuçların karşılaştırılması (Erkut & Polat,1993).

4.3. Veri Zarflama Analizi Uygulama Alanları

VZA her alanda kullanılabilir. Bu nedenle literatürde çok farklı sektörlerde uygulamaları mevcuttur. Örneğin, Pakdil ve diğerleri (2010)'da VZA ile üniversite hastanelerini karşılaştırmıştır. Analizlerindeki 10 hastanenin hem çıktı yönlendirmeli hem de girdi yönlendirmeli model sonuçlarına göre sadece aynı iki hastane etkin çıkmıştır. Kullandıkları girdiler, hasta yatağı sayısı, uzman hekim sayısı, pratisyen hekim sayısı, çıktılar ise poliklinik sayısı, taburcu olup çıkan hasta sayısı, ölen hasta sayısı, hastanede yatılan gün sayısı ve ameliyat sayısıdır. Hizmet sektöründeki başka bir çalışma Oliveira ve Tabak tarafından 2005'de 41 ülkenin banka sektörünü 8 yıl için (1995-2002) VZA ile karşılaştırmış, etkinliklerin yıllara göre değişimini inceleyerek Asya bankalarının Latin Amerika bankalarına göre daha etkin olduğunu gözlemlemiştir. Üretim alanında ise, Mousavi-Avval ve diğerlerinin (2011)'de, soya fasulyesi üretimindeki enerji tüketiminin optimizasyonu üzerine, ve Gencer'in yine (2011)'de mermer işletmeleri üzerine VZA çalışmaları mevcuttur. Kömür madeni güvenliği etkinliği (Lei ve Ri-jia, 2008) ya da balıkçılık alanında yönetim stratejisi belirleme (Griffin ve Woodward, 2011) gibi daha bir çok alanda da VZA çalışmaları yapılmıştır.

Türkiye'de istihdam oranı 500'den fazla olan 12 Serbest Bölgele VZA ile çıktıya yönelik değişken getiri modeli kullanarak incelenen çalışmada girdi olarak yabancı

firma sayısı, toplam firma sayısı, alan çıktı olarak ise ticaret hacmi ve istihdam seçilmiştir.8 Serbest Bölge tam etkin çıkarken 4 Serbest Bölge etkin çıkmamıştır (Yılmaz ve Çapraz, 2013: 77-84).

Birçok alanda uygulama bulan VZA özellikle 2013 yılında 11.si düzenlenen “Data Envelopment Analysis And Performance Measurement; Proceedings of the 11th International Conference of DEA” kongre kitabında en güncel konular olarak hastane, demir-çelik şirketleri, kamu güvenlik harcamaları, hava alanı, serbest bölge, banka, inşaat, tarım, enerji, telekomünikasyon, döviz, kamu harcamaları gibi alanlarda uygulama bulmuştur.

4.4. Veri Zarflama Analizi Modelleri

VZA modelleri; “girdiye yönelik” ve “çıktıya yönelik” olmak üzere iki grupta incelenebilir. Girdiye ve çıktıya yönelik VZA modelleri, temelde birbirlerine çok benzemekle beraber girdiye yönelik VZA modelleri; belirli bir çıktı bileşimini en etkin şekilde üretebilmek amacıyla kullanılacak en uygun girdi bileşiminin nasıl olması gerektiğini araştırırken, çıktıya yönelik VZA modelleri belirli bir girdi bileşimi ile en fazla ne kadar çıktı bileşimi elde edilebileceğini araştırmaktadır (Charnes ve diğerleri, 1981:669). Girdiye odaklı analizde belirli çıktı miktarı ile en fazla ne kadar girdi bileşimi ile en az ne kadar girdi bileşimi elde edileceği araştırılmaktadır, oysa çıktıya odaklı analizde belirli bir girdi bileşimi ile en fazla ne kadar çıktı bileşimi elde edilebileceği araştırılmaktadır. Girdi ve çıktıya yönelik analiz ise ölçeğe göre sabit getiri ve ölçeğe göre değişken getiri modeli ile analiz edilebilmektedir.

4.4.1. Ölçeğe Göre Sabit Getiri Modeli

Veri zarflama analizi literatürde firma yerine karar birimi (DMU- Decision Making Unit) terimi kullanılmıştır. K girdi kullanan ve M çıktı üreten N tane karar birimiyle (DMU) ilgili veriye sahip olduğumuzu varsayalım. Girdi ve çıktılar i’inci karar birimi için x_i ve y_i vektörleri ile gösterilsin. N karar biriminin $K \times N$ girdi matrisi verileri X, $M \times N$ çıktı matrisi verileri Y ile ifade edilsin. Veri zarflama analizini amacı gözlemlerin sınırdaki veya altında olduğu parametrik olmayan bir zarf sınırı teşkil etmektir. Sınır, iki

girdi kullanarak tek çıktının üretildiği basit bir örnek için üç boyutlu uzayda gözlemlenen noktaları sıkıca saran düzlemler şeklinde oluşturulabilir. Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında birim es maliyet düzeyi girdi/girdi düzeyinde gösterilebilir. Veri zarflamanın en iyi tanımlanabildiği en iyi yol oran formudur. Her bir karar birimi çıktıların girdilere ağırlıklı oranını veren, u 'nun $M \times 1$ boyutundaki çıktı ağırlıkları vektörünü, v 'nin $K \times 1$ boyutundaki girdi ağırlıkları vektörünü ifade ettiği $u'y_i / v'x_i$ formülleri ile ifade edilen etkinlik ölçütünü ele alalım. Etkinlik oranını maksimum kılacak optimum ağırlıkların seçilebilmesi için aşağıdaki matematiksel programı tanımlayalım:

$$\max_{uv} (u'y_i / v'x_i)$$

Şu kısıtlar altında

$$u'y_j / v'x_j \leq 1 \quad j=1,2,\dots,N,$$

$$u, v \geq 0$$

Bu problemin çözümü (her ne kadar doğrusal forma dönüştürülmemiş olsa da) bize diğer karar birimlerinin etkinliğinin 1'den küçük ve eşit olması kısıtı altında, i karar biriminin etkinliğini maksimum kılan u ve v ağırlık değerleri verir. Ancak bu oransal formülasyonun ortaya çıktığı sonsuz sayıda çözüm mevcuttur. Yani eğer (u^*, v^*) bir çözümse (au^*, av^*) 'de bir çözümdür. Bu problemi asmak için $v'x_i=1$ kısıtı kullanılabilir. Bu durumda model aşağıdaki hale dönüşür:

$$\max_{uv} (\mu', y_i),$$

Şu kısıtla altında,

$$v' = 1,$$

$$\mu'y_j - v'x_j \leq 0, \quad j=1,2,\dots,N,$$

$$\mu, v \geq 0$$

Notasyonun u ve v 'den μ ve v 'ye dönüşümü bu değişimi ifade eder. Bu form doğrusal programlama probleminin çarpan formu olarak bilinir.

Doğrusal programlamanın dualite özelliği kullanılarak bu modelin es değeri olan zarf formunu aşağıdaki gibi modelleyebiliriz:

$$\min_{\theta, \lambda} \theta,$$

Şu kısıtlar altında

$$-y_i + Y\lambda \geq 0,$$

$$\theta x_i - X\lambda \geq 0,$$

$$\lambda \geq 0,$$

Bu modelde bir skalar, θ ise sabitlerden oluşan $N \times 1$ 'lik bir vektördür. Zarf formu çarpan formundan daha az kısıt içerdiğinden ($K+M < N+1$), problemin çözümünde tercih edilen formdur. Problemin çözümüyle elde edilecek θ_i 'nci karar biriminin etkinlik skoru olacaktır. Farrell'in (1957) tanımına göre θ_i "1" değerine ulaşırsa karar biriminin sınır üzerinde olduğu anlaşılacak ve teknik olarak etkin bir karar birimi olduğu açığa çıkacaktır. Doğrusal programlama problemi her karar birimi için bir kez olmak üzere toplam N kez çözülecektir. Böylece her karar birimi için θ_i değeri elde edilir (Eroğlu, 2007: 46-48).

4.4.2. Ölçeğe Göre Değişken Getiri Modeli

Ölçeğe göre sabit getiri modeli sadece tüm karar birimlerinin optimum ölçekte faaliyet gösterdikleri durum için uygundur. Tam rekabet koşullarının olmayışı, finansman sorunları ve diğer etkenler karar birimlerinin optimum ölçekte faaliyet göstermelerini engelleyebilir. Banker, Chaners ve Cooper (1984) ölçeğe göre değişken getiri (VRS – Variable Returns To Scale Model) durumunu da dikkate alarak ölçeğe göre sabit değişken modelini geliştirdi. Tüm karar birimlerinin optimum ölçekte faaliyet göstermemesi durumunda ölçeğe göre sabit getiri modelinin kullanılması teknik etkinlik ölçümlerinin (TE) ölçek etkinliği (SE - Scale Efficiency) ile karışık olmasına neden olur. Bu yüzden ölçeğe göre değişken getiri modelinin kullanılması teknik etkinlik ölçümlerinin ölçek etkinliği etkisinden ayrıştırılmasını sağlayacaktır.

Ölçeğe göre sabit getiri doğrusal programlama problemi dışbükeylik kısıdı $\sum \lambda = 1$ kısıdı eklenerek kolaylıkla ölçeğe göre değişken getiri modeline dönüştürülebilir:

$$\min_{\theta, \lambda} \theta,$$

su kısıtlar altında
 $-y_i + Y\lambda \geq 0,$

$\theta x_i - X\lambda \geq 0,$

$N1'\lambda = 1$

$\lambda > 0.$

$N1$ $N \times 1$ boyutunda bir vektördür. Bu yaklaşım CRS konik zarfından daha sıkı bir dışbükey zarf oluşturarak veri noktalarını saha sıkı sarar ve CRS yaklaşımına eşit daha büyük teknik etkinlik ölçüleri üretir. VRS 1980'den beri en çok kullanılan yaklaşımdır (Eroğlu, 2007: 53-54).

4.5. Veri Zarflama Analizi Uygulama Adımları

Uygulama adımları karar birimlerinin seçilmesi, girdi ve çıktı seçimine karar verilmesi, analizin gerçekleştirilmesi ve potansiyel iyileştirmeleri belirleyerek adımları tamamlamaktır. Uygulama adımları detaylı olarak Şekil 1'de gösterilmiştir.

Şekil 1. Çalışma adımları

4.5.1.Karar Birimlerinin Seçimi

Karar birimin az olması karşılaştırma için yeterli sayının olmamasına neden olacak kıyaslama verimli sonuç vermeyecek ve anlamsız kalabilecektir. Çalışılan alanla ilgili mevcut karar birimlerinin bütünü ya da bütününe yakın bir karar birimi seçmek bir bütünlük sağlayacak ve karşılaştırmayı geniş tutacaktır. Çeşitli yapılmış çalışmalarda ortaya konan karar birim sayısının girdi ve çıktıya göre yüksek tutulmuş olmalarıdır.

Teknik olarak seçilen girdi sayısı m ve çıktı sayısı p ise, en az $m+p+1$ tane karar biriminin alınması (1), araştırmanın güvenilirliği açısından önemli bir kısıttır. Diğer bir kısıt ise, araştırma kapsamına alınan karar birimi sayısının, toplam değişken sayısının en az iki katı (2) olması gerektiğidir. (Boussofiance, 1991). Sonuç ise $0 < \text{Etkinlik Oranı} \leq 1$ şeklinde ifade edilmektedir.

$$m+p+1 \quad (1)$$

$$2x(m+p) \quad (2)$$

4.5.2.Girdi ve Çıktı Kümelerinin Seçilmesi

Araştırmadaki girdi ve çıktılar çalışmadaki karar birimlerini karşılaştırmanın temelini oluşturduklarından büyük bir dikkatle seçilmelidir. Aynı karar birimi için farklı girdi ve çıktı grupları farklı etkinlik değerleri alacağından üretim sürecine nedensel olarak bağlı, anlamlı girdi ve çıktılarının belirlenmesi gerekmektedir.

Girdi ve çıktı olarak önemli bir değişkenin olmaması bu değişkeni kullanan birimin etkinliğinin olması gerekenden farklı çıkmasına neden olabilirken, girdi ve çıktının artırılması durumunda ise karar birimlerinin artırılması gerekmektedir. Kısaca, girdi ve çıktı sayısını arttırmak gerekiyorsa, karar birimlerinin sayısını da artışa gitmek gerekir.

4.5.3. Etkin Olmayan Karar Birimleri için Hedef Belirlenmesi

VZA uygulamalarının en önemli katkılarından birisi de, etkin olmayan karar birimlerini etkin hale getirebilecek hedeflerin belirleyebilmesidir. Bu hedefler, etkinlik yüzdelere göre değişiklik göstermektedir. Belirlenen hedefler analiz yapılan dönemden sonraki

dönemde gerçekleşmesi arzu edildiği için karar birimlerinin davranışlarını doğrudan etkileyebilecek özelliğe sahiptir.

4.5.4. Sonuçların Değerlendirilmesi

Sonuçların değerlendirmesinde kullanılan girdi ve çıktı miktarlarının ve karar birimleri hakkında detaylı olarak incelemenin ardından, sonuçlar, her bir karar birimi için genel bir değerlendirilmeye alınır. Analiz sonucuna göre belirlenen potansiyel iyileştirmeler çeşitli tercihler nedeniyle karar birimleri tarafından uygulanmayacak olsa bile, sonraki çalışmalar için önemli kaynak niteliği taşıyacaktır.

BÖLÜM V: UYGULAMA; VERİ ZARFLAMA ANALİZİ İLE TÜRK BANKACILIK SİSTEMİNİN İNCELENMESİ

Bu uygulama çalışmanın temel amacı banka taksitli ticari kredilerin rakamsal performansının Veri Zarflama Analizi ile ölçülmesi ve 2008 kriz ve sonrası etkin bankaların belirlenmesidir.

Etkinliğe yönelik araştırmalarda rasyo analizi, parametrik ve parametrik olmayan yöntemler kullanılır.

Rasyo Analizi: Bir tek girdi ile bir tek çıktının birbirleriyle oranlanması sonucu oluşan rasyonun zaman içinde izlenmesi şeklinde uygulanır.

Parametrik Yöntemler: Genel olarak bir gözlem kümesi vardır ve bu küme içinde en iyi performansın regresyon çizgisi (etkinlik sınırı, efficiency frontier) üzerinde olduğu varsayılarak, bu çizgiden sapma göstermeyen gözlemler etkin (efficient); bu gözleme göre başarısız olan diğer gözlemler de etkinsiz (inefficient) olarak tanımlanır. Parametrik yöntemler: Stokastik Yaklaşımı, Dağıtım-Serbest Yaklaşımı, Kalın Sınır Yaklaşımı yöntemleridir.

Parametrik olmayan yöntemler doğrusal programlama kökenli teknikler (kısıt altında optimizasyon) kullanarak etkinlik sınırına olan uzaklığı ölçmeye çalışırlar. Bu yöntemler, parametrik yöntemlerde olduğu gibi üretim biriminin yapısı ile ilgili davranışsal varsayımlara girmek zorunda olmadıkları için görece avantajlıdırlar. Ayrıca, söz konusu yöntemlerin birden fazla açıklayıcı ve açıklanan değişken kullanabilme gibi bir üstünlükleri daha vardır. Bu yöntemlerden en yaygın olarak kullanılanı Farrell ve Fieldhouse tarafından ortaya atılan ve 1978 yılında Charnes, Cooper ve Rhodes tarafından geliştirilen DEA (Data Enveloping Analysis, Veri Zarflama Analizi) yöntemidir. Bir diğer yöntemde FDH (Free Disposal Hull, Serbest Atılabilir Zarf) adlı yöntemdir (Emiral, 2002).

Bu çalışmaya fikir veren taksitli ticari kredilerin çıktı hedeflendiği daha önce 2008-2013 yıllarını kapsayan yapılmış çalışma bulunmamaktadır.

Bu adımda modelin yapısında yer alan girdiler ve çıktılar şu şekildedir:

Girdiler; şube sayısı, çalışan sayısı, ödenmiş sermaye.

Çıktılar; kullanılan taksitli ticari kredi ve dönem sonu net karı.

5.1. Araştırmanın Amacı ve Konusu

Araştırmada; Türk Bankacılık Sistemini oluşturan bankaların veri zarflama analizi ile 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre etkin olup olmadıkları çıktıya yönelik Ölçeğe Göre Sabit Getiri Modeli ile her bir bankanın yıllar itibariyle etkinlikleri belirlenerek Türk Bankacılık Sistemi'nin kriz döneminden 2013 yılı sonuna kadar genel görünümünün belirlenmesidir. Aynı karar birimi için farklı girdi ve çıktı grupları farklı etkinlik değerleri alacağından üretim sürecine nedensel olarak bağlı, anlamlı girdi ve çıktıların belirlenmesi gerekmektedir.

Araştırmanın konusu; Türk Bankacılık Sistemini oluşturan şube sayısı en fazla olan ilk 20 bankanın VZA ile 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yıllarına göre etkinliklerinin yıllar itibariyle belirlenerek Türk Bankacılık Sistem'inin 2008 kriz döneminden 2013 yılı sonuna kadar genel görünümünün belirlenmesidir.

Araştırmanın amacı; Etkinlik analizi sonucu Türk Bankacılık Sistemini oluşturan bankaların yaşanan kriz karşısında mevcut yapısını koruyup korumadığını ve değişimlerin anlamlandırılarak, Türk Bankacılık Sistemi'nin genel görünümünün belirlenmesidir.

5.2 Literatür Taraması

Yanık (2008)'de yapmış olduğu çalışmada bankacılık sektörünü incelemiş olup kredi çeşidinin yıllar itibariyle büyüdüğünü ortaya koymuştur. Kredilerde hızlı büyüme olurken dikkati çeken önemli bir gelişme de kredilerin çeşitlenmesidir. Krediler içinde bireysel kredilerin payı 2002 yılında yüzde 13 iken 2006 yılında yüzde 31'e yükselmiştir. Bu gelişmede özellikle konut kredilerindeki artış etkili olmuştur. Bu noktada üzerinde hassasiyetle durulması gereken konu, kamu kesiminde borçlanma ihtiyacının düşürülmeye çalışıldığı ve özel sektör öncülüğünde büyümenin yeniden önem kazandığı bir dönemde, bankaların kısa bir sürede kredilerini artırabilmeleridir. Büyüme destekleyen bu yaklaşım, bankaların değişime gerek düşünce ve gerekse alt yapı açısından hazır olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Bora (2003) doktora tezinde bankacılık kesiminde dış denetim ticari kredi çerçevesinde genel olarak Avrupa Birliği ülkeleri, İngiltere ve Amerika Birleşik Devletleri denetim kurumları ve ilişkileri incelenmiş olup uluslararası standartlar esas alınarak kurumlar ve araçlar açısından incelenmiştir. Çalışmada bankacılıkta etkin gözetim ve denetim, her ülkenin mali sitemindeki istikrarın sağlanmasında kritik rol oynayan ve serbest piyasa koşullarında ve etkin makroekonomik politikaların uygulanmasıyla kendiliğinden temin edilmeyecek olan bir kamu hizmeti olarak tanımlanmıştır. Ayrıca her ne kadar gözetim ve denetim işlevinin maliyeti yüksek olsa bile zayıf bir denetim sisteminin yol açabileceği problemler ve ortaya çıkacağı maliyetler daha yüksek olduğu ifade edilmiştir.

Gür (2003) Kredi Kanalının Etkin Çalışması ve Türkiye Uygulaması uzmanlık yeterlilik tezinde parasal aktarım mekanizması, 1950-2002 yılları arası para politikası uygulamalarını inceledikten sonra Türkiye'deki finansal sistemi ve Türkiye'de kredi kanalının işleyişini incelemiştir. Çalışma, kredi kullandırılan oranlarının toplam sektör bazındaki kredi kullandırılan oranlarının aritmetik ortalamaları alınarak bankalar karşılaştırılmıştır. Çalışmada kredi kanalının Türkiye ekonomisinde çalışması için uygun bir yapı olduğu sonucuna varıldığı ifade edilmiştir. Girginer (2008) ise Ticari Kredi Taleplerinin Değerlendirmesine Çok Kriterli Yaklaşım: Özel ve Devlet Bankası Karşılaştırması çalışmasında kredi taleplerinin değerlendirilmesi karşılaştırmalı olarak incelenmiş olup çalışma sonucunda, özel bankada yönetsel yapı ve istihbarat, devlet bankasında ise mali yapı en önemli değerlendirme kriterleri olarak belirlenmiştir. Özel bankada eşit öneme sahip görülen yönetsel yapı ve istihbarattan sonra üçüncü sırada mali yapı kriteri ve son sırada ise sektör durumu gelmektedir. Devlet bankası açısından ise sıralama mali yapı sonrasında yönetsel yapı, istihbarat ve sektör durumu olarak gerçekleşmiştir. Özel bankada yönetsel yapı ve istihbarat eşit önem derecelerine sahip olarak değerlendirilmektedir.

Koyuncu ve Saka (2011) kredi kullanımının sonucuna yönelik olarak takipteki kredilerin özel sektöre verilen krediler ve yatırımlar üzerine etkisine yönelik çalışma yapmışlardır. Çalışmada Türkiye'de takipteki kredilerin artması sonucunda özel sektöre sağlanan kredilerin ve yatırımların azalacağı, bu bağlamda sorunlu kredi miktarındaki

artışın yatırımlar üzerinde direkt ve özel sektöre sağlanan krediler vasıtasıyla da yatırımlar üzerinde ayrıca dolaylı azaltıcı etkileri olduğu görüleceği ifade edilmiştir. Sonuç olarak, Türk bankacılık sektöründe takipteki kredi oranlarının artmasının ülke ekonomisine olumsuz etkisi olduğu ve bu nedenle bankaların kredi tahsis ve yönetimi konularını etkin şekilde yürütmesinin büyük önem arz ettiği vurgulanmıştır. Aydın ve Şahin (2009) ise kullandırılan krediler ile demografik özellikler arasında ilişkinin ortaya çıkarılmasına yönelik olan çalışmada bayanların temerrüde düşme oranının erkelere göre daha düşük kaldığı ve 20-35 yaş grubunun temerrüde düşme oranının sonucuna göre kredi limitinin düşürülmesine yönelik fikir ortaya konmuştur. Çalışma Bilecik ilinde faaliyet gösteren 3'ü kamu ve 2'si özel sermayeli olmak üzere 5 ulusal ticari bankadan elde edilmiştir. Söz konusu verilere, banka şube müdürleri ile karşılıklı görüşmeler sonucunda ulaşılmıştır.

Özcan (2007), Veri Zarflama Analizi ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama çalışmasında, VZA uygulaması, Türkiye'de 1999–2005 yılları arasında sürekli olarak faaliyet gösteren 29 adet ticaret bankasının verileriyle yapılmıştır. Modellerin çözüm aşamasında ise VZA özel yazılımlarından biri olan DEA Solver (Data Envelopment Analysis Solver) kullanılmıştır. Yapılan çalışma sonucunda, Türk Bankacılık Sektöründe 1999-2005 yılları arasında faaliyet gösteren tüm ticaret bankaları için ortalama etkinlik yüzdesi 43,3 olarak bulunmuş ve ortalama etkinlik yüzdesi en yüksek olan banka grubu yabancı sermayeli bankalar olarak belirlenmiştir. 2005 yılında CCR modeline göre 9 adet ticaret bankası etkin bulunurken, BCC modeline göre ise 19 adet ticaret bankası etkin olarak bulunmuştur. Girdiler personel sayısı, faiz dışı giderler (bin ytl), faiz giderleri (bin ytl), şube sayısı çıktıları ise toplam mevduat (bin ytl), toplam kredi miktarı (bin ytl) ve net kar (bin ytl) olarak belirlenmiştir. Girdi ve çıktının belirlenmesinde korelasyon katsayısı değerleri belirlenmiştir. Ele alınan 29 ticaret bankası aktif büyüklüklerine göre büyük ölçekli ticaret bankaları, orta ölçekli ticaret bankaları ve küçük ölçekli ticaret bankaları olmak üzere üç grupta incelenerek girdiye yönelik CCR modeline göre etkinlik değerleri hesaplanmıştır. Türk Bankacılık Sisteminde aktif büyüklüğü %5'ten büyük olan bankalar büyük ölçekli, aktif büyüklüğü %5 ile %1 arasında olan bankalar küçük ölçekli ve aktif büyüklüğü %1'den küçük olan bankalar küçük ölçekli olarak nitelendirilmektedir. Türk bankacılık sektöründe faaliyet

gösteren tüm ticaret bankaları için 1999-2005 yılları arasında ortalama etkinlik yüzdesi 43,3'tür. Ortalama etkin olma yüzdesi en yüksek olan banka grubu yabancı sermayeli bankalardır. Sonra sırasıyla kamu sermayeli bankalar ve özel sermayeli bankalar gelmektedir. Banka sermayesi açısından yabancı sermayeye sahip olmak etkinliği artırıcı bir sebep olduğu sonucuna varılmıştır.

Yaşa (2008) Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Veri Zarflama Analizi Yöntemi İle Ölçülmesi çalışmasında 2002–2004 yılları arasına ilişkin olarak Türk bankacılık sisteminde etkinlik ölçümü Veri Zarflama Analizi tekniği ile gerçekleştirilmiştir. Bankalara ait 3 adet girdi ve 3 adet çıktı kullanılarak çıktı maksimizasyonu (en çoklama) modeli kurulmuştur. Girdi olarak personel sayısı, sermaye, toplam aktifler çıktı olarak toplam mevduat, toplam kredi, net kar seçilmiştir. Buna göre 2002 yılı çerçevesinde, belirlenen girdi ve çıktı faktörlerinin değerlerine dayanarak yapılan analize göre etkin olarak görülen bankalar; Vakıfbank, Akbank, Alternatifbank, Anadolubank, Finansbank, Koç Bank, Mng Bank, Şekerbank, Tekstil Bankası, Turkish Bank, Yapı Kredi Bankası ve Garanti Bankası'dır. Bu bankalar belirlenen girdi ve çıktı değişkenleri ve kullandığımız model çerçevesinde gerçekleştirilen analizde etkin birimler olarak değerlendirilebilir olarak ifade edilmiştir.

Apak (2003) çalışmasına göre 2003 Yılında TL kredilerinde yaşanan artışla birlikte tüketici kredileri önemli rol oynarken, KOBİ'lere de verilen kredilerin artışı ile birlikte ticari kredilerde de büyüme yaşanmıştır.

Öztürk (2007) Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Bankacılıkta Verimlilik Analizi çalışmasında 2005 ve 2006 yıllarında Türk Bankacılık Sektörü'nde, bankalar arası etkinlik karşılaştırmalarını homojen olarak yapabilmek için, mevduat bankaları seçilmiştir. Araştırmada personel sayısı, şube sayısı, toplam aktifler girdi, net dönem kar, toplam krediler, toplam mevduat, net ücret ve komisyon gelirleri çıktı olarak kabul edilerek karma yaklaşım kullanılmıştır. Araştırmaya tabi tutulan bankalar, 2005 ve 2006 yılında Türk Bankacılık Sisteminde faaliyet gösteren ve seçilen girdi ve çıktı değerlerine sahip olan mevduat bankalarıdır. Araştırmada 2005 ve 2006 yıllarının verilerinin alınmasının nedeni yakın geçmişe ait verilerle etkinlik karşılaştırması

yapılarak ileriki yıllarda yapılması gerekenlerle ilgili ipuçları bulmaya çalışmak olarak ifade edilmiştir. Çalışma sonucunda, 2005 yılı için 31 bankadan 14 tanesi etkin sınırın altında, 2006 yılında ise 29 bankadan 13 tanesi etkin sınırın altında bulunmuştur. 2006 yılında iki banka birleşmiş ve tek banka olarak etkin sınırın altında yer almıştır. Bir banka ise 2006 yılında faaliyetine devam etmediği için çalışmaya alınmamıştır. 2005 yılı skorlarında, TC Ziraat Bankası AŞ, Türkiye Vakıflar Bankası TAO, Akbank TAŞ, Alternatifbank AŞ, Finans Bank AŞ, Koçbank AŞ, Oyak Bank AŞ, Şekerbank AŞ, Türkiye Garanti Bankası AŞ, Yapı ve Kredi Bankası AŞ, ABN Ambro Bank NV, Bank Mellat, Bank Europa Bankası AŞ, Citi Bank AŞ, Deutsche Bank AŞ, HSBC Bank AŞ, West LB AG, etkinlik sınırında, Türkiye Halk Bankası AŞ, Anadolu Bank AŞ, Denizbank AŞ, MNG Bank AŞ, Tekfenbank AŞ, Tekstil Bank AŞ, Turkish Bank AŞ, Türk Ekonomi Bank AŞ, Türkiye İş Bankası AŞ, Arap Türk Bankası AŞ, Banca Di Roma SPA, Fortis Bank AŞ, Habib Bank LTD, Sociate Generale SA, etkinlik sınırının altında yer almışlardır. 2006 yılında ise, TC Ziraat Bankası AŞ, Türkiye Vakıflar Bankası TAO, Akbank TAŞ, Alternatifbank AŞ, Finans Bank AŞ, Oyak Bank AŞ, Şekerbank AŞ, Türkiye Garanti Bankası AŞ, ABN Ambro Bank NV, Banca Di Roma SPA, Bank Mellat, Citi Bank AŞ, Deutsche Bank AŞ, HSBC Bank AŞ, Sociate Generale SA West LB AG, etkinlik sınırında, Türkiye Halk Bankası AŞ, Anadolu Bank AŞ, Denizbank AŞ, Turkland Bank AŞ (MNG), Tekfenbank AŞ, Tekstil Bank AŞ, Turkish Bank AŞ, Türk Ekonomi Bank AŞ, Türkiye İş Bankası AŞ, Yapı ve Kredi Bankası AŞ, Arap Türk Bankası AŞ, Fortis Bank AŞ, Habib Bank LTD, etkinlik sınırının altında yer almışlardır.

Cerit (2011) yapmış olduğu çalışmada bankacılık Sektörünün 2007–2008 kriz döneminde bulanık veri Zarflama ile incelenmesi yapmış. Çalışmaya dahil olan bankaları belirlerken Araştırmaya tabi tutulan bankalar, 2007 ve 2008 yılında Türk Bankacılık Sisteminde faaliyet gösteren ve seçilen girdi ve çıktı değerlerine sahip olan mevduat bankalar alınmıştır. Çalışmada girdi personel sayısı, şube sayısı, toplam aktifler girdi, net dönem kar, toplam krediler, toplam mevduat, net ücret ve komisyon gelirleri çıktı olarak kabul edilerek karma yaklaşım kullanılmıştır. 17 banka seçilmiştir. 2007 ve 2008 verileri analize dahil edilmiştir Çalışmanın sonucunda 2007 yılı için 8 banka tam etkin olurken en kötü etkinliğe [0.808 ,0.852] skoru ile Fortisbank sahip

olmuştur. 2008 yılı için 9 banka tam etkin olurken en kötü etkinliğe [0.820, 0.879] skoru ile TEB sahip olmuştur.

İbiş (2009) çalışmasında 2007 yılı için ticari banka bazında etkinlik puanlarının bulunması amaçlanmıştır. Girdiye yönelik CCR - VZA modeli tercih edilmiştir. Uygulama bölümü sırasında etkinlik skorları ve potansiyel iyileştirmeler bulunurken VZA Çözücü LV. programı kullanılmıştır. Maaş ödemeleri, duran varlıklar, faiz ödemeleri, kredi ve faiz geliri değişkenler olarak seçilmiştir. Maaş ödemeleri, faiz ödemeleri ve duran varlıklar girdi, kredi ve faiz gelirleri çıktı olarak kabul edilmiştir. 2007 yılında 32 ticari banka olmasına rağmen 29 ticari banka seçilmiştir. Girdi ve çıktıları 0 olan bankalar analiz dışı bırakılmıştır. Çalışmaya getirilebilecek en büyük eleştiri karar birimleri arasında ekonomiyi etkileme açısından kredi hacmi birbirinden çok farklı bankalar ve özellikle şube sayısı olarak ülke genelinde olmayan bankalar da çalışmaya dahil edilmiş olmasıdır.

Kale (2009) Veri Zarflama Analizi banka şubelerinin performansının ölçülmesinde, giderek daha yaygın bir biçimde kullanılmaktadır. Çalışmada bir performans ölçüm modeli geliştirmek, karşılaştırma yaparak şubelerin güçlü/zayıf yönlerini tespit edip etkinliklerini iyileştirmek ve yönetime bir analiz ve karar aracı sunmayı amaçlamıştır. Çalışmada bir bankanın İstanbul ve Trakya'da yer alan 128 şubesinin 2007 yılsonu verileri kullanılmıştır. Kale'ye göre Türkiye'deki diğer şubelerle ilgili veriler elde edilemediğinden, bankanın bütün şubelerinin etkinliğini incelemek mümkün olamamıştır. Bölgeler arası etkinlik karşılaştırmasına olanak vermesi ve resmin tamamının görülebilmesi bakımından bütün şubelerin dikkate alınması tercih edilirdi. Personel giderleri, diğer işletme giderleri, karşılık Giderleri girdi olarak seçilirken, vadesiz TL, vadeli TL, vadesiz yabancı para, vadeli yabancı para, ticari krediler, bireysel krediler, toplam işlem sayısı, hazine işlemlerinden alınan komisyon, kredi kartı sayısı, net kar, net faiz geliri, faiz dışı gelir çıktı olarak seçilmiştir. Çıktı odaklı CCR (CCR-O) modeliyle 128 şubenin teknik etkinliği ölçüldüğünde etkinlik ortalaması 0.927 olarak hesaplanmıştır. 128 şubenin 69'u etkin olarak ölçülmüş, 59'u tam olarak etkin bulunmamıştır. Şubelerin %46'sı teknik olarak etkin değildir.

Karaca (2010) Veri Zarflama Analizi İle Antalya Bölgesindeki Ziraat Bankası Şubelerinin Performans Değerlendirmesini yapmıştır. Çalışmada kullanılan veri seti, ilgili banka şubelerinin 2009 yılı Mart, Haziran ve Eylül ayı sonlarında açıklanan şube rakamlarından derlenmiştir. Çalışmada girdi yönlü VZA tekniği kullanılmıştır. Çalışmanın amacı; üçer aylık her dönemin sonunda etkin olmayan şubeleri ve etkin olmayan şubelerin etkin hale gelmeleri için referans almaları gereken etkin şubeleri belirleyerek, etkin olmayan şubelere etkin olma yolunda yol göstermektir. T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Antalya Bölge Başkanlığına bağlı 47 adet banka şubesi olup, uygulama dönemi 2009 Mart, Haziran ve Eylül olmak üzere bir yılı kapsamaktadır. Çalışmaya T.C. Ziraat Bankası A.Ş. Antalya Bölge Başkanlığına bağlı olmasına rağmen 2009 yılı içinde açılan şubeler dâhil edilmemiştir. Aktif toplam, personel sayısı, toplam mevduat girdi olarak kabul edilirken, toplam kar, toplam kredi, takibe düşen kredi toplamı ise çıktı olarak kabul edilmiştir. Girdi ağırlıklı VZA modeli kullanılmıştır. Analize konu 47 şube içerisinde Ağlansu, Altınyayla, Çeltikçi, Demre, Karamanlı, Kemer, Burdur, Kumluca, Serik, Tefenni ve Konyaaltı Şubeleri girdi ve çıktılarındaki fazlalık ya da azlık olmayan, kaynaklarını israf etmeden kullanan, etkin şubelerdir.

Yapılan çalışmalarda asgari şart olarak genel kabul görmüş olan girdi ve çıktının toplamından 1 fazla ve girdi ile çıktının toplamının 2 katı şartlarını yerine getirdikten sonra seçilen bankalar için yeterli bilimsel bir açıklama yapılamamıştır. Bu çalışmada ise belirtilen asgari şartların dışında ticari bankacılık işlemi yapan bankaların şube sayısı ve çalışan sayısı büyüklükleri göz önünde tutulmuştur. Uygulamada potansiyel kredi tahsis edilecek kurumların krediye ulaşma kolaylığı olarak fiziki açıdan en yakın şubesi olan bankalardan biri tercih edilmektedir. Bu nedenle fiziki olarak piyasaya; şube sayısı ve çalışan sayısı ile daha fazla ulaşma imkanı olan ilk 20 banka tercih edilmiştir.

5.3. Araştırmada Kullanılan Yöntem

Araştırmanın en önemli aşaması olan birimlerinin etkinlik değerlerinin hesabı DEA Frontier programı kullanılarak yapılmıştır. Bu programda kullanılan program çıktıları ekler bölümünde detaylıca verilmiştir. Bu çalışmada kurulacak model, çıktıya yönelik,

ölçeğe göre sabit getiri modeli kullanılmıştır. Model, 3 adet girdi ve 2 adet çıktıdan oluşmaktadır.

K girdi kullanan ve M çıktı üreten N tane karar birimiyle (DMU) ilgili veriye sahip olduğumuzu varsayalım. Girdi ve çıktılar i 'inci karar birimi için x_i ve y_i vektörleri ile gösterilsin. N karar biriminin $K \times N$ girdi matrisi verileri X, $M \times N$ çıktı matrisi verileri Y ile ifade edilsin. Veri zarflama analizini amacı gözlemlerin sınırda veya altında olduğu parametrik olmayan bir zarf sınırı teşkil etmektir. Sınır, iki girdi kullanarak tek çıktının üretildiği basit bir örnek için üç boyutlu uzayda gözlemlenen noktaları sıkıca saran düzlemler şeklinde oluşturulabilir. Ölçeğe göre sabit getiri varsayımı altında birim es maliyet düzeyi girdi/girdi düzeyinde gösterilebilir. Veri zarflamanın en iyi tanımlanabildiği en iyi yol oran formudur. Her bir karar birimi çıktıların girdilere ağırlıklı oranını veren, u 'nun $M \times 1$ boyutundaki çıktı ağırlıkları vektörünü, v 'nin $K \times 1$ boyutundaki girdi ağırlıkları vektörünü ifade ettiği $u'y_i / v'x_i$ formülleri ile ifade edilen etkinlik ölçütünü ele alalım. Etkinlik oranını maksimum kılacak optimum ağırlıkların seçilebilmesi için aşağıdaki matematiksel programı tanımlayalım:

$$\max_{u,v} (u'y_i / v'x_i)$$

Şu kısıtlar altında

$$u'y_j / v'x_j \leq 1 \quad j = 1, 2, \dots, N,$$

$$u, v \geq 0$$

Bu problemin çözümü (her ne kadar doğrusal forma dönüştürülmemiş olsa da) bize diğer karar birimlerinin etkinliğinin 1'den küçük ve eşit olması kısıtı altında, i karar biriminin etkinliğini maksimum kılan u ve v ağırlık değerleri verir. Ancak bu oransal formülasyonun ortaya çıktığı sonsuz sayıda çözüm mevcuttur. Yani eğer (u^*, v^*) bir çözümse (au^*, av^*) 'de bir çözümdür. Bu problemi asmak için $v'x_i=1$ kısıtı kullanılabilir. Bu durumda model aşağıdaki hale dönüşür:

$$\max_{\mu, v} (\mu', y_i),$$

Şu kısıtla altında,

$$v' = 1,$$

$$\mu' y_j - v' x_j \leq 0, \quad j= 1, 2, \dots, N,$$

$$\mu, v \geq 0$$

Notasyonun u ve v 'den μ ve v 'ye dönüşümü bu değişimi ifade eder. Bu form doğrusal programlama probleminin çarpan formu olarak bilinir.

Doğrusal programlamanın dualite özelliği kullanılarak bu modelin es değeri olan zarf formunu aşağıdaki gibi modelleyebiliriz:

$$\min_{\theta, \lambda} \theta,$$

Şu kısıtlar altında

$$- y_i + Y\lambda \geq 0,$$

$$\theta x_i - X\lambda \geq 0,$$

$$\lambda \geq 0,$$

Bu modelde bir skalar, θ ise sabitlerden oluşan $N \times 1$ 'lik bir vektördür. Zarf formu çarpan formundan daha az kısıt içerdiğinden ($K+M < N+1$), problemin çözümünde tercih edilen formdur. Problemin çözümüyle elde edilecek θ_i 'nci karar biriminin etkinlik skoru olacaktır. Farrell'in (1957) tanımına göre θ_i "1" değerine ulaşırsa karar biriminin sınır üzerinde olduğu anlaşılacak ve teknik olarak etkin bir karar birimi olduğu açığa çıkacaktır. Doğrusal programlama problemi her karar birimi için bir kez olmak üzere toplam N kez çözülecektir. Böylece her karar birimi için θ_i değeri elde edilir (Eroğlu, 2007: 46-48).

Modelin matematiksel gösterimi aşağıdaki gibidir;

$$E_k = Maks\beta + (\varepsilon \sum_{i=1}^m S_i^-) + (\varepsilon \sum_{r=1}^t S_r^+) \quad (1)$$

$$\sum_{j=0}^n (x_{ij} \lambda_j) + S_i^- - x_{ik} = 0 \quad (2)$$

$$\sum_{j=1}^n (y_{rj} \lambda_j) + S_r^+ - (\beta y_{rk}) = 0 \quad (3)$$

$$\lambda_j, S_i^-, S_r^+ \geq 0 \quad i = 1, \dots, m \quad ; \quad r = 1, \dots, t$$

E_k : k karar biriminin etkinliği

β : Çıktıya ilişkin genişleme katsayısı

ε : Yeterince küçük pozitif bir sayı

S_i^- : k karar biriminin i'nci girdisine ait atıl değer

S_r^+ : k karar biriminin r'inci çıktısına ait atıl değer

x_{ij} : j'nci karar birimi tarafından kullanılan i girdisi miktarı

λ_j : j'nci karar biriminin aldığı yoğunluk değeri

y_{rj} : j'nci karar birimi tarafından üretilen r çıktısı miktarı

n : Karar birimi sayısı

t : Çıktı sayısı

m : Girdi sayısı

5.4. Araştırmanın Kapsamı

Girdi ve çıktı değerleri bankaların bilançolarından alınan değişkenlerden oluşmaktadır. Girdi ve çıktı değerlerin pozitif olması analiz için gerekli unsur olduğu için seçilen karar birimleri arasında zarar eden banka varsa o dönemde analiz dışı bırakılmıştır. Girdi ve çıktı değerlerinin pozitif olması konusunda özen gösterildiği için buna uygun karar birimleri seçilmiştir. Uygun girdi ve çıktılar konumuz gereği kullanılan ticari kredi miktarları (TP ve YP bazında işyeri, taşıt, ihtiyaç, diğer, kurumsal kredi kartı, KMH), dönem net karı, şube sayısı, çalışan sayısı, ödenmiş sermaye karar birimlerinin fonksiyonunu oluşturmaktadır. Çalışmamıza sadece ticari krediler dahil edilmiş olup bireysel krediler rakamlara dahil edilmemiştir. Değişkenlerin değerleri bin TL

cinsindedir. Veriler www.tbb.org.tr ve www.tkbb.org.tr adresinden yılsonu bağımsız denetim raporlarından alınmıştır.

5.5. Karar Birimlerinin ve Değişkenlerin Belirlenmesi

Yapılan önceki çalışmalarda asgari şart olarak genel kabul görmüş olan girdi ve çıktının toplamından 1 fazla ve girdi ile çıktının toplamının 2 katı şartlarını yerine getirdikten sonra seçilen bankalar için yeterli bilimsel bir açıklama yapılamamıştır. Bu çalışmada da ise belirtilen asgari şartların dışında ticari bankacılık işlemi yapan bankaların şube sayısı ve çalışan sayısı büyüklükleri göz önünde tutulmuş olup, piyasaya şube sayısı ve çalışan sayısı ile daha fazla ulaşma imkanı olan ilk 20 banka tercih edilmiştir.

Analizde yer verdiğimiz banka sayısı analizin minimum şartlarını sağladıktan sonra kamu, özel, yabancı ve katılım bankalarının şube sayısı en büyük ilk 20 banka tercih edilmiş olup 2012 yılında Burgan Bank A.Ş. zarar etmesinden dolayı ilgili yılda analiz dışı bırakılmıştır.

Analize dahil olan bankalar; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Akbank T.A.Ş., Anadolubank A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. dir.

Gerek BDDK, gerek TBB ve TKB ile bankaların bağımsız denetime tabi bilanço dipnotlarından ticari krediler başlığı altında temin edilebilen ve tüm KB'lerin ortak olarak yayınladığı taksitli ticari kredilerdir. Buna göre uygun girdi ve çıktılar konumuz gereği kullanılan taksitli ticari kredi miktarları (TP ve YP bazında işyeri, taşıt, ihtiyaç, diğer, kurumsal kredi kartı, KMH), dönem net karı, şube sayısı, çalışan sayısı, ödenmiş sermaye karar birimlerinin fonksiyonunu oluşturmaktadır. Bu çalışmada girdi ve çıktı değişkenleri yılsonu bağımsız denetim raporlarında yer alan kalemlerden oluşmaktadır. Bu değişkenler konumuz gereği taksitli ticari kredi, şube sayısı, çalışan

sayısı, ödenmiş sermaye, dönem sonu net kar'dan oluşmaktadır. Bu çalışmada girdi ve çıktı değişkenleri yılsonu bağımsız denetim raporlarında yer alan kalemlerden oluşmaktadır. Bu değişkenler konumuz gereği taksitli ticari kredi, şube sayısı, çalışan sayısı, ödenmiş sermaye, dönem sonu net kar'dan oluşmaktadır.

Tez konusu gereği taksitli ticari krediler seçilmiştir.

Tablo 1. Seçilen Karar Birimleri

1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.
4	Akbank T.A.Ş.
5	Anadolubank A.Ş.
6	Şekerbank T.A.Ş.
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.
11	Alternatifbank A.Ş.
12	Burgan Bank A.Ş.
13	Denizbank A.Ş.
14	Finans Bank A.Ş.
15	HSBC Bank A.Ş.
16	ING Bank A.Ş.
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

Kaynak : www.tbb.org.tr ve www.tkbb.org.tr

Girdi ve Çıktıların belirlenmesinde korelasyon hesaplanmış ve seçilen girdi ve çıktıların kullanılması uygun bulunmuştur. Bankaların kuruluş amaçları ve işlevlerine uygun olarak, performans ölçütü/istenen çıktılar; taksitli ticari kredi hacmi ve dönem net kar/zararı oranı olarak belirlenmiştir. Bu çıktıların yüksek olması istenir. Bu çıktıları besleyecek girdiler ise şube sayısı, çalışan sayısı ve ödenmiş sermaye olarak belirlenmiştir, çünkü şube sayısı arttıkça istihdam sayısı da taksitli ticari kredi hacmi de artacaktır. Bununla birlikte sahip olduğu sermaye büyüklüğü arttıkça daha çok taksitli ticari kredi imkanı barındırabilecektir.

Analizde kullanılan tüm parasal ifadelerin değeri *1000 TL'dir.

Tablo 2'de 2008, 2009, 2010, 2011, 2012 ve 2013 korelasyon hesaplanmış ve değerler yüksek çıkmıştır. Korelasyonun düşük çıkması seçilen girdi ve çıktılar arasında doğrusal bir ilişki olmadığını gösterir.

Tablo.2 Korelasyon Tablosu 2008-2013 Yılları

Korelasyon Tablosu 2008-2013 Yılları	Çıktı					
	Toplam Kullanılan Ticari Kredi - Dönem Net Karı					
Girdi	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Şube Sayısı	0,66-0,81	0,65-0,93	0,74-0,95	0,74-0,90	0,69-0,92	0,81-0,91
Çalışan Sayısı	0,75-0,83	0,75-0,91	0,83-0,92	0,82-0,92	0,74-0,93	0,82-0,89
Ödenmiş Sermaye	0,7-0,77	0,73- 0,79	0,87-0,83	0,85-0,82	0,79-0,80	0,70-0,78

Kaynak: Analize dahil olan bankaların girdi ve çıktı miktarlarından hesaplanmıştır.

Girdi ve çıktılar arasındaki korelasyon pozitif çıkmıştır. Girdiler artarken çıktılar da artmaktadır. En düşük korelasyon şube sayısı ile kullanılan ticari kredi arasındadır. Çalışan sayısı ile dönem net karı arasındaki oran ise yıllar itibariyle diğerlerine göre göreceli olarak daha yüksek çıkmıştır.

Korelasyon sonucu tercih edilen girdi ve çıktılar ile analiz yapılmasına karar verilmiştir. Girdi ve çıktılar Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3. Girdi ve Çıktı Değişkenleri

Girdi			Çıktı	
Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullanılan Taksitli Ticari Kredi	Dönem Net karı

5.6. Bulgular

5.6.1. Genel Değerlendirme

2008-2013 dönemine ait etkinlik ortalaması yüksekten düşüğe göre Tablo 4’de sıralanmıştır.

Tablo 4. 2008-2013 Dönemi Etkinlik Ortalaması (%)

1	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	99,10
2	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	99,02
3	Türkiye İş Bankası A.Ş.	98,98
4	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	98,64
5	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	94,03
6	Şekerbank T.A.Ş.	93,50
7	Akbank T.A.Ş.	91,56
8	Denizbank A.Ş.	85,31
9	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	73,63
10	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	72,79
11	ING Bank A.Ş.	58,99
12	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	58,40
13	Alternatifbank A.Ş.	53,64
14	Finans Bank A.Ş.	53,36
15	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	50,11
16	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	48,68
17	Anadolubank A.Ş.	45,91
18	HSBC Bank A.Ş.	44,00
19	Asya Katılım Bankası A.Ş.	32,90
20	Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen)	26,19

Kaynak: Analize dahil olan bankaların girdi ve çıktı miktarlarından hesaplanmıştır.

En yüksek etkinlik ortalamasına Türkiye Garanti Bankası A.Ş. sahip olmuştur. İlk beş içinde kamu bankaları ve 2 özel banka yer almıştır. Katılım bankaları ilk 10 içinde yer almamıştır. En düşük etkinlik ortalamasına ise Burgan Bank A.Ş. olmuştur. 5 bankanın ortalaması % 50 etkinlik ortalamasının altında kalmıştır. 7 bankanın etkinlik ortalamaları % 90’ın üzerinde çıkmıştır. Türk bankacılık sisteminde yer alan şube sayısına göre ilk 20 bankanın ortalaması ise % 68,93 çıkmıştır.

2008 yılında 20 karar birimi analize dahil edilmiş olup, Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. etkin çıkarken Türkiye Halk Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş. ve Şekerbank T.A.Ş. ise etkinlik oranı % 80'in üzerinde gerçekleşen bankalar olmuştur. En düşük etkinlik ise % 21 ile Burgan Bank A.Ş. olmuştur. Tam etkin banka sayısı 4 olmuştur. Bu bankaların 2 tanesi kamu bankası olmuştur. Etkinlik oranı % 50'nin altında 8 banka olmuştur; Anadolubank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. Dikkat çekici nokta yabancı sermayeli bankaların ve katılım bankalarının etkin çıkmamış olmasıdır.

2009 yılında 20 karar birimi analize dahil edilmiş olup, 5 banka etkin çıkmıştır; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. Şekerbank T.A.Ş. 2008 yılında % 80 iken 2009 yılında etkin olmuştur. Türkiye Halk Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş. , Denizbank A.Ş., %80 üzeri etkinlik oranına sahip karar birimleri olmuştur. 2009 yılında da en düşük etkinlik yüzdesine yine Burgan Bank A.Ş. olmuştur. 8 tane banka %50 etkinlik oranının altında çıkmıştır; Anadolubank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Finans Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. Yabancı sermayeli ve katılım bankaları etkin çıkmamıştır. En dikkat çekici olan etkinlik artışı Denizbank A.Ş.'de yaşanmıştır.

2010 yılında 20 karar birimi analize dahil edilmiş olup, 5 banka etkin, 4 banka ise %80'in üzerinde etkinlik oranına sahip olurken, 4 banka %50 etkinlik oranının altında kalmıştır. Etkin olan bankalar Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. Şekerbank T.A.Ş. olmuştur. 2010 yılında yine Burgan Bank A.Ş. en düşük etkinlik oranına sahip olmuştur. Etkinlik oranı % 50'nin altında olan 4 banka ise; Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. olmuştur. Bir önceki yılda 8 bankanın etkinlik oranının % 50'nin altında kalmış olması ve 2010 yılında ise genel görünümün kriz döneminde uzaklaşmakla birlikte toparlanma sürecine girdiğini göstermektedir.

2011 yılında 20 karar birimi analize dahil edilmiş olup, 5 banka etkin çıkmış ve 5 banka etkinlik oranı %50'nin altında kalmıştır. Etkin olan bankalar; Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Denizbank A.Ş. . Türkiye Garanti Bankası A.Ş.'dir. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş 2011 yılı etkinlik oranı ' % 78 çıkmıştır. Etkinlik oranı 1'e yakın olan ilk 3 banka; Türkiye İş Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. , Akbank T.A.Ş. olmuştur. Etkinlik oranı % 50'nin altında olan 5 banka ise; Anadolubank A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş.'dir. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 2008 yılına göre etkinlik oranını yükselten bankalardandır.

2012 yılında 19 karar birimi analize dahil edilmiş olup, 6 banka etkin çıkmıştır; Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. ve Denizbank A.Ş. Etkin banka sayısı 2012 yılında artmıştır.2 bankanın etkinlik oranı % 50'nin altında gerçekleşmiştir. Burgan Bank A.Ş. ise 2012 döneminde zarar etmesinden dolayı analiz dışı bırakılmıştır. Bir önceki döneme göre daha belirgin iyileşmeler söz konusudur. 2011 yılında 5 banka etkinlik oranı % 50'nin altında olurken bu oran Burgan Bank A.Ş.'nin zarar etmesi nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. 2 banka %50 etkinlik oranının altında kalmıştır. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. 2008 yılından itibaren istikrarlı şekilde etkinlik oranını artırmıştır. Şekerbank T.A.Ş. 2009,2010 ve 2011 yılında etkin çıkarken 2012 yılında etkinlik oranı düşmüştür.

2013 yılında 20 karar birimi analize dahil edilmiş olup, 5 banka etkin çıkmıştır; Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Etkinlik oranı 1'e en yakın 3 banka ise Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. ve Denizbank A.Ş. olmuştur. Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2010 yılından sonra sürekli etkin çıkmıştır. 2013 yılında en düşük etkinlik oranına HSBC Bank A.Ş. olmuştur. 5 banka etkinlik oranı %50'nin altında gerçekleşmiştir; Anadolubank A.Ş.,Burgan Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. etkin bankalardır.

Tablo 5. CRS Etkinlik Değeri 2008-2013 (%)

Banka Adı		Yıllar					
		2008	2009	2010	2011	2012	2013
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	100,00	100,00	100,00	77,60	86,57	100,00
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	99,27	92,57	100,00	100,00	100,00	100,00
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	100,00	100,00	94,09	100,00	100,00	100,00
4	Akbank T.A.Ş.	85,47	98,04	91,08	84,81	100,00	89,96
5	Anadolubank A.Ş.	34,96	43,82	56,33	47,40	58,00	34,96
6	Şekerbank T.A.Ş.	80,85	100,00	100,00	100,00	80,18	100,00
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	39,30	45,75	55,34	55,59	51,50	53,16
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00	94,59
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	100,00	100,00	100,00	96,75	100,00	97,10
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	55,14	57,90	74,69	74,62	79,46	100,00
11	Alternatifbank A.Ş.	69,38	46,84	43,28	49,97	51,78	60,60
12	Burgan Bank A.Ş.	21,00	20,96	22,58	29,93	AD*	36,51
13	Denizbank A.Ş.	36,02	81,68	97,84	100,00	100,00	96,32
14	Finans Bank A.Ş.	31,95	43,46	68,99	61,14	59,45	55,18
15	HSBC Bank A.Ş.	60,45	47,18	54,87	48,74	32,27	20,45
16	ING Bank A.Ş.	60,38	67,07	61,36	59,02	53,14	53,00
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	64,07	32,49	36,81	51,48	60,28	46,98
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	41,06	34,55	27,28	41,32	24,94	28,28
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	36,55	51,16	97,54	96,66	78,70	76,12
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	49,02	51,90	58,00	60,73	67,66	63,11
*AD: Analiz Dışı							

Kaynak: Analize dahil olan bankaların girdi ve çıktı miktarlarından hesaplanmıştır.

5.6.2. Banka Bazında Değerlendirme ve Potansiyel İyileştirme Önerileri

5.5.2.1. Türkiye Garanti Bankası A.Ş

2013 yılı dışında diğer yıllarda etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 99,10 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

Yıllar itibariyle şube sayısı ve kullanılan taksitli ticari hacmi sürekli artış göstermiştir. Çalışan sayısı 2010 yılında % 1 azalmıştır. Krizin 2008 yılında

derinleşmesine rağmen garanti bankası 2010 yılında şube sayısını artırma yolunu seçmiştir oysa 2010 yılında çalışan sayısını azaltmıştır. Şube sayısı artarken çalışan sayısının azaltılması atıl işgücünün etkin dağılımına yönelik uygulama olabilir. 2010 yılında çalışan sayısının azaltılması etkin çıkmasına engel olmamıştır. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 6,60, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 2,80, dönem net karı artış hızı ortalama % 1, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 21,80 olarak gerçekleşmiştir. Banka, çalışan sayısı ve kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi ile ekonomi için önemli potansiyele sahiptir.

Tablo 6. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,09	0,04	0,07	0,03
2010	0,09	-0,01	0,10	0,54
2011	0,06	0,00	-0,10	0,31
2012	0,02	0,03	0,00	0,12
2013	0,07	0,08	-0,02	0,09

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008-2013 döneminde 2013 yılı dışında diğer yıllarda etkin çıkmıştır.2013 yılı için potansiyel iyileştirme hedefleri; kullandırılan taksitli ticari kredi için 12.651.919 TL ve dönem net karı için ise 3.177.543 TL'dir. Oysa 2013 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi 11.967.138 TL ve dönem net karı ise 3.005.560 TL'dir. Banka 2014 yılında kredi hacmini genişletmelidir

Tablo 7. Türkiye Garanti Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	721	16.172	4.200.000	4.716.736	2.905.197	100,00
2009	783	16.747	4.200.000	4.867.296	3.099.601	100,00
2010	853	16.618	4.200.000	7.475.641	3.402.000	100,00
2011	907	16.668	4.200.000	9.830.051	3.070.575	100,00
2012	926	17.176	4.200.000	10.972.160	3.070.325	100,00
2013	990	18.611	4.200.000	11.967.138	3.005.560	94,59

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.2. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.

2008-2013 döneminde 2010 yılı dışında etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 99,02 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek ikinci ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

2010 yılına ait dönem net karı artış hızı dışında diğer tüm girdi ve çıktı değerleri artış göstermiştir. 2010 yılından itibaren kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi ortalama %54 artış hızı yakalamıştır. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 10,60, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 9,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 18,60, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 36,60 olarak gerçekleşmiştir. Çalışan sayısı ve kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi ile makro ekonomiyi etkileyebilecek güce sahiptir.

Tablo 8. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,04	0,06	0,66	0,02
2010	0,17	0,09	-0,08	0,19
2011	0,07	0,10	0,06	0,76
2012	0,09	0,10	0,00	0,47
2013	0,16	0,11	0,29	0,39

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008-2013 döneminde 2010 yılı dışında diğer yıllarda etkin çıkmıştır. 2010 yılı için analizde çıkan potansiyel iyileştirme hedef çıktısı kullandırılan taksitli ticari kredi için 6.428.063 TL ve dönem sonu net kar için 1.229.813 TL olması gerekmektedir. Oysa 2010 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi 6.048.209 TL ve dönem sonu net kar 1.157.140 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 9. Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	523	9.551	2.500.000	4.984.605	753.198	100,00
2009	543	10.134	2.500.000	5.103.650	1.251.206	100,00
2010	634	11.057	2.500.000	6.048.209	1.157.140	94,09
2011	677	12.188	2.500.000	10.648.459	1.227.000	100,00
2012	741	13.427	2.500.000	15.629.290	1.226.785	100,00
2013	856	14.900	2.500.000	21.656.528	1.585.539	100,00

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.3.Türkiye İş Bankası A.Ş.

2008-2013 döneminde 2011 ve 2013 yılı dışında etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 98,98 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek üçüncü ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

Şube sayısı sürekli artış yaşanırken diğer girdi ve çıktılarda yıllar itibariyle artış ve azalışlar yaşanmıştır. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 4,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 3, dönem net karı artış hızı ortalama % 18,40, kullanılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 20,80 olarak gerçekleşmiştir. Çalışan sayısı ve kullanılan taksitli ticari kredi hacmi finansal sistemde önemli role sahiptir.

Tablo 10. Türkiye İş Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullanılan Ticari Kredi
2009	0,05	0,07	0,57	-0,09
2010	0,05	0,07	0,26	0,27
2011	0,05	0,04	-0,11	0,37
2012	0,04	-0,02	0,24	0,17
2013	0,05	-0,01	-0,04	0,32

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2011 ve 2013 yılı dışında etkin çıkmıştır. 2011 yılı için potansiyel iyileştirme hedefi; kullanılan taksitli ticari kredi için 15.633.522 TL ve dönem net karı için 2.757.198TL olmalıydı. Oysa 2011 yılında kullanılan taksitli ticari kredi hacmi 15.124.851 TL ve dönem net karı 2.667.487 TL olmuştur.2013 yılı için potansiyel iyileştirme hedefi; kullanılan taksitli ticari kredi için 24.118.086 TL ve dönem net karı 3.257.715 TL'dir. Oysa 2013 yılında kullanılan taksitli ticari kredi hacmi 23.419.580 TL ve dönem net karı 3.163.365 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 11. Türkiye İş Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	1.028	20.754	2.756.585	9.541.965	1.509.408	100,00
2009	1.078	22.281	3.079.639	8.670.560	2.372.407	100,00
2010	1.127	23.750	4.500.000	11.053.620	2.982.210	100,00
2011	1.184	24.667	4.500.000	15.124.851	2.667.487	96,75
2012	1.231	24.169	4.500.000	17.727.650	3.310.307	100,00
2013	1.289	23.868	4.500.000	23.419.580	3.163.365	97,10

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.4. Türkiye Halk Bankası A.Ş.

Etkinlik oranları 2008 yılında % 99,27, 2009 yılında % 92,57, 2010, 2011, 2012 ve 2013 yılında ise tam etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 98,64 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek dördüncü ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

2008 yılından itibaren şube sayısı, çalışan sayısı (2013 yılı hariç), kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi sürekli artış göstermiştir. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 8,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 3,80, dönem net karı artış hızı ortalama % 23,60, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 30 olarak gerçekleşmiştir. Çalışan sayısı olarak ekonomiyi etkileyebilecek güce sahiptir.

Tablo 12. Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,13	0,00	0,58	0,01
2010	0,08	0,08	0,23	0,64
2011	0,09	0,02	0,02	0,24
2012	0,07	0,10	0,00	0,11
2013	0,07	-0,01	0,35	0,50

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 ve 2009 yılı etkinlik derecesini iyileştirmeye yönelik potansiyel iyileştirme hedefi; 2008 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi 737.924 TL ve dönem net karı 1.042.699 TL olması gerekirdi. Oysa 2008 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi miktarı 460.265 TL ve dönem net karı 1.035.137TL olarak gerçekleşmiştir. 2009 yılında ise kullandırılan taksitli ticari kredi 1.570.021 TL ve dönem net karı 3.525.990 TL olması gerekirdi.

Tablo 13. Türkiye Halk Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	579	12.425	1.250.000	460.265	1.035.137	99,27
2009	652	12.461	1.250.000	462.571	1.631.091	92,57
2010	705	13.399	1.250.000	758.722	2.010.393	100,00
2011	766	13.609	1.250.000	943.786	2.045.134	100,00
2012	816	14.930	1.250.000	1.043.321	2.045.134	100,00
2013	872	14.754	1.250.000	1.560.424	2.750.843	100,00

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.5. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.

Etkinlik oranı 2008 yılında % 100, 2009 yılında % 100, 2010 yılında % 100 iken 2011 yılında % 77,60, 2012 yılında %86,57 ve 2013 yılında % 100 etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 94,03 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek beşinci ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

2008'den itibaren şube sayısı, çalışan sayısı sürekli artmıştır. Kullandırılan taksitli ticari kredi miktarı ise 2013 yılında 17.795.956 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 14. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,04	0,05	0,65	0,21
2010	0,06	0,02	0,06	1,06
2011	0,04	0,08	-0,44	0,49
2012	0,04	0,14	0,26	0,12
2013	0,10	0,07	0,26	2,30

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 5,6, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 7,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 15,80, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 83,60 olarak gerçekleşmiştir. Çalışan sayısı ve kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi finansal sistemde ekonomi için önemli potansiyele sahiptir.

2011 ve 2012 etkinlik derecesini iyileştirmeye yönelik potansiyel değerleri; 2011 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi 6.210.543 TL ve dönem net karı 2.707.214 TL olması gerekirdi. Oysa 2011 yılında kullandırılan taksitli ticari kredi miktarı 4.819.097 TL ve dönem net karı 2.100.674 TL olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında ise kullandırılan taksitli ticari kredi 6.210.543 TL ve dönem net karı 3.061.675 TL olması gerekirdi.

Tablo 15. Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	1.258	17.343	2.500.000	1.293.126	2.134.259	100,00
2009	1.305	18.198	2.500.000	1.570.021	3.525.990	100,00
2010	1.379	18.602	2.500.000	3.228.500	3.750.753	100,00
2011	1.434	20.181	2.500.000	4.819.097	2.100.674	77,60
2012	1.490	23.069	2.500.000	5.386.347	2.650.428	86,57
2013	1.636	24.639	2.500.000	17.795.956	3.330.074	100,00

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.6.Şekerbank T.A.Ş.

2008-2013 döneminde 2008 ve 2012 yılı dışında etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemi ortalama etkinlik oranı % 93,50 ile analize dahil olan karar birimleri içinde en yüksek altıncı ortalamaya sahip olan banka olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 4,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 0,4, dönem net karı artış hızı ortalama % 11,20, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 55,40 olarak gerçekleşmiştir. 2009 ve 2010 yılında çalışan sayısı azaltılmıştır. 2013 yılında ise kullandırılan taksitli ticari kredi hacmi % 132 artmıştır.

Tablo 16. Şekerbank T.A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,02	-0,04	-0,16	0,38
2010	0,02	-0,12	0,12	0,90
2011	0,05	0,01	-0,31	0,16
2012	0,00	0,01	1,04	0,01
2013	0,15	0,16	-0,13	1,32

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 ve 2012 yılları için etkinliğe yönelik hedef iyileştirme;

2008 yılında taksitli ticari kredi için 1.329.121 TL ve dönem net karı 224.795 TL'dir. Oysa 2008 yılında kredi miktarı 1.074.577 TL ve dönem net karı 181.744 TL olarak gerçekleşmiştir. 2012 yılında ise potansiyel hedef iyileştirme kredi için 4.149.730 TL ve dönem net karı için 325.723 TL'dir. Oysa 2012 yılında kredi 3.327.206 TL ve dönem net karı 240.302 TL olmuştur.

Tablo 17. Şekerbank T.A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	250	4.088	400.000	1.074.577	181.744	80,85
2009	256	3.937	500.000	1.487.072	152.488	100,00
2010	260	3.484	750.000	2.825.282	170.247	100,00
2011	272	3.530	1.000.000	3.283.500	118.044	100,00
2012	272	3.565	1.000.000	3.327.206	240.302	80,18
2013	312	4.150	1.000.000	7.709.473	210.216	100,00

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.7. Akbank T.A.Ş.

Etkinlik oranları 2012 yılı dışında etkin olmamasına rağmen 1'e yakın etkinlik oranı ile tam etkin bankalardan sonra gelen bankalardan biri olmuştur. 2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 91,56 olarak gerçekleşerek yedinci sırada olmuştur.

2009 yılında bir önceki döneme göre çalışan sayısı % 3 azalmıştır ve etkinlik oranı 1'e çok yakın çıkmıştır. 2009 yılında daralan kullanılan taksitli ticari kredi hacmi 2009'dan sonra ortalama % 29,50 artmıştır. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 2,60, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 1,40, dönem net karı artış hızı ortalama % 14,40, kullanılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 16,60 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 18. Akbank T.A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullanılan Ticari Kredi
2009	0,01	-0,03	0,60	-0,35
2010	0,04	0,04	0,05	0,51
2011	0,02	0,00	-0,16	0,53
2012	0,04	0,06	0,23	0,13
2013	0,02	0,00	0,00	0,01

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında Potansiyel hedef iyileştirme için; kullanılan taksitli ticari kredi 5.100.981TL ve dönem net karı 1.994.345 TL olması gerekirdi. Oysa 2008 yılında kullanılan taksitli ticari kredi miktarı 4.359.774 TL ve dönem net karı 1.704.553 TL olarak gerçekleşmiştir.

2009 yılında kullanılan taksitli ticari kredi 2.883.669 TL ve dönem net karı 2.780.459 TL olması gerekirdi. Oysa 2009 yılında kullanılan taksitli ticari kredi miktarı 2.827.170TL ve dönem net karı 2.725.982 TL olarak gerçekleşmiştir.

2010 yılında kullanılan taksitli ticari kredi 6.891.733 TL ve dönem net karı 3.136.276 TL olması gerekirdi. Oysa 2010 yılında kullanılan taksitli ticari kredi miktarı 4.265.943 TL ve dönem net karı 2.856.529 TL olarak gerçekleşmiştir.

2011 yılında kullanılan taksitli ticari kredi 9.039.188 TL ve dönem net karı 2.823.536 TL olması gerekirdi. Oysa 2011 yılında kullanılan taksitli ticari kredi miktarı 6.537.912 TL ve dönem net karı 2.394.527 TL olarak gerçekleşmiştir.

2012 yılında etkin çıkmıştır.

2013 yılında kullanılan taksitli ticari kredi 10.137.243 TL ve dönem net karı 3.270.301 TL olması gerekirdi. Oysa 2013 yılında kullanılan taksitli ticari kredi miktarı 7.461.644 TL ve dönem net karı 2.942.042 TL olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 19. Akbank T.A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullanılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	867	15.117	3.000.000	4.359.774	1.704.553	85,47
2009	877	14.704	3.000.000	2.827.170	2.725.982	98,04
2010	912	15.320	4.000.000	4.265.943	2.856.529	91,08
2011	926	15.327	4.000.000	6.537.912	2.394.527	84,81
2012	961	16.303	4.000.000	7.390.617	2.949.862	100,00
2013	985	16.236	4.000.000	7.461.644	2.942.042	89,96

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.8. Denizbank A.Ş.

Etkinlik oranları 2011 ve 2012 yılı dışında etkin olmamasına rağmen 1'e yakın etkinlik oranı ile tam etkin bankalardan sonra gelen bankalardan biri olmuştur. 2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 85,31 olarak gerçekleşerek sekizinci sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 11,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 12, dönem net karı artış hızı ortalama % 23,40, kullanılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 37,80 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 20. Denizbank A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,13	0,06	0,91	0,11
2010	0,11	0,10	-0,14	0,50
2011	0,18	0,14	0,91	0,41
2012	0,04	0,05	-0,07	0,33
2013	0,13	0,25	-0,44	0,54

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 3.412.621 TL ve dönem net karı 771.989 TL'dir. Oysa 2008 yılında 1.229.312 TL kredi ve 278.090 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 1.676.507 TL ve dönem net karı 651.026 TL'dir. Oysa 2009 yılında 1.369.399 TL kredi ve 531.769 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılı için potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.104.362 TL ve dönem net karı 467.663 TL'dir. Oysa 2010 yılında 2.058.816 TL kredi ve 457.541 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 ve 2012 yıllarında etkin çıkmıştır.

2013 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 6.164.890 TL ve dönem net karı 471.517 TL'dir. Oysa 2013 yılında 5.937.892 TL kredi ve 454.155 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 21. Denizbank A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	399	7.373	716.000	1.229.312	278.090	36,02
2009	449	7.786	716.100	1.369.399	531.769	81,68
2010	499	8.569	716.100	2.058.816	457.541	97,84
2011	587	9.767	716.100	2.895.896	873.974	100,00
2012	609	10.274	716.100	3.858.027	812.632	100,00
2013	688	12.817	716.100	5.937.892	454.155	96,32

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.9.Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 73,63 olarak gerçekleşerek dokuzuncu sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 1,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 1,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 27,20, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 30,40 olarak gerçekleşmiştir

Tablo 22. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	-0,03	-0,03	0,30	-0,09
2010	0,04	0,01	0,52	0,70
2011	0,04	0,03	-0,10	0,39
2012	0,02	-0,01	0,03	0,19
2013	0,02	0,06	0,67	0,33

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılından itibaren sürekli etkinlik oranını artıran banka 2013 yılında etkin çıkmıştır. 2008-2013 dönemlerinde ön plana çıkan kredi miktarı artırılırken diğer etkenlerin artış hızı daha düşük kalmıştır.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 6.064.012 TL ve dönem net karı 1.890.724 TL'dir. Oysa 2008 yılında 3.343.875 TL kredi ve 1.042.601 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 5.242.253 TL ve dönem net karı 2.340.001 TL'dir. Oysa 2009 yılında 3.035.077 TL kredi 1.354.777 TL dönem net karı gerçekleşmiştir. 2009 yılında şube sayısı ve çalışan sayısının azaltılması etkinlik oranının 2008 yılına göre % 2,76 daha yüksek çıkmasını sağlamıştır.

2010 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 6.923.209 TL ve dönem net karı 2.758.506 TL'dir. Oysa 2010 yılında 5.170.849 TL kredi 2.060.290 TL dönem net karı gerçekleşmiştir. 2010 yılında şube sayısı, çalışan sayısı ve kullandırılan kredinin hacmi önceki dönemlere göre daha yüksek çıkmasını sağlamıştır.

2011 yılı için potansiyel iyileştirme; kredi 6.923.209 TL ve dönem net karı 2.489.226 TL'dir. Oysa 2011 yılında 7.164.705 TL kredi ve 1.857.486 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılı için potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 10.760.184 TL ve dönem net karı 2.408.084 TL'dir. Oysa 2012 yılında 8.550.079 TL kredi 1.913.472 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında etkin çıktığı için potansiyel iyileştirme hedefi bulunmamaktadır.

Tablo 23. Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. Analiz 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	860	14.790	4.347.051	3.343.875	1.042.601	55,14
2009	837	14.328	4.347.051	3.035.077	1.354.777	57,90
2010	867	14.407	4.347.051	5.170.849	2.060.290	74,69
2011	906	14.855	4.347.051	7.164.705	1.857.486	74,62
2012	927	14.729	4.347.051	8.550.079	1.913.472	79,46
2013	948	15.679	4.347.051	11.343.191	3.202.975	100,00

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.10. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 72,79 olarak gerçekleşerek onuncu sırada olmuştur. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 18,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 9,80 dönem net karı artış hızı ortalama % 33,60, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 60,80 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 24 .Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,06	0,09	0,72	0,48
2010	0,16	-0,22	0,26	1,40
2011	0,28	0,20	0,22	0,46
2012	0,23	0,21	0,28	0,13
2013	0,21	0,21	0,20	0,57

Kaynak: www.tkbb.org.tr’de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

2008-2011 yılları arasında etkinlik derecesi artarken 2012 ve 2013 yıllarında düşmüştür. Şube sayısı, çalışan sayısı artırılırken kredi hacmi genişletilmemiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.024.960 TL ve dönem net karı 202.801 TL’dir. Oysa 2008 yılında 374.619 TL kredi ve 74.123 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.087.151 TL ve dönem net karı 273.401 TL’dir. Oysa 2009 yılında 556.236TL kredi ve 127.133 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.370.196 TL ve dönem net karı 163.676 TL’dir. Oysa 2010 yılında 1.336.476 TL kredi ve 159.648 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.012.433 TL ve dönem net karı 201.791 TL’dir. Oysa 2011 yılında 1.945.131TL kredi ve 195.042 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.804.118 TL ve dönem net karı 317.875 TL'dir. Oysa 2012 yılında 2.206.736 TL kredi ve 250.156 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 4.540.063 TL ve dönem net karı 394.568 TL'dir. Oysa 2013 yılında 3.455.875 TL kredi ve 300.343 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 25. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	113	2.241	500.000	374.619	74.123	36,55
2009	120	2.439	500.000	556.236	127.133	51,16
2010	139	1.893	850.000	1.336.476	159.648	97,54
2011	178	2.277	950.000	1.945.131	195.042	96,66
2012	219	2.752	1.100.000	2.206.736	250.156	78,70
2013	266	3.330	1.700.000	3.455.875	300.343	76,12

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

5.6.2.11 ING Bank A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 58,99 olarak gerçekleşerek 11. sırada olmuştur. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama %2,20, çalışan sayısı artış hızı ortalama % -8, dönem net karı artış hızı ortalama % 30,40, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 18,60 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 26. ING Bank A.Ş.2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	-0,02	-0,04	0,33	0,08
2010	-0,10	-0,04	-0,40	0,03
2011	0,00	-0,11	-0,29	0,29
2012	-0,01	0,02	2,19	0,20
2013	0,04	0,09	-0,31	0,33

Kaynak: www.tkbb.org.tr’de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

En yüksek etkinlik oranını 2009 yılında gerçekleştirmiştir. En düşük etkinlik oranı ise 2013 yılında gerçekleşmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.142.428 TL ve dönem net karı 483.227 TL’dir. Oysa 2008 yılında 1.897.278 TL kredi ve 140.053 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.062.996 TL ve dönem net karı 750.921 TL’dir. Oysa 2009 yılında 2.054.374 TL kredi ve 186.522 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.455.537 TL ve dönem net karı 208.225 TL’dir. Oysa 2010 yılında 2.120.223 TL kredi ve 111.825 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 4.620.749 TL ve dönem net karı 436.846 TL’dir. Oysa 2011 yılında 2.727.142 TL kredi ve 79.013 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 6.166.975 TL ve dönem net karı 484.062 TL'dir. Oysa 2012 yılında 3.277.162 TL kredi ve 251.749 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 8.222.397 TL ve dönem net karı 601.986 TL'dir. Oysa 2013 yılında 4.357.469 TL kredi ve 174.865 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 27. ING Bank A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	360	6.328	1.324.098	1.897.278	140.053	60,38
2009	354	6.082	1.735.467	2.054.374	186.522	67,07
2010	318	5.835	1.899.462	2.120.223	111.825	61,36
2011	317	5.205	2.159.402	2.727.142	79.013	59,02
2012	314	5.298	2.786.268	3.277.162	251.749	53,14
2013	325	5.756	2.786.268	4.357.469	174.865	53,00

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

5.5.2.12. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 58,40 olarak gerçekleşerek 12. sırada olmuştur. 2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 7,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 2,40, dönem net karı artış hızı ortalama % 15,60, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 17,40 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 28. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,03	0,00	0,07	0,21
2010	0,01	-0,03	0,20	0,39
2011	0,00	-0,02	0,13	0,15
2012	0,21	0,07	0,22	0,06
2013	0,14	0,10	0,16	0,06

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 866.060 TL ve dönem net karı 327.715 TL'dir. Oysa 2008 yılında 424.508 TL kredi ve 160.633 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 992.879 TL ve dönem net karı 330.221 TL'dir. Oysa 2009 yılında 515.314 TL kredi ve 171.388 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.237.093 TL ve dönem net karı 354.356 TL'dir. Oysa 2010 yılında 717.523 TL kredi ve 205.529 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.364.321 TL ve dönem net karı 381.317 TL'dir. Oysa 2011 yılında 828.599 TL kredi ve 231.587 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.300.281 TL ve dönem net karı 419.090 TL'dir. Oysa 2012 yılında 879.822 TL kredi ve 283.573 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.847.727 TL ve dönem net karı 521.742 TL'dir. Oysa 2013 yılında 931.553 TL kredi ve 329.277 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 29. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	174	2.300	800.000	424.508	160.633	49,02
2009	180	2.294	800.000	515.314	171.388	51,90
2010	182	2.227	1.406.096	717.523	205.529	58,00
2011	182	2.188	1 613659	828.599	231.587	60,73
2012	220	2.332	1.650.000	879.822	283.573	67,66
2013	250	2.554	1.775.000	931.553	329.277	63,11

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

5.6.2.13. AlternatifbankA.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 53,64 olarak gerçekleşerek 13. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 10, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 7,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 23,20, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 41,40 olarak gerçekleşmiştir.

Tablo 30. Alternatifbank A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,00	-0,01	0,16	-0,39
2010	0,15	0,09	-0,55	0,35
2011	0,19	0,09	0,02	1,04
2012	0,00	0,04	1,41	0,23
2013	0,16	0,15	0,12	0,84

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 426.685 TL ve dönem net karı 76.410 TL'dir. Oysa 2008 yılında 296.050 TL kredi ve 53.016 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 383.517 TL ve dönem net karı 131.380 TL'dir. Oysa 2009 yılında 179.656 TL kredi ve 61.544 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 560.324 TL ve dönem net karı 64.051 TL'dir. Oysa 2010 yılında 242.522 TL kredi ve 27.723 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 990.920 TL ve dönem net karı 114.182 TL'dir. Oysa 2011 yılında 495.185 TL kredi ve 28.263 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.176.726 TL ve dönem net karı 131.616 TL'dir. Oysa 2012 yılında 609.285 TL kredi ve 68.148 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.846.877 TL ve dönem net karı 135.215 TL'dir. Oysa 2013 yılında 1.119.293 TL kredi ve 76.275 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 31. Alternatifbank A.Ş. Analiz 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	46	1.006	300.000	296.050	53.016	69,38
2009	46	999	300.000	179.656	61.544	46,84
2010	53	1.086	300.000	242.522	27.723	43,28
2011	63	1.185	300.000	495.185	28.263	49,97
2012	63	1.230	420.000	609.285	68.148	51,78
2013	73	1.413	420.000	1.119.293	76.275	60,60

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir

5.6.2.14.Finans Bank A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 53,36 olarak gerçekleşerek 14. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 8,40, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 7,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 20, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 557 olarak gerçekleşmiştir. Kredi hacminin 2010 yılında radikal şekilde değişiklik ile kredi hacmi genişlemiştir. Kriz döneminin aksine 2011 yılında çalışan sayısı ve dönem net karında düşüş yaşanmıştır.

Tablo 32. Finans Bank A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,01	0,00	0,79	0,18
2010	0,09	0,17	0,41	26,48
2011	0,04	-0,08	-0,07	0,23
2012	0,12	0,11	0,06	0,31
2013	0,16	0,16	-0,19	0,65

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.320.020 TL ve dönem net karı 1.135.048 TL'dir. Oysa 2008 yılında 104.540 TL kredi ve 362.648 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.562.032 TL ve dönem net karı 1.495.722 TL'dir. Oysa 2009 yılında 123.364 TL kredi ve 650.114 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 4.913.780 TL ve dönem net karı 1.325.759 TL'dir. Oysa 2010 yılında 3.390.140 TL kredi ve 914.674 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 6.817.492 TL ve dönem net karı 1.387.218 TL'dir. Oysa 2011 yılında 4.168.051 TL kredi ve 848.112 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 9.159.490 TL ve dönem net karı 1.517.774 TL'dir. Oysa 2012 yılında 5.445.493 TL kredi ve 902.346 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 16.292.138 TL ve dönem net karı 1.330.660 TL'dir. Oysa 2013 yılında 8.989.770 TL kredi ve 734.239 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 33. Finans Bank A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	457	9.981	1.500.000	104.540	362.648	31,95
2009	460	10.002	1.575.000	123.364	650.114	43,46
2010	501	11.727	2.205.000	3.390.140	914.674	68,99
2011	521	10.829	2.440.000	4.168.051	848.112	61,14
2012	581	12.053	2.565.000	5.445.493	902.346	59,45
2013	673	13.960	2.700.000	8.989.770	734.239	55,18

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.15. Türk Ekonomi Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 50,11 olarak gerçekleşerek 15. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 11,60, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 12,20, dönem net karı artış hızı ortalama % 35,40, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 50,40 olarak gerçekleşmiştir. Kriz döneminde çalışan sayısı ve şube sayısı azaltılmıştır. Sonraki dönemlerde ise sadece 2012 yılında çalışan sayısı azaltılmıştır.

Tablo 34. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	-0,01	-0,08	0,28	-0,01
2010	0,00	-0,04	0,43	0,55
2011	0,52	0,66	-0,31	1,41
2012	0,00	-0,01	1,35	0,17
2013	0,07	0,08	0,02	0,40

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.048.689 TL ve dönem net karı 474.959 TL'dir. Oysa 2008 yılında 1.198.008 TL kredi ve 164.198 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.580.456 TL ve dönem net karı 537.383 TL'dir. Oysa 2009 yılında 1.180.652 TL kredi ve 210.167 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.302.539 TL ve dönem net karı 542.646 TL'dir. Oysa 2010 yılında 1.827.630 TL kredi ve 300.301 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 7.911.632 TL ve dönem net karı 911.641 TL'dir. Oysa 2011 yılında 4.398.246 TL kredi ve 206.675 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 10.026.388 TL ve dönem net karı 942.904 TL'dir. Oysa 2012 yılında 5.163.925 TL kredi ve 485.627 TL dönem net karı gerçekleşmiştir

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 13.636.529 TL ve dönem net karı 998.371 TL'dir. Oysa 2013 yılında 7.248.732 TL kredi ve 495.978 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 35. Türk Ekonomi Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	332	6.364	1.100.000	1.198.008	164.198	39,30
2009	330	5.832	1.100.000	1.180.652	210.167	45,75
2010	331	5.602	1.100.000	1.827.630	300.301	55,34
2011	503	9.308	2.204.390	4.398.246	206.675	55,59
2012	504	9.239	2.204.390	5.163.925	485.627	51,50
2013	539	9.935	2.204.390	7.248.732	495.978	53,16

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.16. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 48,68 olarak gerçekleşerek 16.sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 10,80, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 14,60, dönem net karı artış hızı ortalama % 13,80, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 54,20 olarak gerçekleşmiştir. Kriz döneminde çalışan sayısı ve şube sayısı artmıştır, fakat 2009 yılında dönem net karı bir önceki döneme göre azalmıştır. Kredi hacmi ise kriz dönemine rağmen 2009 yılında % 69 artmıştır.

Tablo 36. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,01	0,08	-0,23	0,69
2010	0,08	0,12	0,27	0,68
2011	0,12	-0,22	0,19	0,41
2012	0,11	0,06	0,20	0,35
2013	0,22	0,69	0,26	0,58

Kaynak: www.tkbb.org.tr’de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 204.638 TL ve dönem net karı 212.658 TL’dir. Oysa 2008 yılında 131.104 TL kredi ve 136.242 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 680.326 TL ve dönem net karı 324.015 TL’dir. Oysa 2009 yılında 221.052 TL kredi ve 105.279 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.008.627 TL ve dönem net karı 364.103 TL’dir. Oysa 2010 yılında 371.325 TL kredi ve 134.044 TL dönem net karı gerçekleşmişti.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.014.508 TL ve dönem net karı 311.096 TL’dir. Oysa 2011 yılında 522.277 TL kredi ve 160.155 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.172.436 TL ve dönem net karı 319.715 TL’dir. Oysa 2012 yılında 706.751 TL kredi ve 192.726 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.369.724 TL ve dönem net karı 516.962 TL'dir. Oysa 2013 yılında 1.113.178 TL kredi ve 242.843 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 37. Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	100	1.796	269.500	131.104	136.242	64,07
2009	101	1.935	539.000	221.052	105.279	32,49
2010	109	2.175	539.000	371.325	134.044	36,81
2011	122	1.704	539.000	522.277	160.155	51,48
2012	136	1.806	900.000	706.751	192.726	60,28
2013	166	3.044	900.000	1.113.178	242.843	46,98

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

5.6.2.17. Anadolubank A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 45,91 olarak gerçekleşerek 17. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 8,20, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 4, dönem net karı artış hızı ortalama % 12,40, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 34,40 olarak gerçekleşmiştir. Kriz dönemine rağmen kredi hacmi sürekli artış göstermiştir.

Tablo 38. Anadolubank A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,12	0,07	0,39	0,40
2010	0,00	-0,01	0,02	0,70
2011	0,02	0,04	-0,30	0,31
2012	0,03	0,06	0,95	0,08
2013	0,24	0,04	-0,44	0,23

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 573.643 TL ve dönem net karı 248.446 TL'dir. Oysa 2008 yılında 200.535 TL kredi ve 86.852 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 641.649 TL ve dönem net karı 274.554 TL'dir. Oysa 2009 yılında 281.171 TL kredi ve 120.310 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 848.807 TL ve dönem net karı 217.563 TL'dir. Oysa 2010 yılında 478.172 TL kredi ve 122.563 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.320.997 TL ve dönem net karı 179.801 TL'dir. Oysa 2011 yılında 626.186 TL kredi ve 85.230 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.164.476 TL ve dönem net karı 286.242 TL'dir. Oysa 2012 yılında 675.426 TL kredi ve 166.028 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.383.795 TL ve dönem net karı 263.688 TL'dir. Oysa 2013 yılında 833.417 TL kredi ve 92.190 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 39. Anadolubank A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	77	1.726	409.500	200.535	86.852	34,96
2009	86	1.851	409.500	281.171	120.310	43,82
2010	86	1.834	600.000	478.172	122.563	56,33
2011	88	1.911	600.000	626.186	85.230	47,40
2012	91	2.024	600.000	675.426	166.028	58,00
2013	113	2.111	600.000	833.417	92.190	34,96

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.6.2.18. HSBC Bank A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 44 olarak gerçekleşerek 18. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % -1,40, çalışan sayısı artış hızı ortalama % -2, dönem net karı artış hızı ortalama % -22,40, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 2,60 olarak gerçekleşmiştir. Kredi hacmi 2010 ve 2011 yılında artmış diğer yıllarda azalmıştır. 2012 yılında yaşanan düşüş oranı 2009 kriz dönemi oranından daha yüksek olmuştur. Bu olumsuzluklar etkinlik oranına da paralel şekilde yansımış ve etkinlik sıralamasında sondan 3.bank olmuştur.

Tablo 40. HSBC Bank A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,00	-0,06	-0,01	-0,20
2010	-0,01	0,02	-0,01	0,24
2011	-0,01	-0,06	-0,01	0,28
2012	0,02	0,00	-0,25	-0,19
2013	-0,07	0,00	-0,84	0,07

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.720.446 TL ve dönem net karı 413.056 TL'dir. Oysa 2008 yılında 1.039.984 TL kredi ve 249.686 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.769.671 TL ve dönem net karı 522.044 TL'dir. Oysa 2009 yılında 835.008 TL kredi ve 246.323 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.885.035 TL ve dönem net karı 442.353 TL'dir. Oysa 2010 yılında 1.034.400 TL kredi ve 242.738 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.727.028 TL ve dönem net karı 494.006 TL'dir. Oysa 2011 yılında 1.329.199 TL kredi ve 240.787 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 3.349.282 TL ve dönem net karı 560.197 TL'dir. Oysa 2012 yılında 1.080.947 TL kredi ve 180.798 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 5.650.535 TL ve dönem net karı 413.692 TL'dir. Oysa 2013 yılında 1.155.517 TL kredi ve 29.784 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 41. HSBC Bank A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	331	6.791	652.290	1.039.984	249.686	60,45
2009	332	6.368	652.290	835.008	246.323	47,18
2010	329	6.498	652.290	1.034.400	242.738	54,87
2011	326	6.092	652.290	1.329.199	240.787	48,74
2012	334	6.107	652.290	1.080.947	180.798	32,27
2013	311	6.082	652.290	1.155.517	29.784	20,45

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

5.5.2.19. Asya Katılım Bankası A.Ş.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 32,90 olarak gerçekleşerek 19. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 13,60, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 5,80, dönem net karı artış hızı ortalama % -3,40, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 164 olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında daralan kredi hacmi 2012 ve 2013 yılında radikal şekilde artması nedeniyle kredi hacmi genişlemiştir. Kullandırılan kredi ve girdi sepeti arasındaki orantısız uygulama bankanın etkinlik derecesinin düşmesine neden olmuştur.

Tablo 42. Asya Katılım Bankası A.Ş. 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullanılan Ticari Kredi
2009	0,06	0,07	-0,12	0,07
2010	0,11	0,05	-0,12	0,24
2011	0,14	0,06	0,45	-0,35
2012	0,25	0,11	-0,31	6,05
2013	0,12	0,00	-0,07	2,19

Kaynak: www.tkbb.org.tr’de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 974.748 TL ve dönem net karı 600.381 TL’dir. Oysa 2008 yılında 87.508 TL kredi ve 246.529 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 982.162 TL ve dönem net karı 625.462 TL’dir. Oysa 2009 yılında 93.247 TL kredi ve 216.090 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.533.690 TL ve dönem net karı 697.948 TL’dir. Oysa 2010 yılında 115.895 TL kredi ve 190.392 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.066.358 TL ve dönem net karı 669.543 TL’dir. Oysa 2011 yılında 75.430 TL kredi ve 276.658 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 2.132.733 TL ve dönem net karı 763.529 TL’dir. Oysa 2012 yılında 531.814 TL kredi ve 190.392 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 5.997.605 TL ve dönem net karı 626.217 TL'dir. Oysa 2013 yılında 1.695.957 TL kredi ve v TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 43. Asya Katılım Bankası A.Ş. 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	149	3.806	900.000	87.508	246.529	41,06
2009	158	4.074	900.000	93.247	216.090	34,55
2010	175	4.266	894.525	115.895	190.392	27,28
2011	200	4.542	894.525	75.430	276.658	41,32
2012	250	5.051	894.525	531.814	190.392	24,94
2013	280	5.058	900.000	1.695.957	177.077	28,28

Kaynak: www.tkbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporlarından düzenlenmiştir.

5.6.2.20. Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen)

Burgan Bank Grubu, Bankanın Eurobank ve Tekfen Holding'e ait olan hisselerini 21 Aralık 2012 tarihinde satın alarak yüzde 99.26 payla ana hissedar oldu. Gerekli yasal değişikliklerin tamamlanmasını takiben 28 Ocak 2013 tarihinden itibaren Bankanın unvanı Burgan Bank A.Ş. olarak kullanılmaya başlanmıştır (<http://www.burgan.com.tr/hakkimizda/bizi-taniyin>). Hisse devir ve isim değişikliği analiz dönemi içinde olması nedeniyle analizlerde “Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen)” şeklinde kullanım tercih edilmiştir.

2008-2013 dönemi etkinlik ortalaması % 26,19 olarak gerçekleşerek 20. sırada olmuştur.

2008-2013 döneminde şube sayısı artış hızı ortalama % 8, çalışan sayısı artış hızı ortalama % 8,20, dönem net karı artış hızı ortalama % -663, kullandırılan taksitli ticari kredi artış hızı ortalama % 52 olarak gerçekleşmiştir. Girdi ve çıktı birimlerine yönelik

uygulamalar 2008-2013 döneminde bankanın etkinlik oranının düşmesine neden olmuş. 2012 yılında zarar eden banka diğer yıllarda da etkin çıkmamış ve sıralamada son sırada yer almıştır.

Tablo 44. Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen) 2009-2013

Değişim Hızı %				
Yıllar	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Dönem Net Karı	Toplam Kullandırılan Ticari Kredi
2009	0,00	0,12	0,78	0,00
2010	0,29	0,18	-0,31	0,87
2011	0,09	0,09	1,46	0,71
2012	0,02	0,02	-1,03	0,37
2013	0,00	0,00	-34,06	0,65

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

2008 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 329.493 TL ve dönem net karı 58.903 TL'dir. Oysa 2008 yılında 69.179 TL kredi ve 12.367 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2009 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 328.972 TL ve dönem net karı 104.817 TL'dir. Oysa 2009 yılında 68.938 TL kredi ve 21.965 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2010 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 569.858 TL ve dönem net karı 67.212 TL'dir. Oysa 2010 yılında 128.670 TL kredi ve 15.176 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2011 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 735.600 TL ve dönem net karı 124.848 TL'dir. Oysa 2011 yılında 220.177 TL kredi ve 37.369 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

2012 yılında kredi 301.213 TL ve dönem net zararı 1.240 TL olarak gerçekleşmiştir. Analizin eksi değer kabul etmemesi ve 0'dan büyük değerler girilmesi şartı göz önünde bulundurularak 2012 yılı analiz dışı bırakılmıştır.

2013 yılında potansiyel iyileştirme hedefi; kredi 1.364.677 TL ve dönem net karı 112.290 TL'dir. Oysa 2013 yılında 498.220 TL kredi ve 40.995 TL dönem net karı gerçekleşmiştir.

Tablo 45. Burgan Bank A.Ş.(Euro Tekfen) 2008-2013

Yıllar	Girdi			Çıktı		Etkinlik
	Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye	Toplam Kullanılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı	CRS Değeri %
2008	42	661	230.000	69.179	12.367	21,00
2009	42	743	380.000	68.938	21.965	20,96
2010	54	875	380.000	128.670	15.176	22,58
2011	59	954	570.000	220.177	37.369	29,93
2012	60	976	570.000	301.213	-1.240	AD*
2013	60	980	570.000	498.220	40.995	36,51

Kaynak: www.tbb.org.tr'de yer alan bankanın bağımsız denetim raporundan derlenmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu Çalışmada bankacılık Sistemi, kaynak toplama ve kullandırma yöntemleri ile kullandırma süreçleri incelenmiş ardından seçilen karar birimlerinin karşılaştırılması ve veri zarflama analizi ile etkinlik ölçümü ile yapılarak 2008 kriz sonrası dönem 2013 yılına kadar incelenmiştir. Karar birimlerinin seçiminde analiz için gerekli olan asgari şartlar sağlandıktan bankaların büyüklükleri yaygınlık ölçütü olarak şube sayıları göz önüne alınmış ve en fazla şubeye sahip ilk 20 banka karar birimi olarak seçilmiştir. 2012 yılında Burgan Bank A.Ş. zarar etmesi nedeniyle analiz dışı bırakılmıştır. Taksitli ticari kredi kullanımının etkinliği ölçülürken karar birimlerinin dönem sonu net karı da analize dahil edilmiştir. Girdi ve çıktılar arasındaki korelasyon her yıl için hesaplanmış olup anlamlı şekilde yüksek çıkmıştır.

2008-2013 dönemin alınması kriz dönemi en fazla şube sayısına sahip ilk 20 bankanın mevcut görünümünü de baz alarak makro ekonomiye etki edebilecek potansiyele sahip finansal sistem karar birimlerinin sonraki dönemlerde karar almada yardımcı sonuçlar ortaya çıkarılmıştır. Kredi hacmi ile piyasa için önemli kaynak teşkil ettiği görülmektedir.

Çıktı olarak tercih edilen kredi risk barındırmaktadır. Bu risk, bankaların karşılaştığı en önemli risklerden biridir. Kredi riski, bankaya karşı olan yükümlülüklerinin zamanında yerine getirilmemesi nedeniyle doğacak kayıptır. Kredi riski, bankanın kullandığı krediler ve bankanın faaliyetlerine bağlı olarak bankacılık faaliyetlerinde ve bilançolarında yer almaktadır.

Araştırmanın sonuç kısmında bankalar 3 grup halinde yorumlanacaktır. 1.grup etkin bankalar, 2. Grup etkinlik oranı 1 ile 0,5 arasında olanlar ve 3. Grup ise etkinlik oranı 0,52in altında olan bankalar şeklinde incelenecektir.

1.Grup : Araştırma kapsamına giren Türk Bankacılık Sistemi'inde yer alan ilk 20 bankadan etkin çıkan bankalar aşağıda yer almıştır.

2008 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. etkin çıkan bankalar olmuştur.

2009 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. etkin çıkan bankalar olmuştur.

2010 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. etkin çıkan bankalar olmuştur.

2011 yılında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Denizbank A.Ş. Türkiye Garanti Bankası A.Ş.' etkin çıkan bankalar olmuştur.

2012 yılında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş. ve Denizbank A.Ş. etkin çıkan bankalar olmuştur.

2013 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Halk Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Şekerbank T.A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. etkin çıkan bankalar olmuştur.

2. Grup : Araştırma kapsamına giren Türk Bankacılık Sistemi'nde yer alan ilk 20 bankadan etkinlik oranı 1 ile 0,5 arasında olan bankalar aşağıda yer almıştır.

2008 yılında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş. ve Şekerbank T.A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

2009 yılında Türkiye Halk Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Denizbank A.Ş., ING Bank A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

2010 yılında Akbank T.A.Ş.,Anadolubank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

2011 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Akbank T.A.Ş.,Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Finans Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

2012 yılında Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.,Anadolubank A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

2013 yılında Akbank T.A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., AlternatifbankA.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., ING Bank A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş., Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 1-0,5 arası olan bankalar arasında yer almıştır.

3. Grup : Araştırma kapsamına giren Türk Bankacılık Sistemi'inde yer alan ilk 20 bankadan etkinlik oranı %50'nin altında yer olan bankalar aşağıda yer almıştır.

2008 yılında Anadolubank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Denizbank A.Ş., Finans Bank A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş., Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. ve Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur.

2009 yılında Anadolubank A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., Finans Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım

Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur.

2010 yılında Alternatifbank A.Ş.,Burgan Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur. 2011 yılında Anadolubank A.Ş.,Alternatifbank A.Ş., Burgan Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş.'dir. Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur.

2012 yılında HSBC Bank A.Ş., , Asya Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur. Burgan Bank A.Ş. ise 2012 yılında zarar etmesi nedeniyle analiz dışında bırakılmıştır.

2013 yılında Anadolubank A.Ş.,Burgan Bank A.Ş., HSBC Bank A.Ş., Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş., Asya Katılım Bankası A.Ş. etkinlik oranı 0,5'den küçük çıkan bankalar olmuştur.

Tablo. 5'de yer alan genel etkinlik ortalamasına göre krizin etkisinin yoğun olduğu 2008 ve 2009 yılı ortalaması diğer yıllara göre düşük çıkmıştır. 2008-2009 döneminde henüz krizin ilk safhaları olması münasebeti ile bankaların daha ihtiyatlı davranması ve hacimsel anlamda çok fazla büyümemiş olması 2009 yılının 2. çeyreğinden itibaren genişleme politikası izlemesinden kaynaklanmaktadır.

Karar birimlerinin etkinlik genel ortalaması; 2008 yılında % 63,24, 2009'da % 65,77, 2010'da 72,30, 2011'de 71,79, 2012'de 72,84 ve 2013'de ise 70,32 olarak gerçekleşmiştir. Etkinlik genel ortalaması kriz döneminden uzaklaştıkça artış göstermiştir. Bu artış genellikle 2.grup olarak ifade edilen 0,5 ile 1 arasında etkinlik oranına sahip bankalardan kaynaklanmaktadır. Ortalama olarak baktığımız zaman araştırmamızın kapsamına giren karar birimlerinin genel olarak etkinlik değişim endekslerinin yükseldiğini görmekteyiz. Büyüklük olarak şube sayısı, çalışan sayısı ve kullanılan kredi hacmi genel olarak sürekli artış göstermiştir. Bu olumlu artışlar ile birlikte kriz döneminde ortalama olarak karar birimleri büyüme göstermiştir. Burada

diğer kriz dönemlerine göre farklı olarak hareket eden TBS büyüme ile krizden çıkma yolunu seçmiş ve özellikle Avrupa da yaşanan krize rağmen ilgili dönemde gerek kredi, gerek çalışan, gerekse şube ağı açısından genişlemiştir. İlgili dönemde (2008-2013) Türk Bankacılık Sektörü Avrupa da yaşanan krizde yüksek karlılık ve Avrupa bankalarına göre pazarın hala büyük ve işlenebilir olması açısından daha avantajlı durumdadır. Bunların yanında faizlerin ilgili dönemlerde düşme trendinde olması, konut kredileri, diğer bireysel ve ticari kredilere olan talebin yüksek olmasına ve sektörün hacminin genel anlamda artmasına yardımcı olmuştur.

Katılım bankaları ve yabancı bankalar genel olarak diğer bankalara göre daha düşük etkinlik oranlarına sahip olmuştur. Katılım bankalarının genel olarak çalışma prensiplerinin daha farklı olması, diğer bankalara göre tahsis tarafında daha esnek olmaları ve kredi maliyet tarafında yüksek olmaları bunun en önemli sebeplerindedir. Nispeten yüksek faiz ile fonlama ve daha esnek kredi tahsis şartları müşteri tarafında asimetric enformasyonu da beraberinde getirmekte yani rekabetçi fiyat isteyen iyi müşteriyi farklı rakiplere yönlendirmekte ve etkinlik oranlarının genel olarak düşük seyretmesine sebep olmaktadır. Yabancı bankalar ise genel olarak kırılgan olarak gördükleri Türkiye ekonomisinde çok daha ihtiyatlı çalışma yolunu seçmeleri bir anlamda büyüyen ve karlılıkları artan sektörde nispeten düşük etkinliğe sebebiyet vermiştir. Burada istisna, krizden en çok etkilenen ülkelerden olan Yunanistan menşeli hisse yapısına sahip olan Finansbank'tır. Finansbank aksine bu süreçte ihtiyatlılıktan ziyade nispeten yüksek fiyatlama ile daha çok müşteriye daha esnek koşullarla ulaşmayı tercih etmiş müşteri ağını genişleterek bankanın yeni hissedarlara satışı için daha cazibeli hale gelmeyi tercih etmiştir ki bu da asimetric enformasyon ile iyi müşterinin farklı bankalara yönelmesine ve bankanın etkinlikten uzaklaşmasına sebep olmuştur. TBS'de incelenen bankalarda Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş., Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O., Akbank T.A.Ş., Şekerbank T.A.Ş., Türk Ekonomi Bankası A.Ş., Türkiye Garanti Bankası A.Ş., Türkiye İş Bankası A.Ş., Yapı ve Kredi Bankası A.Ş. kullandıkları kredi hacmi ile ekonomi için önemli role sahiptir.

Ortalama etkinliklere bakıldığında diğer dikkat çeken önemli bir nokta etkinlik sıralamasında ilk 5 banka arasında 3 tanesinin kamu bankası olmasıdır. Burada da

incelenen dönemde özellikle kamu bankalarının kaynak toplama tarafında maliyetsiz olarak elde edebildikleri fonlar (Kamuya ait olan vadesiz kaynaklar kamu bankalarında bulunan hesaplarda tutulduğu için kaynak toplama maliyeti özel bankalara göre daha düşüktür) ile diğer bankaları sektörden dışlayabilecek şekilde fiyatlama yapmasının çok fazla etkisi vardır.

Bankaların istikrar açısından, özellikle fon akımlarının gerçekleşmesi ve ödemelerin transferi açısından mali sistemde makroekonomi için önemli role sahiptir. Bankacılık sisteminde ortaya çıkacak finansal yapının bozukluğu, ödemeler sistemini olumsuz etkileyecek ve sektörde ve bu sektörün ürünlerini kullananların bundan olumsuz etkilenmesine neden olacaktır. Bir bankadaki iflas hem bankanın müşterilerini hem de sektördeki diğer banka ve finansal kurumları da olumsuz etkileyerek, makroekonomiye zarar verecektir.

Bu çalışmanın bundaki sonraki çalışmalara ışık tutması açısından bankacılık sistemlerinin girdiler üzerinde meydana gelecek değişimlerin karar birimlerini ne derece de etkilediğini kriz dönemi ve kriz dönemi sonrası şeklinde incelenerek ilgili birimlerin gelişimleri ortaya konmuştur. Sonuçlar hem analize dahil olan bankalar hem de ticari kredi kullanacak işletmeciler için önemlidir. Etkin para politikası için de önemli bir potansiyel güç olduğu analizde ortaya çıkmıştır.

Bu çalışma sonraki çalışmalarda kriz döneminde küçülmeyen bankaları güçlü kılan etkenlerin ve kriz dönemlerinde küçülmeye giden bankaları bu kararları almaya zorlayan etkenlerin üzerine çalışılması konusunda da faydalı olabilecektir.

KAYNAKÇA

- Akdoğan, N. ve N. Tenker. (2005). *Finansal Tablolar ve Mali Analiz Teknikleri*. 10.Baskı. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Akgüç, Ö. (2007). *Banka yönetimi ve Performans Analizi*. İstanbul: Arayış Basın ve Yayıncılık.
- Altan, M. (2001). *Fonksiyonlar ve İşlemler Açısından Bankacılık*. İstanbul: Beta Basım A.Ş.
- Apak, S. (2003). *2003 Yılında Bankacılık Sektörü*. Trakya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 3.1, 167-174.
- Ardıç O. ve P. Yılmaz. (2002). *Para-Banka-Uluslararası İktisat ve Türkiye Ekonomisi*; Seçkin Yayıncılık San ve Tic. A.Ş., Ankara.
- Aras, O. N. ve M. Öztürk. (2011). *Reel Ekonomiye Katkıları Bakımından Katılım Bankalarının Kullandığı Fonların Analizi*. Ekonomi Bilimleri Dergisi. 3.2 167-179.
- Aras, G. (1996). *Ticari Bankalarda Kredi Portföyünün Yönetimi*. Ankara: Sermaye Piyasası Kurulu.
- Arslan, R. ve M. Hotamışlı. (2007). *Türk Bankacılık Sisteminde Kurumsal Çevrenin Bankaların Yapı ve Uygulamaları Üzerinde Oluşturduğu Teşvik ve Kısıtlamalar*. Celal Bayar Üniversitesi İİBF Dergisi. 14.1, 195-208.
- Artun, T. (1980). *Türkiye’de Bankacılık*. I. Basım. İstanbul: Tekin Yayınevi.
- Aydın, N. ve C. Şahin. (2009). *Demografik Faktörlerin Tüketici Kredisi Kullananların Temerrüde Düşmeleri Üzerindeki Etkisi*. Muhasebe ve Finansman Dergisi. 44, 49-58.

- Banker R., A. Emrouznejad, H. Bal, İ. Alp, M. A. Cengiz (2014). *Data Envelopment Analysis and Performance Measurement: Proceedings of the 11th International Conference of DEA*. June 2013. Samsun.
- Başar, M. ve M. Coşkun. (2010). *Bankacılık Uygulamaları*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Yayınları
- BDDK. *Bankacılıkta Yapısal Gelişmeler*. (2011). Sayı: 6. Ankara.
- Bora, A. (2003). *Bankacılık Kesiminde Dış Denetimin Kullandırılan Ticari Krediler Açısından İncelenmesi: Kurumlar ve Araçlar*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi BSE.
- Boussofiane, A., R. Dyson ve E. Rhodes. (1991). *Applied Data Envelopment Analysis*. European Journal of Operational Research. 2(6):1-15
- Cambazoğlu, B. (2010). *Parasal Aktarım Mekanizması Kredi Kanalı: Kuram ve Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. Aydın: Adnan Menderes Üniversitesi SBE.
- Cerit, A. S. (2011). *Bankacılık Sektörünün 2007–2008 Kriz Döneminde Bulanık Veri Zarflama ile İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- Coşkun, Y. (2009). *Küresel Kriz sürecinde Yatırım Bankaları ile Diğer Finansal Araçlarda Yaşanan Finansal Başarısızlıklar ve Kamusal Müdahaleler*. Bankalar Birliği. Bankacılar Dergisi. 71,23-47
- Çolakoğlu, B. (2002). *Enflasyon Hedeflemesi Stratejisine Geçiş Bağlamında TC Merkez Bankası Bağımsızlığının Fonksiyonelliği*. Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2, 17-31.
- Doğan, E. (2013). *Banka ve Bankacılık Kavramı*. F. Kaya (Ed.) Bankacılık Giriş ve İlkeleri içinde. 2. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım Dağıtım A.Ş.
- Erdem, E. (2008). *Para Banka ve Finansal Sistem*. Ankara: Detay Yayıncılık.

- Emiral, F. (2002). Türk Bankacılık Sektöründe Etkinlik Analizi (Veri Zarflama Uygulaması). <http://www.denetimnet.net/>
- ERKUT, H. ve S. Polat. (1993). **Türk Sanayinde Verimlilik Analizi İçin Simülasyon Modeli, Yayınlanmamış Araştırma Projesi Raporu**. İstanbul. İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Eroğlu, H. (2007). **Bankacılıkta Veri Zarflama Analizi Uygulaması**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: İstanbul Teknik Üniversitesi FBE.
- Girginer, N. (2008). **Ticari Kredi Taleplerinin Değerlendirmesine Çok Kriterli Yaklaşım: Özel ve Devlet Bankası Karşılaştırması**. Muhasebe ve Finansman Dergisi. 37, 132-141
- Gözde, Ö. (2007). **Veri Zarflama Analizi Ve Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kütahya: Dumlupınar Üniversitesi FBE.
- Güney, A.(2008). **Banka İşlemleri**. 2. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayım.
- Gür, T. E. (2003). **Kredi Kanalının Etkin Çalışması ve Türkiye Uygulaması**. Yayınlanmamış Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Ankara: TCMB Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü.
- Horasan, M. ve İ. Horasan (2012). **Kredilendirme Süreci ve Basel II Kriterleri İle Karşılaştırma**. Marmara Üniversitesi İİBF Dergisi, Cilt XXXII, Sayı I, 201-230
- İbiş, S. (2009). **Performance Measurement By Using Data Envelopment Analysis In Banking Industry:An Application**. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi SBE.
- İnan, E. A. (2001). **Parasal Aktarım Mekanizmasının Kredi Kanalı ve Türkiye**. Bankacılar Dergisi. TBB Yayını. Sayı:39, 3-20.

- Kale, S. (2009). *Veri Zarflama Analizi İle Banka Şubelerinin Performansının Ölçülmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi SBE.
- Karaca, C. (2010). *Veri Zarflama Analizi İle Antalya Bölgesindeki Ziraat Bankası Şubelerinin Performans Değerlendirmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Gazi Üniversitesi, FBE.
- Koyuncu, C. ve B. Saka. (2011) *Takipteki Kredilerin Özel Sektöre Verilen Krediler ve Yatırımlar Üzerindeki Etkisi*. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi. 31.Sayı, 113-124
- Kutlu, S. (2010). *Bankacılıkta Kredi Risk Yönetimi Ve Veri Zarflama Analizi İle Türk Bankacılık Sisteminin İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi SBE.
- Öçal T. ve Ö.F. Çolak. (1999). *Finansal Sistem ve Bankalar*. Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.
- Öztürk, N. (2011). *Para Banka Kredi*. Bursa: Ekin Basım Yayın Dağıtım.
- Parasız, İ. (1994). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*. 5. Baskı. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları
- Parasız, İ. (2000). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*. 7. Baskı. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Parasız, İ. (2000). *Modern Bankacılık Teori ve Uygulama*. İstanbul: Nobel Yayın Dağıtım
- Parasız, İ. (2000). *Para Banka ve Finansal Piyasalar*. Bursa: Ezgi Kitapevi Yayınları.
- Rose, P.S. (2000). *Money and Capital Markets Financial Institutions and Instruments in a Global Marketplace*. 7th Edition. United States: The McGraw-Hill Companies, Inc.

- Sipahi, N. (2003). *Problemlı Kredilerin Yeniden Yapılandırılması Uluslararası Uygulamalar ve Türkiye Örneği*. Yayınlanmamış Uzmanlık Yeterlilik Tezi. Ankara: TCMB Bankacılık ve Finansal Kuruluşlar Genel Müdürlüğü.
- şendoğdu, A.A. (2006). *Bankacılığa Giriş*. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- TCMB. *Finansal İstikrar Raporu (2012)*. Sayı: 15. Ankara.
- Türkiye Bankalar Birliği Yayınları. (2001). *Bankalarımız 2000*. İstanbul.
- Türkiye Bankalar Birliği Yayınları. (2012). *Bankalarımız 2011*. İstanbul.
- Türkiye Bankalar Birliği Yayınları. (2012). *Türkiye’de Bankacılık Sektörü Piyasa Yapısı, Firma Davranışları ve Rekabet Analizi*. Ankara
- Türkiye İş Bankası Eğitim Müdürlüğü. (2003). *Kredi Teknik Konuları Rehberi 1*, Yayın No:57. Ankara.
- Uslu, S. (2007). *Uluslararası Bankacılık*. Sakarya: Sakarya Yayıncılık.
- Uyar, S. (2003). *Bankacılık Krizleri*. Ankara: Seçkin Dağıtım.
- Yanık, H. (2008). *Bankacılık Sektörünün Ekonomik Kalkınmaya Etkileri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Marmara Üniversitesi, BSE.
- Yaşa, A. (2008). *Bankacılık Sektöründe Etkinlik ve Veri Zarflama Analizi Yöntemi İle Ölçülmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi SBE.
- Yelda, Ö. (2007). *Veri Zarflama Analizi Yöntemi ile Bankacılıkta Verimlilik Analizi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans. Kars: Kafkas Üniversitesi SBE
- Yılmaz, S. (2011). *Ticari bankalarda Kredi Portföyü ve Kredi Riski Yönetimi-Bankacılık Sektöründe Bir Uygulama*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul: Kadir Has Üniversitesi SBE.

Yılmaz, A. ve K. Çapraz (2013). *Comparison of Free Zones in Turkey by Means of DEA*. Data Envelopment Analysis And Performance Measurment, Proceedings of the 11th International Conference of DEA. June 2013, Samsun

Proceedings of the 11th International Conference of DEA

Takan, M. (2001). *Bankacılık Teori Uygulama ve Yönetim*. Ankara: Nobel Yayınevi.

Takan M. ve M. A. Boyacıoğlu (2011). *Bankacılık Teori, Uygulama ve Yöntem. 3*. Basım. Nobel Akademik Yayıncılık, Ankara.

Tunay, B. (2009). *Türk Bankacılık Sektöründe Rekabet ve Kırılganlık*. Türkiye Bankalar Birliği, Bankacılar Dergisi. 68. 30-55.

Burgan Bank A.Ş. <http://www.burgan.com.tr> Erişim Tarihi: 18.10.2013

Türkiye Bankalar Birliği, <http://www.tbb.org.tr/tr> Erişim Tarihi Mart 2014

Türkiye Katılım Bankalar Birliği, <http://www.tkbb.org.tr/> Erişim Tarihi: Nisan 201

EKLER

Ek 1: 2008 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2008

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullandırılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

DMU No.	DMU Name	Output-Oriented			
		CRS			
		Efficiency	$\Sigma\lambda$	RTS	Benchmarks
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant	1,000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,00731	0,476	Increasing	0,440
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,00000	1,000	Constant	1,000
4	Akbank T.A.Ş.	1,17001	0,847	Increasing	0,083
5	Anadolubank A.Ş.	2,86057	0,113	Increasing	0,033
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,23688	0,146	Increasing	0,008
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	2,54480	0,418	Increasing	0,207
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant	1,000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant	1,000
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,81347	1,240	Decreasing	0,796
11	Alternatifbank A.Ş.	1,44126	0,086	Increasing	0,080
12	Burgan Bank A.Ş.	4,76290	0,066	Increasing	0,062
13	Denizbank A.Ş.	2,77604	0,691	Increasing	0,574
14	Finans Bank A.Ş.	3,12989	0,455	Increasing	0,241
15	HSBC Bank A.Ş.	1,65430	0,243	Increasing	0,073
16	ING Bank A.Ş.	1,65628	0,517	Increasing	0,393
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,56088	0,090	Increasing	0,065
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	2,43533	0,207	Increasing	0,207
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	2,73601	0,183	Increasing	0,136
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	2,04015	0,179	Increasing	0,089

The data sheet selected

2008

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

Output-Oriented

CRS Model Target

DMU No.	DMU Name	Efficient Input Target		
		Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.258	17.343	2.500.000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	579	8.206	1.250.000
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	523	9.551	2.500.000
4	Akbank T.A.Ş.	744	15.117	3.000.000
5	Anadolubank A.Ş.	77	1.640	409.500
6	Şekerbank T.A.Ş.	152	3.000	400.000
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	326	6.364	1.100.000
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	721	16.172	4.200.000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.028	20.754	2.756.585
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	737	14.790	3.856.627
11	Alternatifbank A.Ş.	46	856	223.987
12	Burgan Bank A.Ş.	36	661	172.881
13	Denizbank A.Ş.	384	7.373	1.926.037
14	Finans Bank A.Ş.	457	7.633	1.500.000
15	HSBC Bank A.Ş.	267	4.803	652.290
16	ING Bank A.Ş.	333	6.328	1.324.098
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	100	1.538	269.500
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	149	3.342	867.961
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	113	2.178	500.000
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	111	2.300	599.063

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net karı
1.293.126	2.134.259
737.924	1.042.699
4.984.605	753.198
5.100.981	1.994.345
573.643	248.446
1.329.121	224.795
3.048.689	474.959
4.716.736	2.905.197
9.541.965	1.509.408
6.064.012	1.890.724
426.685	76.410
329.493	58.903
3.412.621	771.989
1.320.020	1.135.048
1.720.446	413.056
3.142.428	483.227
204.638	212.658
974.748	600.381
1.024.960	202.801
866.060	327.715

Ek 2: 2009 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2009

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

		Output-Oriented		
		CRS		
DMU No.	DMU Name	Efficiency	$\Sigma\lambda$	RTS
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,08025	0,500	Increasing
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,00000	1,000	Constant
4	Akbank T.A.Ş.	1,01998	0,846	Increasing
5	Anadolubank A.Ş.	2,28206	0,120	Increasing
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	2,18562	0,829	Increasing
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,72722	1,053	Decreasing
11	Alternatifbank A.Ş.	2,13473	0,076	Increasing
12	Burgan Bank A.Ş.	4,77199	0,065	Increasing
13	Denizbank A.Ş.	1,22426	0,244	Increasing
14	Finans Bank A.Ş.	2,30071	0,455	Increasing
15	HSBC Bank A.Ş.	2,11935	0,214	Increasing
16	ING Bank A.Ş.	1,49096	0,600	Increasing
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	3,07768	0,137	Increasing
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	2,89445	0,202	Increasing
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,95448	0,194	Increasing
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,92674	0,197	Increasing

The data sheet selected

2009

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari

Çalışan Sayısı

Kredi

Ödenmiş Sermaye

Dönem Net karı

Output-Oriented

CRS Model Target

DMU No.	DMU Name	Efficient Input Target		
		Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.305	18.198	2.500.000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	652	9.094	1.250.000
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	543	10.134	2.500.000
4	Akbank T.A.Ş.	857	14.704	2.916.317
5	Anadolubank A.Ş.	86	1.758	409.500
6	Şekerbank T.A.Ş.	256	3.937	500.000
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	330	5.832	1.100.000
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	783	16.747	4.200.000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.078	22.281	3.079.639
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	704	14.328	3.572.599
11	Alternatifbank A.Ş.	46	900	223.447
12	Burgan Bank A.Ş.	38	743	184.164
13	Denizbank A.Ş.	277	5.188	716.100
14	Finans Bank A.Ş.	460	7.912	1.575.000
15	HSBC Bank A.Ş.	234	4.721	652.290
16	ING Bank A.Ş.	326	6.082	1.500.395
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	94	1.935	483.012
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	158	3.379	847.510
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	120	2.300	500.000
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	118	2.294	569.041

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net karı
1.570.021	3.525.990
785.801	1.761.993
5.103.650	1.251.206
2.883.669	2.780.459
641.649	274.554
1.487.072	152.488
2.580.456	537.383
4.867.296	3.099.601
8.670.560	2.372.407
5.242.253	2.340.001
383.517	131.380
328.972	104.817
1.676.507	651.026
1.562.032	1.495.722
1.769.671	522.044
3.062.996	750.921
680.326	324.015
982.162	625.462
1.087.151	273.401
992.879	330.221

Ek 3: 2010 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2010

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

DMU No.	DMU Name	Output-Oriented CRS Efficiency	$\Sigma\lambda$	RTS
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,06280	1,423	Decreasing
4	Akbank T.A.Ş.	1,09793	0,922	Increasing
5	Anadolubank A.Ş.	1,77511	0,091	Increasing
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1,80701	0,788	Increasing
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,33889	1,145	Decreasing
11	Alternatifbank A.Ş.	2,31040	0,160	Increasing
12	Burgan Bank A.Ş.	4,42884	0,160	Increasing
13	Denizbank A.Ş.	1,02212	0,731	Increasing
14	Finans Bank A.Ş.	1,44943	0,445	Increasing
15	HSBC Bank A.Ş.	1,82235	0,654	Increasing
16	ING Bank A.Ş.	1,62980	1,223	Decreasing
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	2,71629	0,124	Increasing
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	3,66585	0,205	Increasing
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,02523	0,440	Increasing
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,72412	0,282	Increasing

The data sheet selected

2010

Inputs

Outputs

Second Stage

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

Output-Oriented

CRS Model Target

DMU No.	DMU Name	Efficient Input Target		
		Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.379	18.602	2.500.000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	705	13.399	1.250.000
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	634	11.057	2.297.968
4	Akbank T.A.Ş.	786	15.320	3.871.946
5	Anadolubank A.Ş.	86	1.774	337.821
6	Şekerbank T.A.Ş.	260	3.484	750.000
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	331	5.563	1.100.000
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	853	16.618	4.200.000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.127	23.750	4.500.000
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	768	14.407	3.595.311
11	Alternatifbank A.Ş.	53	823	169.218
12	Burgan Bank A.Ş.	54	846	173.497
13	Denizbank A.Ş.	297	3.996	716.100
14	Finans Bank A.Ş.	501	10.558	2.000.470
15	HSBC Bank A.Ş.	273	3.676	652.290
16	ING Bank A.Ş.	318	4.261	917.308
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	109	2.175	488.590
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	175	3.409	861.665
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	131	1.893	424.617
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	129	2.227	538.434

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net Karı
3.228.500	3.750.753
758.722	2.010.393
6.428.063	1.229.813
6.891.733	3.136.276
848.807	217.563
2.825.282	170.247
3.302.539	542.646
7.475.641	3.402.000
11.053.620	2.982.210
6.923.209	2.758.506
560.324	64.051
569.858	67.212
2.104.362	467.663
4.913.780	1.325.759
1.885.035	442.353
3.455.537	208.225
1.008.627	364.103
1.533.690	697.948
1.370.196	163.676
1.237.093	354.356

Ek 4: 2011 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2011

Inputs

Şube Sayısı

Çalışan Sayısı

Ödenmiş Sermaye

Outputs

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Dönem Net karı

DMU No.	DMU Name	Output-Oriented	Σλ	RTS
		CRS		
		Efficiency		
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,28874	1,550	Decreasing
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,00000	1,000	Constant
4	Akbank T.A.Ş.	1,17916	0,920	Increasing
5	Anadolubank A.Ş.	2,10959	0,125	Increasing
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1,79882	0,743	Increasing
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,03363	1,606	Decreasing
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,34010	0,957	Increasing
11	Alternatifbank A.Ş.	2,00111	0,093	Increasing
12	Burgan Bank A.Ş.	3,34095	0,071	Increasing
13	Denizbank A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
14	Finans Bank A.Ş.	1,63565	0,664	Increasing
15	HSBC Bank A.Ş.	2,05163	0,498	Increasing
16	ING Bank A.Ş.	1,69436	0,688	Increasing
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,94247	0,103	Increasing
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	2,42011	0,223	Increasing
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,03460	0,269	Increasing
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,64654	0,137	Increasing

The data sheet selected

2011

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Çalışan Sayısı

Dönem Net karı

Ödenmiş Sermaye

Output-Oriented

CRS Model Target

DMU No.	DMU Name	Efficient Input Target		
		Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.134	20.181	2.500.000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	766	13.609	1.250.000
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	677	12.188	2.500.000
4	Akbank T.A.Ş.	834	15.327	3.862.095
5	Anadolubank A.Ş.	88	1.589	337.072
6	Şekerbank T.A.Ş.	272	3.530	1.000.000
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	503	9.055	1.857.459
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	907	16.668	4.200.000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.184	21.420	4.500.000
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	812	14.855	3.604.421
11	Alternatifbank A.Ş.	63	1.134	232.644
12	Burgan Bank A.Ş.	53	954	211.841
13	Denizbank A.Ş.	587	9.767	716.100
14	Finans Bank A.Ş.	521	9.485	2.188.035
15	HSBC Bank A.Ş.	307	5.268	652.290
16	ING Bank A.Ş.	317	5.205	1.168.978
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	93	1.704	427.795
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	200	3.669	894.525
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	135	2.277	498.962
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	119	2.188	539.129

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net karı
6.210.543	2.707.214
943.786	2.045.134
10.648.459	1.227.000
9.039.188	2.823.536
1.320.997	179.801
3.283.500	118.044
7.911.632	911.641
9.830.051	3.070.575
15.633.522	2.757.198
9.601.454	2.489.226
990.920	114.182
735.600	124.848
2.895.896	873.974
6.817.492	1.387.218
2.727.028	494.006
4.620.749	436.846
1.014.508	311.096
2.066.358	669.543
2.012.433	201.791
1.364.321	381.317

Ek 5: 2012 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2012

Inputs

Şube Sayısı

Çalışan Sayısı

Ödenmiş Sermaye

Outputs

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Dönem Net karı

DMU No.	DMU Name	Output-Oriented	Σλ	RTS
		CRS		
		Efficiency		
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,15516	1,474	Decreasing
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,00000	1,000	Constant
4	Akbank T.A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
5	Anadolubank A.Ş.	1,72406	0,101	Increasing
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,24721	0,266	Increasing
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1,94162	0,663	Increasing
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,25849	0,899	Increasing
11	Alternatifbank A.Ş.	1,93132	0,081	Increasing
12	Denizbank A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
13	Finans Bank A.Ş.	1,68203	0,694	Increasing
14	HSBC Bank A.Ş.	3,09847	0,489	Increasing
15	ING Bank A.Ş.	1,88180	0,395	Increasing
16	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,65891	0,106	Increasing
17	Asya Katılım Bankası A.Ş.	4,01030	0,281	Increasing
18	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,27071	0,193	Increasing
19	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,47789	0,139	Increasing

The data sheet selected

2012

Inputs

Outputs

Şube Sayısı

Toplam Kullanılan Ticari

Çalışan Sayısı

Kredi

Ödenmiş Sermaye

Dönem Net karı

Output-Oriented

CRS Model Target

DMU No.	DMU Name	Efficient Input Target		
		Şube Sayısı	Çalışan Sayısı	Ödenmiş Sermaye
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1.249	23.069	2.500.000
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	816	14.930	1.250.000
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	741	13.427	2.500.000
4	Akbank T.A.Ş.	961	16.303	4.000.000
5	Anadolubank A.Ş.	91	1.684	401.906
6	Şekerbank T.A.Ş.	197	3.565	663.774
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	504	9.161	1.776.332
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	926	17.176	4.200.000
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1.231	24.169	4.500.000
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	797	14.729	3.451.566
11	Alternatifbank A.Ş.	63	1.149	231.666
12	Denizbank A.Ş.	609	10.274	716.100
13	Finans Bank A.Ş.	581	10.671	2.349.221
14	HSBC Bank A.Ş.	334	5.866	652.290
15	ING Bank A.Ş.	292	5.298	986.445
16	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	97	1.806	439.534
17	Asya Katılım Bankası A.Ş.	250	4.620	894.525
18	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	151	2.752	556.747
19	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	131	2.332	571.081

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net karı
6.222.105	3.061.675
1.043.321	2.045.134
15.629.290	1.226.785
7.390.617	2.949.862
1.164.476	286.242
4.149.730	325.723
10.026.388	942.904
10.972.160	3.070.325
17.727.650	3.310.307
10.760.184	2.408.084
1.176.726	131.616
3.858.027	812.632
9.159.490	1.517.774
3.349.282	560.197
6.166.975	484.062
1.172.436	319.715
2.132.733	763.529
2.804.118	317.875
1.300.281	419.090

Ek 6: 2013 Yılı Analiz Sonucu ve İyileştirme Hedefleri;

The data sheet selected

2013

Inputs

Şube Sayısı

Çalışan Sayısı

Ödenmiş Sermaye

Outputs

Toplam Kullanılan Ticari Kredi

Dönem Net karı

DMU No.	DMU Name	Output-Oriented	Σλ	RTS
		CRS		
		Efficiency		
1	Türkiye Cumhuriyeti Ziraat Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
2	Türkiye Halk Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
3	Türkiye Vakıflar Bankası T.A.O.	1,00000	1,000	Constant
4	Akbank T.A.Ş.	1,11158	1,046	Decreasing
5	Anadolubank A.Ş.	2,86027	0,128	Increasing
6	Şekerbank T.A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
7	Türk Ekonomi Bankası A.Ş.	1,88123	0,630	Increasing
8	Türkiye Garanti Bankası A.Ş.	1,05722	1,061	Decreasing
9	Türkiye İş Bankası A.Ş.	1,02983	1,447	Decreasing
10	Yapı ve Kredi Bankası A.Ş.	1,00000	1,000	Constant
11	Alternatifbank A.Ş.	1,65004	0,085	Increasing
12	Burgan Bank A.Ş.	2,73910	0,065	Increasing
13	Denizbank A.Ş.	1,03823	0,286	Increasing
14	Finans Bank A.Ş.	1,81230	0,780	Increasing
15	HSBC Bank A.Ş.	4,89005	0,261	Increasing
16	ING Bank A.Ş.	1,88697	0,380	Increasing
17	Albaraka Türk Katılım Bankası A.Ş.	2,12879	0,178	Increasing
18	Asya Katılım Bankası A.Ş.	3,53641	0,320	Increasing
19	Kuveyt Türk Katılım Bankası A.Ş.	1,31372	0,222	Increasing
20	Türkiye Finans Katılım Bankası A.Ş.	1,58451	0,163	Increasing

Efficient Output Target	
Toplam Kullandırılan Ticari Kredi	Dönem Net karı
17.795.956	3.330.074
1.560.424	2.750.843
21.656.528	1.585.539
10.137.243	3.270.301
2.383.795	263.688
7.709.473	210.216
13.636.529	998.371
12.651.919	3.177.543
24.118.086	3.257.715
11.343.191	3.202.975
1.846.877	135.215
1.364.677	112.290
6.164.890	471.517
16.292.138	1.330.660
5.650.535	413.692
8.222.397	601.986
2.369.724	516.962
5.997.605	626.217
4.540.063	394.568
1.847.727	521.742

ÖZGEÇMİŞ

1977 yılında Zonguldak'ta dünyaya geldi. İlk, orta ve lise eğitimini Zonguldak'ta tamamladıktan sonra 2000 yılında Anadolu Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesinde İktisat bölümünden mezun oldu. Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsünde İktisat ABD yüksek lisans eğitimi almakta olan Berk Bengisu aynı zamanda özel bir bankada Ticari Krediler Bölümünde müdür yardımcılığı yapmaktadır.